

zeleno i plavo

magazin primorsko-goranske županije

Kostrena

Odličan spoj zelenog i plavog

gradovi općine

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka
T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948
info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić

Marko Boras Mandić

Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

Erik Fabijanić

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128,624

Općina Matulji
Trg Maršala Tita 11,
51211 Matulji
T +385 51 274 114
F +385 51 401 469
opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr
Načelnik:
Mario Ciković
Predsjednik Vijeća:
Darjan Buković

Grad Rijeka
Korzo 16,
51000 Rijeka
T +385 51 209 333
F +385 51 209 334
ured-grada@rijeka.hr
www.rijeka.hr
Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednik Vijeća:
Tihomir Čordašev

Grad Opatija
Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T +385 51 701 322
F +385 51 680 114
grad.opatija@opatija.hr
www.opatija.hr
Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
dr.sc. Robert Kurelić

Općina Lovran
Šetalište maršala Tita 41,
51415 Lovran
T +385 51 291 045
F +385 51 294 862
opcina.lovran@ri.ht.hr
www.opcinalovran.hr
Načelnik:
Bojan Simonić
Predsjednik Vijeća:
Branislav Petković

Općina Mošćenička Draga
Trg slobode 7,
51417 Mošćenička Draga
T +385 51 737 621
F +385 51 737 210
info@moscenicka-draga.hr
www.moscenicka-draga.hr
Načelnik:
Rikardo Staraj
Predsjednik Vijeća:
Kristijan Dražul

Grad Cres
Creskog statuta 15,
51557 Cres
T +385 51 661 950
F +385 51 571 331
grad@cres.hr
www.cres.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednik Vijeća:
Marčelo Damijanović

Grad Mali Lošinj
Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T +385 51 231 056
F +385 51 232 307
gradonacelnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr
Gradonačelnica:
Ana Kučić
Predsjednik Vijeća:
Elvis Živković

Grad Rab
Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T +385 51 777 480
F +385 51 724 777
tajnica@grad-rab.com
www.rab.hr
Gradonačelnik:
Nikola Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Željko Peran

Općina Lopar
Lopar 289 A,
51281 Lopar
T +385 51 775 593
F +385 51 775 597
info@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr
Načelnik:
Josip Borić
Predsjednik Vijeća:
Dino Ivanić

Grad Krk
Trg bana Josipa Jelačića 2,
51500 Krk
T +385 51 401 111
F +385 51 221 126
grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr
Gradonačelnik:
Darijo Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Marinko Pavlić

Općina Punt
Novi put 2,
51521 Punt
T +385 51 854 140
F +385 51 854 840
opcina@punt.hr
www.punt.hr
Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržanić

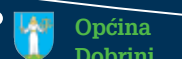
Općina Malinska - Dubašnica
Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T +385 51 750 500
F +385 51 750 510
info@malinska.hr
www.malinska.hr
Načelnik:
Robert Anton Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Mirjana Maršić

Općina Baška
Palada 88,
51523 Baška
T +385 51 750 550
F +385 51 750 560
opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr
Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Tanja Grj

Općina Vrbnik
Trg Škujica 7,
51516 Vrbnik
T +385 51 857 099
F +385 51 857 310
info@opcina-vrbnik.hr
www.opcina-vrbnik.hr
Načelnik:
Dragan Zahija
Predsjednik Vijeća:
Ivan Juranić

Općina Dobrinj
Dobrinj 103,
51514 Dobrinj
T +385 51 848 344
F +385 51 848 141
opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr
Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

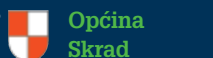
Općina Omišalj
Prikešte 13,
51513 Omišalj
T +385 51 661 970
F +385 51 661 982
opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr
Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Anto Trogrlić

Grad Čabar
Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T +385 51 829 490
F +385 51 821 137
info@cabar.hr
www.cabar.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednica Vijeća:
Vazma Malnar

Grad Delnice
Trg 138. brigade HV 4,
51300 Delnice
T +385 51 812 055
F +385 51 812 037
gradonacelnik@delnice.hr
www.delnice.hr
Gradonačelnik:
Ivica Knežević
Predsjednik Vijeća:
Goran Bukovac

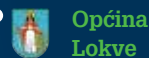
Općina Skrad
Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T +385 51 810 620
F +385 51 810 680
opcina.skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr
Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Ivan Crnković

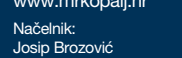
Općina Brod Moravice
Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T +385 51 817 180
F +385 51 817 002
opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr
Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora
Ivana Gorana Kovačića 177,
51314 Ravna Gora
T +385 51 829 450
F +385 51 829 460
opcina-ravna-gora
@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr
Načelnik:
Mišel Šouka
Predsjednik Vijeća:
Franjo Ružić

Općina Lokve
Šetalište Golubinjak 6,
51316 Lokve
T +385 51 831 255
F +385 51 508 077
opcina@lokve.hr
www.lokve.hr
Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednik Vijeća:
Vid Arbanas

Općina Mrkopalj
Stari kraj 3,
51315 Mrkopalj
T +385 51 833 131
F +385 51 833 101
opcina@mrkopalj.hr
www.mrkopalj.hr
Načelnik:
Josip Brozović
Predsjednik Vijeća:
Zvonko Matković

Općina Fužine
Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T +385 51 829 500
F +385 51 835 768
opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr
Načelnik:
David Bregovac
Predsjednik Vijeća:
Slavko Starčević

Opći podaci

Ukupno stanovništvo
296.195

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128,624

Najmanje stanovnika
Općina Viškovo
14.445

Najviše naselje
Begovog Razdolje
- 1.060 m.n.v.

Najviši planinski vrh
Kula - Bjelolasica
- 1.534 m.n.v.

Najveći otoci
Cres i Krk
10.578 ha

Najmanji otok
Bolljkovac (Rab)
0,11 ha

Gradova
14

Općina
22

Naselja
510

Naselja bez stanovnika
42

Infrastruktura

Ceste
3.490 km

Željeznice
135,5 km

Luke
86

Zračne luke
4

2-5 90 dana

županijski info

6-11 razgovor**Župan Zlatko Komadina**

Na 45. paraleli imamo najbolje od najboljeg

12-13 projekti**ŽCGO Marišćina, Viškovo**

Prva godina u punom pogonu

14-15 na kafe**Novi Vinodolski, Velimir Piškulić**

U Novi će uskoro doseljavati ljudi zbog posla

16-17 inicijative**Pametni gradovi**

Rijeka i Kastav među vodećim „pametnim“ gradovima u PGŽ i HR

18-19 eko etno**OPG Francišković**

Garancija kvalitete iz Begova Razdolja

20-23 među nama**Ured županije**

Ured koji radi kao ulica

24-29 kartulina**Kostrena**

Odličan spoj zelenog i plavog

30-33 susjedi**Grad Labin**

Rudare zamijenili poduzetnici i turisti

34-35 obljetnice**Osnovna škola Dr. Josipa****Pančića, Bribir**

Bribirska škola pisala je povijest Vinodola

36-37 sport**Fužinski perajaši**

Od neplivača do prvaka Hrvatske

38-39 sport**Slobodan Velikić, jedriličar**

Četiri tisuće milja Atlantika

40-41 sport**Kuglači KK „Goranin“, Delnice**

Delnička kuglačka priča

42-43 pijat**JIST, Viškovo**

Hrvatski „fine dining“ u Širolima

44-45 pet pitanja**Vedran Ružić, slikar i glazbenik**

Dok slikam čujem glazbu, a dok sviram – vidim boje

46-47 avantura**Vitomir Maričić**

Krepat ma ne molat

48 naši vaši**Quan Wang i Zhao Chen**

Kineski zid na Zametu

49 nagradna križaljka

Kostrena

50 info zip

dobitnici nagradne križaljke

51 štorija

Kako je nastalo Vransko jezero

Predbilježi se i besplatno primaj poštom magazin Primorsko-goranske županije
zeleno i plavo • info@pgz.hr • www.pgz.hr • tel: 051 / 351 612

Impressum

ISSN 1845-5220 • Izlazi 3 puta godišnje • Godina XIV • Broj 46 • Travanj 2018.

Izdavač:

Primorsko-goranska
 županija, Adamićeva
 10, Rijeka
 info@pgz.hr
 www.pgz.hr
 tel: 051 / 351 612

Za izdavača:

Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:

Ermina Duraj

Glavni urednik:

Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić,
 Marinko Krmpotić,
 Davor Žic,

Anto Ravlić,
 Boris Perović,
 Edi Jurković,
 Hrvoje Hodak

Fotografije:

Petar Fabijan,
 Sandro Rubinić,
 Rino Gropuzzo,

Anto Ravlić,
 Arhiva ZIP

Naslovnica:

Petar Fabijan

Ilustracija:

Vjekoslav Vojo
 Radoičić

Likovno oblikovanje:

Ivica Oreb

**Marketing i
produkcija:**

Makol marketing,
 Rijeka, narudžba
 oglasa na e-mail:
 mako@makol.hr
 ili fax 051 / 677 226

Tisak:

Radin print, Sv.
 Nedelja

Naklada:

15.000

Idući broj magazina
 „Zeleno i plavo“ izlazi
 u srpnju 2018.

Ponosni na učinjeno svih ovih godina

Svečanom sjednicom Županijske skupštine održanom u HKD-u na Sušaku kojoj su nazočili i brojni uglednici iz javnog života - predstavnici Sveučilišta, lokalnih vlasti, županijskih i državnih ustanova, Hrvatske vojske, saborski zastupnici, bivši župani i predsjednici bivših saziva Skupštine, sadašnji i nekadašnji članovi županijskih poglavarstava i pročelnici te ostali gosti - obilježena je 25. obljetnica od konstituiranja Primorsko-goranske županije. U prigodnom govoru župan Zlatko Komadina zahvalio se svim bivšim i aktualnim dužnosnicima, županijskim vijećnicima i svojim suradnicima te podsjetio na najvažnija događanja koja su obilježila tih prvih županijskih 25 godina.

„Kroz to je razdoblje Primorsko-goranska županija, kao i sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave u cjelini, doživjela nekoliko promjena i preinaka, većih ili manjih reformi, te je od „jedinice lokalne uprave i samouprave“ kako ju je u početku definirao Zakon, prerasla i postala „jedinicom područne (regionalne) samouprave“.

Županijska skupština Primorsko-goranske županije u svom je prvom sazivu konstituirana 14. travnja 1993. godine i taj se dan obilježava kao Dan Primorsko-goranske županije. Činjenica što danas slavimo 25. rođendan Primorsko-goranske županije pokazuje da nisu bili u pravu oni koji su sumnjali u mogućnost da županije zažive. Također je činjenica da smo za sada još uvijek dosta udaljeni i od realizacije ideja koje su išle u pravcu redefiniranja odnosa između središnjih državnih vlasti i jedinica samouprave, od očekivane fiskalne i upravljačke decentralizacije. Za nas decentralizacija znači veću dostupnost javnoga novca i ovlasti lokalnih samouprava, ali i veće i značajnije uključivanje građana u procese oblikovanja javnih politika i odlučivanja o proračunima na svim razinama, istaknuo je župan te dodao da je i u tim okolnostima,

Primorsko-goranska županija, kao i sustav lokalne i regionalne samouprave u cjelini, opravdala svoje postojanje.

„Ja sam ponosan što sam sve ove godine tome bio sudionikom. Kada sam prije 17 godina izabran za župana, nisam mogao zamisliti da ću biti svjedok brojnim idejama koje su pretvorene u stvarne projekte, surađivati s mnogim ljudima koji su disali za ovaj kraj. Svima nama je cilj bio isti – razvoj i prosperitet naše prelijepe zeleno-plave županije. Ponosan sam na učinjeno svih ovih godina, od strateških odluka koje su usmjerile ovaj kraj, a koje ponekad nisu vidljive golim okom, do projekata koji su vidljivi u prostoru i u koje se mogu uvjeriti svi redom, i stanovnici i naši gosti“, istaknuo je u svom govoru župan Komadina.

Na sjednici su dodijeljene i županijske nagrade za životno djelo, prof. emeritus dr. sc. Pavlu Komadini i prof. Boži Mimici, dok su godišnje nagrade pripale doc. dr.sc. Jonatanu Lergi i Kulturno-umjetničkom društvu Učka iz Matulja. Počasnim građaninom Primorsko-goranske županije proglašen je general Anton Tus koji se i zahvalio u ime svih dobitnika na dodijeljenim priznanjima. ■■

Svečanom sjednicom u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku obilježeno 25 godina Primorsko-goranske županije

Župan Komadina s novim počasnim građaninom generalom Antonom Tusom
 Snimio P. Fabijan

S dobitnicima županijskih nagrada

Bio sam svjedok brojnim idejama koje su pretvorene u stvarne projekte – župan Zlatko Komadina

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

U proteklih 25 godina svaki grad i općina su napravili puno toga da postanu ugodnija mjesta za život. Danas naše općine izgledaju puno, puno bolje i ljepše nego prije 25 godina. Neke i drastično, pogotovo one bogatije.

Dvadeset i peta obljetnica samouprave u Hrvatskoj, 25. obljetnica Županije, od tih kvarat stoljeća Vi ste na čelu Županije 15 godina, peti mandat... Teško je onda pronaći praviju osobu koja o tom proteklom vremenu uspostave samouprave može dati neki sud – je li ta teritorijalna i politička podjela uspjela ili nije.

– Meni se čini da je put samouprave negdje stao na pola. Mislim da smo mi, dakle gradovi, općine i županije, zapravo izvukli iz tog sustava onaj maksimum koji on dopušta. Ali sustav ne dopušta puno, naime država definitivno nije puno toga decentralizirala. Osobno sam se uvijek zalagao za daleko veći stupanj decentralizacije u pravilu državnih poslova na razine županija. Po načelu supsidijarnosti u praksi – da se sve što se može obaviti na nižoj razini odlučivanja, to i obavi, što kroz gradove i općine što kroz županije, a da državi ostanu središnji državni poslovi.

Iz dokumenata i obraćanja vaših prethodnika vidljivo je da je u prvim godinama od uspostave samouprave odnosno nove teritorijalno-političke podjele tu vladalo veliko nesnalaženje i oko ingerencija i oko samoga smisla novog ustroja. Vi ste ipak došli za župana 2001. kad je taj sustav koliko-toliko zaživio.

– Rekao bih da imamo dvije faze u samoupravi, od 1993. do 2001. odnosno dolaska vlade Ivice Račana. Tad je 2002. provedena prva i jedina ozbiljnija decentralizacija. Svjedok sam sustava kad sam došao u Županiju, proračuna od 80 milijuna kuna i Županije koja je bila i Uprava, a ne samo samouprava, gdje sam bio nadležan i za državnu upravu na prostoru županije.

U procesu tranzicije državna uprava je otišla u državnu nadležnost, postali smo čista samouprava i s proračunom skočili na 150 milijuna i danas sam svjedok proračuna od 380 milijuna kuna, što je rezultat i rasta gospodarstva ali i rezultat prenošenja određenih poslova i izvora financiranja, kao i rasta aktivnosti uprave Županije, kao što je porast prihoda od pomorskog dobra ili EU projekata.

Na razini odgovornosti za oko milijardu kuna

Kao što gradovi i općine žive kroz komunalni sustav i svoja poduzeća te proračun, Županija danas živi većinom kroz svoje pravne osobe; mi smo osnivači preko stotinu ustanova i trgovačkih društava, od čega je sedamdesetak osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova, osam zdravstvenih ustanova s 1.900 zaposlenih: Zavod za javno zdravstvo, Zavod za hitnu medicinsku pomoć, Ljekarne „Jadran“, Dom zdravlja, specijalne bolnice u Opatiji, Crikvenici, na Rabu i Velom Lošinj u itd. Tako da smo dobili odgovornost nad institucijama i samim time na brigu i imovinu. Mislim da smo svi svjedoci da smo taj dio posla obavili uspješno. Čitav niz objekata sa zastarjelom opremom i objektima, zapuštenih fasada, prozora, krovova, kotlovnica s namjenskim novcima za ulaganja u imovinu koji je kroz zakonske mehanizme prebačen Županiji, mi smo pažnjom dobrog gospodara uspjeli obnoviti. Unaprijedili smo upravljanje pomorskim dobrom, izdali niz koncesija i obnovili i dogradili luke i rive na svakom našem otoku i u priobalju.

Na 45. paraleli imamo
najbolje od najboljeg

Škola i domova ima sedamdeset i nešto ali to je ukupno više od dvjesto zgrada; zdravstveni sustav ima osam ustanova s oko stotinu zgrada, plus županijski domovi za starije Kantrida, Krk, Lošinj i Volosko...Tu je dakle čitav niz institucija putem kojih je naš konsolidirani proračun i došao na 880 milijuna kuna, a kad bi dodali vanproračunske korisnike – jer mi smo i osnivači Županijske uprave za ceste i osam Županijskih lučkih uprava. Sada smo negdje na razini odgovornosti za oko milijardu kuna, što nije baš ni mali novac, ali većinom kroz naše pravne osobe, u čemu je županijskih proračunskih sredstava 380 milijuna kuna. Od proračunskih 380 je skoro 200 milijuna opet namjenskih: školstvo, zdravstvo, pomorsko dobro... Za raspored financijskih sredstava tu je poreznih 150 milijuna kuna, a tu vam je onda kompletna briga o tri muzeja: Pomorski i povijesni, Prirodoslovni i Ustanova koja brine o očuvanju kulturne baštine „Ivan Matetić-Ronjgov“, koji su nama na budžetu. Kao i Zavod

za prostorno planiranje, JU „Priroda“, Centar za poljoprivredu i ruralni razvoj PGŽ i mnoge druge institucije, razvojne agencije, Zajednica sportova, javne potrebe u kulturi, tehničkoj kulturi i sportu... To je velik sustav koji mislim da smo učinili boljim. Unaprijedili smo gotovo sve što smo mogli. Podigli smo razinu transparentnosti i učinkovitosti upravljanja javnim novcem o čemu svjedoče bezuvjetna mišljenja državne revizije.

Za novi iskorak treba i nova faza decentralizacije. Sve što je dosad država donijela, bile su odluke koje su povećavale stupanj centralizacije tako da se udio samoupravnog novca nije povećao.

Više dajemo državi nego što od nje dobivamo

Kad smo razgovarali 2005. situacija je bila ovakva: Hrvatska je visoko centralizirana država, a postotak javnog novca koji se vraća županiji, odnosno lokalnim samoupravama je u odnosu 1:9.

– To je sada odnos 1:10. Od deset kuna jedna ide nama, a 9 državi. Čak devedeset posto novca stvorenog u Hrvatskoj koristi centralna državna vlast kroz razne institucije, a deset posto ide na sve gradove, općine i županije. Ali gledajte, nije to ni čudno jer država više troši nego što prihoduje. Tu je ogroman penzioni sustav koji je na leđima proračuna, tu je ogroman zdravstveni sustav koji je financijski zahtjevan, nedovoljna gospodarska aktivnost u Hrvatskoj koja nas prati svih ovih 25 godina, a koja bi proizvela dovoljno javnog novca za tekuću i javnu potrošnju.

Je li još uvijek na snazi nepravilna dioba poreza?

– Da, jer zadnja porezna izmjena tzv. mini porezna reforma je uprosječila priču i stvorila jednu solidarnost s podrazvijenim županijama protiv koje nemamo ništa. Ali je problem u tome što je podrazvijenih županija u Hrvatskoj 17, a dvije su iznad prosjeka i dvije oko prosjeka. Znači, Zagrebačka i Dubrovačka su oko prosjeka, ►

Postoji točka koju nikad neću prijeći i uvijek raditi prvenstveno u interesu građana županije – župan Zlatko Komadina

Naši su gradovi, mjesta i gradići nastali na bogatom kulturno-povijesnom nasljeđu i iz toga crpimo mnoge blagodatne pogodnosti iz turizma. I zato, moramo posebno voditi brigu o održivosti, odnosno koliko možemo primiti opterećenja na okoliš, kako u turizmu, tako i u raznim projektima

a mi i Istra smo iznad prosjeka i jedini smo uz Grad Zagreb netto uplatitelji u državni proračun, odnosno više uplaćujemo u državni proračun nego što iz njega država troši na području županije. I ovom poreznom reformom mi nismo dobili nikakav novi novac, nema porasta izvornih prihoda, dok drugi imaju porast sufinanciranja do određenog prosjeka koji određuje Ministarstvo financija. Tako da je Primorsko-goranskoj županiji time zapravo oduzeta komponenta razvoja.

Naš je prijedlog bio da novac iz poreza na dohodak u cijelosti ide samoupravi kao izvorni prihod, a to u Ministarstvu financija nije prihvaćeno.

Pet regija bi bile logične, ali novu regionalizaciju je teško očekivati

Koliko javnog novca ostaje u razvijenim samoupravama Europe, prema Vašim saznanjima?

– Imate raznih primjera, od centraliziranih poput Hrvatske i Grčke, dok je najdecentraliziranija zemlja Europe Danska. Kod njih je čak više od pola javnog novca u samoupravnim rukama, regija, gradova i općina – negdje 60 posto. U uspješnoj danskoj reformi oni su okrupnjivali sustav udružujući manje u veće jedinice i smanjili su broj regija pretvarajući ih u veće te fiskalno i kadrovski jače. To je isto napravila i Poljska, koja je s 40 vojvodstava smanjila na 16. Kod nas je to nažalost odmah političko pitanje jer nakon 25 godina samouprave sada su se i određeni politički, a ne samo povijesni razlozi dogodili te je sada teško očekivati da ćemo se podijeliti na pet regija koje bi bile logične obzirom na sveučilišne centre i velike gradove središta tih regija kao što su Rijeka, Split,

Osijek i Zagreb jer imate i specifičnosti Međimurja, Istre, Dubrovnika i drugih, tako da je neku skorbu regionalizaciju teško očekivati. Ona bi trebala ići funkcionalno postupno kroz projektno-programsku suradnju. Dobar dio državnih poslova može se obavljati u velikim gradovima, u pravilu centrima županija. Logično je da se mnoge ovlasti raspodijele po regionalnom principu, nije logično imati trideset i šest katastara u jedinicama lokalne samouprave naše županije. Zbog prirodnih, povijesnih i zemljopisnih okolnosti tako i mi u županiji funkcioniramo u sustavu zdravstva i izdavanju građevinskih dozvola s devet ispostava i ureda, gdje imamo posebno otoke i kontinentalne mikroregije. I to je logičan funkcionalni ustroj.

Mislite li da je ova teritorijalno-politička podjela Hrvatske zabetonirana?

– Sve su vlade mandatne i razmišljaju mandatno, a reforme se rade i promišljaju generacijski. Objektivno, to se da riješiti političkim dogovorom, a za to treba politički konsenzus pozicije i oporbe, ali i stručnog usuglašavanja: jedinstvo struke, oporbe i pozicije da bi se provela reforma. Kao što je ova Hrvatska nacrtana za vrijeme predsjednika RH Franje Tuđmana, u ovih 25 godina uprave je stasalo još skoro sto novih jedinica, još smo se više usitnjavali zbog ustavnog prava na samoupravu. K tome, tu je bilo i političkog krojenja jedinica, nemojmo zaboraviti da je Rijeka svedena na najmanji grad u Hrvatskoj – ne po broju stanovnika nego po gustoći naseljenosti i ostala je za razliku od drugih gradova bez svog prirodnog zaleđa, prije svega industrijskog.

I zato Rijeka ima ograničenja u razvojnom smislu, više nema prostorne resurse za određene djelatnosti. Rijeka više nema prostora, primjerice, za svoju industrijsku zonu, jer je Zona Kukuljanovo sada bakarska i solidno funkcionira, kao što je Zona Miklavlje buduća velika matuljska zona, kao što je u Omišlju – omišaljska... Iako djelatnosti ne poznaju administrativne granice.

Nakon 25 godina samouprave

Zašto se županija pojavljuje kao nositelj obnove Platka, frankopanskih gradova...

– Zašto je Županija preuzela Platak? Zato što nitko nije htio, a ni mogao. Gore se sve raspalo jer komercijalno nije bilo održivo u smislu prihoda i rashoda. Administrativno, to je Općina Čavle, koja je premala da bi financijski mogla održavati Platak, a s druge strane najveći korisnici Platka su ljudi iz Rijeke i riječkog prstena. Rijeka nije imala logiku ulaganja jer bi tako ulagala novac poreznih obveznika van svojih administrativnih granica. Jedina logika je bila da u Platak uloži Županija, koja prihoduje u proračun od svih građana, pa i Rijeke, Čavli i svih drugih. Kao što smo preuzeli brigu o kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini o čemu svjedoče projekti Putevima Frankopana, Centar velikih zvijeri u Staroj Sušici, Bjeloglavi supovi na Cresu...

S druge strane, da nije došlo do takve teritorijalne podjele, gdje su bivše mjesne zajednice postale općine, daje to ostala jedna velika samouprava pitanje je da li bi došlo do takvog komunalnog i urbanog razvoja tih sredina. Važna je razina nadležnosti. Svaki grad i općina su napravili puno toga te su to postala ugodnija mjesta za život nego što su bila prije. Svaka općina je brinula o svom vatrogasnom domu, dijelom o školi, o komunalnom uređenju, vodovodu i kanalizaciji, o hortikulturnom uređenju trgova, mjesta, pločnika, vrtićima itd.... Danas naše općine izgledaju puno, puno bolje i ljepše nego prije 25 godina. Neke i drastično, pogotovo one bogatije.

Mi imamo skalu bogatstva vrlo različitu u Županiji: najbogatije su otočke općine, skoro sve krčke, Kostrena gdje su se zatekli gospodarski resursi, kao i Bakar. Danas imamo Općinu Viškovo koja je veća od svih gradova osim Rijeke, veća je od Crikvenice i Opatije. Uostalom, naši su gradovi, mjesta i gradići nastali na bogatom kulturno-povijesnom nasljeđu i iz toga crpimo mnoge blagodati pogotovo iz turizma.

I zato, moramo posebno voditi brigu o održivosti, odnosno koliko možemo primiti opterećenja na okoliš, kako u turizmu, tako i u raznim projektima, kao što je primjer aktualnog LNG-a.

Pitanje LNG-a u Omišlju

Iz vlade poručuju da vi to s LNG-om baš i ne razumijete jer to je strateški interes RH, a zaštita okoliša neće doći u pitanje...

– Teško da mi to ne razumijemo, kao što poručuju iz Vlade. Velikim Europejcima kojima su puna usta Europske unije, poručujem da trebaju voditi računa i o partnerstvu s lokalnom zajednicom. Mi u Županiji osluškujemo i razumijemo stavove lokalnog stanovništva kojima je takvo nešto obećano nebrojeno puta: od Koksare, INE, a pogotovo DINE... Neka mi oprostite i kritičari, diplomirao

sam termoelektrom i ja znam što je taj sustav i kako radi. Nisam naravno ekspert, ali ako ćemo se pozivati na Europu i strateške interese RH onda oni valjda pretpostavljaju i uvažavaju lokalne i regionalne zajednice te akceptiranje našeg stava da takav projekt mora biti ekološki primjeren, energetski koristan (znači, da subjekti u županiji koriste plin) i da bude ekonomski isplativ Općini Omišalj i Županiji kao kompenzacijski prihod u smislu gubljenja jednog dijela turističke rente.

Dok bi prema sadašnjem prijedlogu od koncesije za plutajući terminal u Omišlju općina dobivala pola milijuna kuna. To je uvredljivo i neozbiljno.

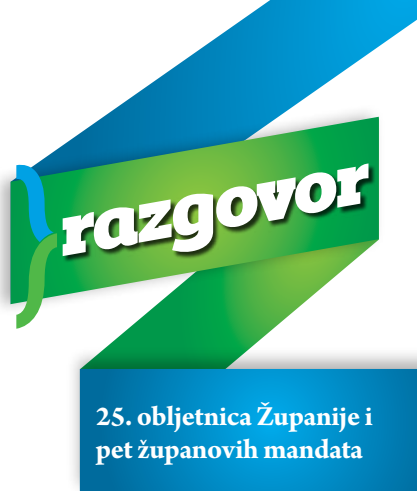
Ali uvjet non plus ultra je potpuna ekološka neutralnost; mi smo izdali papire i prostorno-planske suglasnosti za kopneni LNG koji je zatvoren sustav, koji ne hladi i ne ispušta klor u more. Osim toga, kod gradnje kopnenog LNG-a imate angažiranje građevinar, montažera, znači imate gradnju. Kod plutajućeg nema ničeg – kupujete brod. Ovaj plutajući LNG koji nam se nudi je najjeftiniji način dobave plina koji nosi sa sobom velike ekološke rizike. Mi tražimo da LNG, bio on kopneni ili plutajući, ima zatvoren ekološki sustav. Mi nismo za to da se maksimaliziraju profiti na našem području uz ekološke rizike i ekonomske i energetske nekoristi. To načelo 3 E za ovaj kraj i stanovništvo mora biti ispunjeno. Znači, ne može se dogoditi da osvane LNG, a da se termoelektrana ne plinificira ili da se ugasi. Ona mora koristiti plin. Ne može se dogoditi da se išta na prostoru Omišlja gradi, a da se prethodno DINA nije očistila. Struka govori da svojom studijom investitor nije dokazao neutralnost za okoliš i ona ima svoje ozbiljne nedostatke.

Mi naprosto imamo loša iskustva i ne možemo vjerovati pričama.

Rat nas je jako puno koštao

K tome, u posljednjih 25 godina došlo je do napuštanja u tehnološkom smislu prljave industrije, ali i promjene vlasničke strukture velikih sistema.

– Vrijeme promjena državnih okolnosti, rata i gubitka tržišta dogodila se tranzicija gospodarstva. Rat, za koji se nadam da je zadnji rat u Europi, nas je jako puno koštao. Ne samo da su u ratu ginuli ljudi i uništavali se resursi, nego smo stajali i bili izolirani. Mi smo se morali baviti očuvanjem naših granica i samosvojnosti, a drugi su išli naprijed. Izgubljena su tržišta u srednjoj i istočnoj Europi kao i kod nekadašnjih nesvrstanih zemalja, a za tržište zapadnih zemalja većina naše proizvodnje nije bila konkurentna. S druge strane, dogodila se pogrešna vlasnička tranzicija i u većini provedbe i u tajmnigu. Većina naših privatizacija su se pokazale loše po hrvatske građane. U ratu se provela tranzicija iz društvenog u privatno vlasništvo, sa svim špekulacijama koje je nosila ta pretvorba. Prodavali su se i nacionalni resursi, financijski, energetski, telekomunikacijski i turistički. Ostale su nam samo šume, vode i poljoprivredno zemljište i duboko se nadam da te zadnje resurse nećemo izgubiti. Ostalo je danas sve u rukama stranaca, a nije posve nebitno tko je vlasnik. Empatija kapitala koji ne stanuje ovdje, u domicilu, sigurno ne postoji u dovoljnoj mjeri obzira prema okolišu i stanovništvu. Postoji samo maksimalizacija profita.

Disperzija kulturnog sadržaja

Intencija u kulturoj politici Županije je odlazak kulture u manje sredine, koje sada mogu birati sadržaje koje žele ugostiti...

– Širenjem Kulturne mreže učinili smo mnogo na disperziranosti kulturnih sadržaja, predstave se događaju po svim gradovima i općinama sufinancirajući programe preko Kulturne mreže. Dislocirali smo i dva naša muzeja koji danas rade u Lipi i Brodu na Kupi. Pa i projekt Putevima Frankopana ide u tom smjeru disperzije sadržaja; samo u taj projekt je ušlo dvadeset lokaliteta, 17 kaštela i tri sakralna objekta po cijeloj županiji. Da, neki novac je osiguran, ali ni izbliza neće biti dovoljno. Morat će se uložiti u godinama i desetljećima koji slijede zaista puno, ali već sada možemo reći da smo našu kulturnu baštinu zaštitili od propadanja. Nekim smo kulturno-povijesnim lokalitetima zaista udahnuili život, poput kaštela u Brodu na Kupi, Driveniku. Budućnost nekih lokaliteta je davanje u koncesiju i oživljavanje na taj način, kao što je to učinjeno s lokalitetom Sv. Lucije u Jurandvoru, gdje je pronađena Bašćanska ploča.

Nama se dogodilo da kapital preuzima resurse u Hrvatskoj, a da ljudi iz Hrvatske ulaskom u Europsku uniju odlaze iz Hrvatske. Imamo slabu ekonomiju s nedostatnim zaradama za stanovništvo i apsurdnu situaciju da nemamo čak ni kadrova koji se mogu zaposliti, a potrebe postoje jer 100 ili 500 kilometara odavde možete raditi za duplu ili troduplu plaću u istoj djelatnosti. Došli smo u jednu apsurdnu situaciju koja se ne može riješiti bez dizanja razine kvalitete i kvantitete gospodarstva.

Je li konačno završena ta divlja faza kapitalizma u Hrvatskoj?

– Ajmo reći da je negdje u završnoj fazi, jer tih recidiva će se još pojavljivati, vidite i po sudskim procesima. Kod nas se nažalost dogodio Divlji zapad, a u Americi se on dogodio u 19. stoljeću, a u Britaniji i Njemačkoj prije I. Svjetskog rata. Nisam optimist da će ovakav društveno-ekonomski sustav neoliberalnog kapitalizma donijeti neko dobro cijelom čovječanstvu. Uži stupanj bogatstva se povećao, sve manji sloj ima sve više, a kupovna moć šireg stanovništva je sve manja. Srednji sloj se raslojava i nestaje. A svijet bi trebalo stvarati puno humanije po mjeri čovjeka. Svjedoci smo i ekonomskih i ratnih migracija.

Kao građanin, imam i ja svoju listu prioriteta

Kakva je trenutno gospodarska krvna slika Županije?

– Unatoč svemu, naše je gospodarstvo vitalno jer je usprkos propasti velikih sustava znatan broj ljudi osnovao svoje firme i pokrenuo obrte, tako da mala i srednja poduzeća čine kičmu današnjeg gospodarstva Županije. Ta su poduzeća umnogome izvezno orjentirana te možemo konstatirati da je županija zadnjih godina gospodarski uvezno-izvezno pokrivena. Po dohotku po glavi stanovnika smo izbili na prvo mjesto u Hrvatskoj, čak i po stopama profita, po padu nazaposlenosti i porastu zaposlenosti. Nije to nešto spektakularno, ali su trendovi prvi put pozitivni u 2017. i s istim naznakama u 2018. godini.

Primjetno je da je turizam predominantan i iznosi dvadeset posto BDP-a Županije. Turizam, a pogotovo prihod od turizma bi i dalje trebao rasti ali njegov udio u BDP-u padati, i bilo bi idealno da je na 10 posto. Austrija ima nominalno veći turistički prihod od nas ali manje učešće u BDP-u jer ima ogroman dio drugih djelatnosti. To samo pokazuje da smo previše ovisni o turizmu.

Što se tiče prometa i prometne infrastrukture, tu kao prostor vidimo svoje položajne prednosti i nastojimo ih iskoristiti. Prostorno-planski mi smo to u Hrvatskoj prvi definirali. Glavna tri cilja u Strategiji razvoja Županije su razvoj konkurentnog gospodarstva, održivi i ujednačeni regionalni razvoj i kvaliteta života građana, od radnog mjesta i zarada do javnog servisa koji ste dužni dati građanima. Sve što je bilo do naših ingerencija kao Županije u proteklom periodu, bez lažne skromnosti mogu reći da smo unaprijedili.

Ali, ako me pitate što bih ja kao građanin htio, a što nije napravljeno, onda i ja imam svoju listu. To je u sferi želja i mogućnosti. Ono što je Županija sebi zacrtala, to je i napravljeno. Gdje su naše ovlasti

i naša sredstva, rezultat je vidljiv. Druga je stvar što bih ja htio kao građanin. Htio bih naravno, da smo već davno imali novu modernu bolnicu. Htio bih da imamo brzu prugu od Beča do kolodvora na Krku. Htio bih da promet u Zračnoj luci bude veći nego što jest ili jedan moderan i pristojan autobusni kolodvor u Rijeci. A ima i sitnica koje život znače.

Život na 45. paraleli

Koliko je Županija uspjela biti uspješna u povlačenju sredstava na raznim razinama od Europskih fondova?

– Kulturno-turistička ruta Putevima Frankopana je zadnji projekt za koji je Županija bespovratno povukla 48 milijuna kuna, prije toga smo bili prvi u Hrvatskoj koji smo za infrastrukturni objekt Zone za gospodarenje otpadom Mariščina dobili novce iz pretpristupnih fondova. Svjedoci ste da je to prva i jedina zona koja radi u Hrvatskoj, sa svim svojim problemima i reperkusijama. U mnogočemu smo bili prvi. Recimo, prvi hospicij u Hrvatskoj, prvi klaster zdravstvenog turizma...

Stvorili smo prostorno-planske pretpostavke za razvoj infrastrukture, kako lučke, tako prometne i energetske, za narednih 30 godina. Novi prostor za širenje infrastrukture i gospodarstva je Zona Omišalj s lučkim terminalima, a današnjem kapacitetu Brajdice u pomoć dolazi i Zagrebačka obala koja jednog dana i razvojem grada, može biti i terminal kruzera zbog najdubljeg mora. Uz logističke zone Škrležovo, Kukuljanovo i novu veliku zonu na Miklavlju imamo pretpostavke razvoja, a ujedno ogroman turistički potencijal po obodu Županije – Liburnije, Vinodola, Gorskog kotara i naših otoka Raba, Cresa, Lošinja i Krka.

Naravno da sam ja zaljubljen u našu Županiju, jer su i moji korijeni odavdje iz bunjevačkog Vinodola, ali pokušavajući gledati i objektivno, mislim da u mnogočemu imamo najbolje: ovo je najkvalitetnije mjesto za život, gledajući klimatski, zemljopisno, gastronomski, na 45. paraleli imamo najbolje od najboljeg. Rijeke, šume, planine, more, otoke, jezera – na malom prostoru imamo sve. Pa to nam priznaju i svi drugi u Hrvatskoj, pa i mnogi stranci koji su došli kod nas živjeti – njima mnogima ne pada na pamet vratiti se tamo odakle su oni. Možda dobar dio te ugođe ne osjećaju naši građani u svojoj kvaliteti života, ali upravo zbog nedostatka kvalitetnih i dobro plaćenih radnih mjesta.

Gorski kotar je naš najveći otok

Kontinuitet i politička stabilnost će obilježiti vaše razdoblje upravljanja Županijom.

– Pa da, ja sam i u zadnju kampanju išao sa sloganom “izaberite dokazano”. I vjerujem da sam se dokazao, jer inače ne bih ni dobio povjerenje građana. Zadnja tri mandata dobivao sam neposredne izbore u prvom krugu, uvijek preko pedeset ili šezdeset posto. Teško je biti uvijek nov, ali treba imati nove ideje i znati izabrati sposobne i stručne suradnike.

I zastupati Županiju na svakom koraku...

– Točno. Pa evo, ja sam se znao sukobljavati i s vlastitom političkom opcijom u interesu Županije kojoj sam župan i u interesu stanovništva, prije svega za Gorski kotar ili za razne projekte poput bolnice

25. obljetnica Županije i pet županovih mandata

koju ovdje čekamo kao ozebli sunce. Po meni, postoji točka koju nikad neću prijeći i uvijek raditi prvenstveno u interesu građana županije, ako treba i suprotno stavu političke opcije kojoj pripadam ako procijenim da središnja država vuče krive poteze.

Upravo zato, podsjetit ću Vas na izjavu iz 2005. gdje ste hvalili “brdski zakon” koji je u potpunosti ostavljao porezni prihod nerazvijenom općini ili gradu, što je rezultiralo da se u PGŽ dogodilo čitav niz projekata koji su ranije bili nemogući.

– Da, taj “brdski” zakon je ukinula SDP-ova vlast i sjećate se da sam bio protiv toga. Gorski kotar je poput otoka, čak veći nego naši otoci. Prometno je izoliran, otežani su uvjeti života i specifičan je to ogroman prostor s jako malo stanovništva. “Brdski zakon” imao je anomaliju jer su se mnogi u njega ušvercali, kao primjerice Makarska. Gorskom kotaru je trebalo namijeniti nešto poput Zakona o otocima, da ljudima tamo damo određene pogodnosti, manja davanja ako živiš u G. Kotaru, jer ljudi imaju veće troškove samo zato što tamo žive. Recimo, imaju čišćenje snijega što pojede značajne novce, automobilima je kraći vijek trajanja zbog soli, moraju kupovati odjeću i obuću kakvu drugi ne moraju, imaju povećanu potrošnju energije i jednostavno to treba uvažiti ako ne želimo do kraja uništiti Gorski kotar krivom politikom. Već sada Gorski kotar je opustošen demografskim stopama koje ne mirišu ni na što dobro. Važno je omogućiti Goranima da žive od šume i svojih resursa, kao što Slavoncima treba omogućiti da žive od zemlje, tj. poljoprivrede i stočarstva. Hrvatske šume su u Gorskom kotaru

otpuštale ljude i outsorsirale djelatnosti, tako da su ljudi odlazili trbuhom za kruhom, a kad Hrvatske šume danas i traže sjekače, njih u Gorskom kotaru više nema. To su nepovratne greške. Entropija nepovratno raste. Zato ja stalno ponavljam da se resursima treba upravljati regionalno. Dao sam inicijativu i predlagao da Županija preuzme Upravu šuma Delnice, da poduzeće bude na razini Županije, pa su me odbili. Inače je gospodarenje resursima daleko efikasnije regionalno, ne vidi se dovoljno dobro Hrvatska s Markova trga.

Još kad napadnu ledene kiše, pa potkornjak, ledeni vjetar...

– U svim tim situacijama mi smo uvijek prvi reagirali. U Gorski kotar treba mlada obitelj imati razloga otići živjeti. Treba im kvalitetan posao i zato je danas tamo vrijedan svaki pogon i svaka aktivnost obiteljsko-poljoprivrednog gospodarstva koje pomažemo poticajima.

Nakon što su ostali bez “brdsko-planinskog zakona” Gorski kotar je zakačila i nova porezna reforma. Dvostruko su stradali njihovi proračuni. Ono što Županija može financirati iz proračuna, ona to i radi s posebnom pažnjom za Gorski kotar, ali to nije dovoljno. Prioritet nam je školstvo, ulaganje u sport, rekreaciju i izletnički turizam, javni prijevoz, čišćenje snijega i održavanje županijskih lokalnih prometnica, ali ne možemo sve sami a još manje to mogu opustošeni proračuni goranskih gradova i općina.

Komadina: Unaprijedili smo puno toga, a za novi iskorak treba i nova faza decentralizacije

Radni tjedan

Kako povezujete sve niti u Županiji? Ovo je veliko područje, s 36 općina i gradova, s nekoliko klimatskih zona... uz angažman u stranci. Koliko ste godišnje na putu?

– Često znam reći da nema mjesta u županiji u kojem nisam bio i sigurno sam među onima koji je obišao gotovo sve lokalitete. A kad bih grupirao radni tjedan, onda je ponedjeljak dan za kolegije i sjednice u Županiji. Utorak i srijeda su županijski dani – sastanci ili posjeti samoupravama, županijskim upravama ili gradovima i općinama, a četvrtak i petak su zagrebački dani – u ministarstvima, s državnim upravama i drugim političkim obvezama. Nema radno vrijeme, ali u prosječno u pravilu radim od 9 do 21, a često se podrazumijevaju i radni vikendi. Ali, to nije običan posao, to je dužnost. A ja Županiju volim pa mi je zadovoljstvo.

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Svakog dana u Primorsko-goranskoj županiji nešto manje od 300 tisuća stanovnika proizvede više od 300 tona otpada. Donedavno je sva ta količina otpada završavala na deset legalnih deponija u Delnicama, Čabru, Vrbovskom, Viškovu, Matuljima, Novom Vinodolskom, Vrbniku, Cresu, Malom Lošinj i Rabu, ali i na više od 200 zabilježenih divljih deponija, od kojih su mnoga u vodozaštitnim područjima. No, danas se sav prikupljeni otpad doprema na centralnu lokaciju, u 37 milijuna eura vrijedan suvremeni centar na Mariščini, prvi takve vrste u Hrvatskoj.

Županijski centar za gospodarenje otpadom Mariščina obilježio je nedavno prvu godišnjicu rada u „punom pogonu“. Kao pionirski poduhvat u Hrvatskoj, projekt Mariščine tijekom izgradnje i probnog rada suočavao se s brojnim izazovima, no uspješno je realiziran i stavljen u funkciju u veljači prošle godine, kada je upravljanje njime preuzeo Ekoplus. Realizacija projekta vrijednog 277 milijuna kuna sa 70 posto financirana je sredstvima EU, dok su ostatak osigurali Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost,

Prva godina u punom pogonu

Županijski centar za gospodarenje otpadom Mariščina obilježio je nedavno prvu godišnjicu rada. Kao pionirski poduhvat u Hrvatskoj, projekt Mariščine tijekom izgradnje i probnog rada suočavao se s brojnim izazovima.

Osigurati europske standarde

Prilikom posjete Mariščini, zamjenik župana Petar Mamula istaknuo je kako je prema aktualnim pokazateljima, Primorsko-goranska županija u primarnoj selekciji otpada jedna od vodećih u Hrvatskoj.

– Mariščina je prvi izgrađeni centar za gospodarenje otpadom u RH i možemo izraziti zadovoljstvo što je Centar već godinu dana u funkciji. Očekujemo da u suradnji s resornim ministarstvom i Fondom zaštite okoliša osiguramo u Županiji selekciju otpada primjerenu europskim standardima. Cilj nam je da u suradnji s lokalnim zajednicama i državom osiguramo najviše europske standarde ne samo u gospodarenju otpadom nego i u ukupnoj kvaliteti života stanovnika ove regije, kazao je tom prigodom Mamula.

Mariščina se već u prvoj godini rada pokazala opravdanom investicijom – direktor Ekoplusa Josip Dedić

Otvaranje Mariščine i doprema otpada stvorilo je pretpostavke za zatvaranje i sanaciju lokalnih deponija u županiji

Izgradnjom ŽCGO Mariščina, Primorsko-goranska županija postala je prva hrvatska regija s mogućnošću uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u skladu s načelima kružnog gospodarstva, koji će uz centar u Viškovu obuhvaćati postrojenje za mehaničko-biološku obradu nesoritiranog komunalnog otpada i pretovarne stanice na Cresu, Krku i Rabu te u Novom Vinodolskom i Delnicama. Drugim riječima, ovo postrojenje omogućit će kvalitetniju i učinkovitiju obradu otpada s ciljem što većeg odvajanja korisnih sirovina od „smeća“, odnosno otpada koji se više ne može vratiti u uporabu.

Nije nevažno niti da je otvaranje Mariščine stvorilo pretpostavke za zatvaranje i sanaciju lokalnih deponija u županiji koji su praktički premašili svoje kapacitete – uz iznimku Treskavca na otoku Krku. To znači da će kvarnerski otoci, ali i obala te Gorski kotar, zapravo biti u potpunosti oslobođeni otpada – na njima se više ništa neće deponirati, što otvara i mogućnosti posebnog turističkog „brandinga“.

– Otpad na Mariščinu izravno dovozi riječko i liburnijsko komunalno poduzeće, dok od ostalih mi preuzimamo otpad. Od pet pretovarnih stanica, u punoj funkciji su ona u Novom Vinodolskom i Cresu, Krk i Rab bi trebale biti dovršene do sezone, a u Delnicama investicija nešto kasni zbog imovinsko-pravnih odnosa, ali tamo je uspostavljena privremena pretovarna stanica koja dobro funkcionira, govori Dedić.

U praksi to izgleda tako da mješoviti komunalni otpad koji komunalna poduzeća prikupe od građana na svojem području u pretovarnim stanicama prazne u specijalne kamione ŽCGO Mariščina koji ih dalje prevoze do centra u

Postupak obrade je praktički u potpunosti automatiziran – centar u Viškovu

Viškovu. Ovdje se otpad iskrcava u prihvatnu jamu koja ima dovoljne kapacitete za 5 do 7 dana prihvata, što znači da toliko iznosi razdoblje tijekom kojeg centar može biti van funkcije bez da se osjeti problem u prihvatu otpada.

Postupak obrade otpada

– Daljnji postupak obrade je praktički u potpunosti automatiziran, odnosno sve obavljaju specijalni strojevi i postrojenja, dok su zaposlenici uglavnom zaduženi za kontrolu tog procesa. Iz prihvatne jame posebnom dizalicom otpad se puni u „mikser“ koji ga drobi na komade jednake veličine, oko 25 centimetara, a zatim se drugom dizalicom prebacuje u jednu od 12 komora na termičku obradu. U tim komorama otpad se tretira na temperaturi od 60 stupnjeva, a tijekom tog procesa iz njega se otpušta voda koja čini otprilike trećinu ukupnog volumena otpada, govori Dedić.

Izdvojena voda se prikuplja i odvodi do pročišćivača gdje se obrađuje do maksimalne čistoće, a ostatak otpada nastavlja svoje „kružno putovanje“ do susjedne komore gdje se prvo razdvajaju „nusprodukti“ kao što su metali, staklo, PVC... Dio toga prodaje se kao sirovina ovlaštenim tvrtkama, a dio koji se ne može reciklirati se deponira na odlagalištu. I u ovom postupku odvaja se otprilike trećina ukupne količine otpada.

– Završna faza odvija se u dva posebna stroja, odnosno „miksera“, u kojima se preostali otpad koji je u potpunosti suha sirovina, usitnjava i pretvara u konačan proizvod: SRF, gorivo iz otpada. Takvo gorivo trenutačno preuzima cementara u Koromačnom, a u budućnosti postoji plan izgradnje energana na državnoj razini kojima bi to bilo osnovno pogonsko gorivo, ističe Dedić.

Pojednostavljeno, od početnih 300 tona otpada, nakon obrade u županijskom centru preostaje stotinjak tona koje treba deponirati na odlagalištu, no to ipak ne znači da i on neće imati neku „funkciju“. Naime, odlagalište će poslužiti za proizvodnju bioplina, jer se za otprilike dvije godine planira investicija koja će omogućiti da se tako dobivenim energentom opskrbljuju potrebe Mariščine.

– S obzirom da energenti predstavljaju značajan trošak našeg poslovanja, time ćemo stvoriti preduvjete za konkurentniju uslugu. Već i prije toga radimo na smanjenju tih troškova, jer krećemo u

Svaki građanin u županiji „proizvede“ 4,5 kilograma otpada mjesečno, dok se količina otpada u Sloveniji kreće iznad 5 kilograma

investiciju izgradnje solarnih kolektora koje ćemo postaviti na krovove postrojenja i koristiti tako proizvedenu energiju, ističe Dedić.

Od svibnja rad u tri smjene

Očito, ovaj „cirkularni“ sustav nije još do kraja „zatvoren“, najvećim dijelom zbog nekoliko puta izmijenjenih državnih strategija gospodarenja otpadom, no prema Dedićevim riječima, Mariščina se već u svojoj prvoj godini rada pokazala opravdanom investicijom, a daljnjom nadogradnjom sustava povećavat će se i njen značaj.

– U 2017. godini radili smo s oko 60 posto kapaciteta. Sustav je projektiran za obradu oko 100 tisuća tona mješovitog komunalnog otpada godišnje, a mi smo tijekom deset mjeseci rada prošle godine obradili nešto više od 60 tisuća tona otpada. Ova godina predstavljat će pravi test za naš rad jer očekujemo da ćemo premašiti tih planiranih 100 tisuća tona. Nekoliko je razloga za to – u odnosu na aplikaciju za fondove povećana je količina otpada koju proizvodi svaki građanin i to sa 3 na 4,5 kilograma mjesečno. To je uobičajena situacija jer rastom kupovne moći dolazi do povećanja otpada – u Sloveniji se to, recimo, kreće iznad 5 kilograma. Druga stvar je sve snažniji turistički rast koji stvara osobito opterećenje u ljetnim mjesecima. Zbog toga ćemo od svibnja krenuti u rad u tri smjene, zaključuje Dedić. ■■

Mariščina prva „probila led“

Prva godina rada ŽCGO Mariščine obilježena je uoči prvog Svjetskog dana recikliranja, novog ekološkog datuma kojim se želi skrenuti pozornost na važnost usvajanja globalnog pristupa sakupljanju, obradi i korištenju otpada kao „sedmog resursa“, uz prisutnost brojnih uzvanika među kojima su bili državni tajnik Ministarstva zaštite okoliša i energetike Mile Horvat i direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost Dubravko Ponoš te zamjenici primorsko-goranskog župana i riječkog gradonačelnika Petar Mamula i Marko Filipović.

– Dočekali smo da prvi od centara za gospodarenje otpadom u Hrvatskoj profunkcionira. U ministarstvu ulažemo velike napore da sustignemo zadane rokove u realizaciji vrlo ambicioznih planova u vezi stavljanja u funkciju i otvaranja svih ostalih centara za gospodarenje otpadom, rekao je tom prigodom Horvat. Direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost Dubravko Ponoš istaknuo je da se sustav upravljanja otpadom u Hrvatskoj tek izgrađuje, a prvi probijaju led, što nije jednostavno jer se pojavljuju i problemi. Mariščina je ipak sve te probleme uspjela riješiti i već godinu dana uspješno radi.

„Prljavi“ posao obavljaju specijalni strojevi i postrojenja, a zaposlenici su uglavnom zaduženi za kontrolu tog procesa

Napisao: Anto RAVLIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Novi je predodređen da bude turistički grad i pomalo se vraćamo na prave staze. Dvije marine su pokretač kvalitetnijeg turizma, adaptira se hotel Lišan, bistri situacija u Novom Resortu, imamo dva privatna investitora za hotele San Marino i Klek.

Projekt dvorane u izradi

– Radi se i na uređenju sportske infrastrukture. Novi ima tradiciju sporta, slavimo 95 godina nogometnog kluba, imamo dva nogometna terena. O famoznoj dvorani se godinama priča, jedan smo od rijetkih gradova koji nema sportsku dvoranu s gledalištem. Školska dvorana ne može zadovoljiti sportske potrebe grada. Ove godine idemo u izradu projekta dvorane koja će se graditi u sportskom centru Bahalin.

Marine su pokretač kvalitetnijeg turizma – Mitan marina

Gradonačelnik Novog Vinodolskog Velimir Piškulić gotovo godinu dana na čelu je grada u kojem se događaju i pripremaju velike investicije. Novi je u proteklih godinu dana dobio dvije marine, obnavlja se hotel Lišan, pred vratima je veliki projekt Aglomeracija Novi - Crikvenica - Selce, a projektira se novljanska zaobilaznica i nazire se protjerivanje prometa koji je gušio razvoj turizma.

Gradonačelnik Piškulić je po inauguraciji poručio da je čovjek dijaloga i suradnje i gradonačelnik svih Novljana, ponosan što je u zrelih godinama postao gradonačelnik svog grada u kojem živi cijeli život. Riječi nisu otišle u vjetar. Gradonačelnik Piškulić se potvrdio kao gradonačelnik svih Novljana, kao zagovornik dijaloga i suradnje. Kao što je gradonačelnik Piškulić cijeli život uz Novi, tako je cijeli život uz turizam.

– Da, još od srednjoškolskih i studentskih dana. Radio sam u Zagori na recepciji, školovao se i radio u turizmu sve do obnašanja gradonačelničke dužnosti. U mojim mladim danima je Novi Vinodolski, koji ove godine slavi 140 godina turizma, imao više kapaciteta nego danas. Turistička naselja Zagori, Povile, hotel Lišan, kamp Zagori koji je danas izvan funkcije... Novi je predodređen da bude turistički grad i pomalo se vraćamo na prave staze. Dvije marine su pokretač kvalitetnijeg turizma, adaptira se hotel Lišan, bistri situacija u Novom Resortu, imamo dva privatna investitora za hotele San Marino i Klek.

Atraktivna zona Glavica, u kojoj se mogu graditi hoteli s četiri zvjezdice naviše, privlači interes investitora. Novi će postati vrlo brzo top destinacija, turistički raj s izuzetnom lokacijom, na 500 kilometara od europskih metropola, Beča, Milana, Münchena, Budimpešte. Kad riješimo obalu, posvetit ćemo se našem zaobalju koje se proteže skroz do granice s Ogulinom. Novi ima 262 kvadratna kilometra i neviđeni potencijal u zaleđu. Neviđen. Nismo ni sami svjesni. Kad se na sve što radimo nadoveže devet i pol kilometara duga zaobilaznica Novog, od Selaca do Povila, koja je u projektiranju, a sutra će biti buduća

Vidim prostor za mlade, potencijala za zapošljavanje stvarno ima – gradonačelnik Velimir Piškulić

autocesta prema Žutoj Lokvi, onda je jasno da s pravom najavljujemo procvat Novog. S novim, elitnim turističkim kapacitetima, bez prometa na Jadranskoj magistrali koji siječe grad na dva dijela, Novi se vraća na more.

Ususret Aglomeraciji Novi - Crikvenica - Selce

Moglo bi se reći da ste atipičan političar na hrvatskoj političkoj sceni. Za razliku od mnogih koji su iz školskih i fakultetskih klupa uskočili u dužnosničke fotelje, Vi iza sebe imate poslovnu karijeru.

– Kako se to danas popularno kaže, dolazim iz realnog sektora gdje dijeliš onoliko koliko i zarađiš. Na taj način funkcioniram i na ovoj funkciji. Trudim se da stvarno ogromno iskustvo prenosim u Grad, premda je Grad sa svojim pročelnicima jedna ustrojena cjelina s kojom moram biti zadovoljan.

Među top hrvatskim temama su demografske muke, iseljavanje mladih, briga na koji način osigurati budućnost stanovništvu.

– Kad se realizira sve što sam spomenuo, imamo prostor za ostanak mladih, za njihova zapošljavanja. Turizam otvara perspektive. U

Novom imamo jako puno poslovnih prostora koji su prazni. Izmjenom strukture gostiju, bez uvrede bilo koga, stići će gosti visoke kategorije koji će tražiti više u svakom pogledu. Vidim prostor za mlade, stvarno ima potencijala da mladi ostanu ovdje i da ne iseljavaju. Rekao bih da će biti prostora i za doseljavanje.

Novljani izvrsno surađuju sa susjedima, Crikvenicom i Vinodolskom općinom. Često svjedočimo laganim, ali uvijek prisutnim animozitetima mjesta unutar jedinica lokalne samouprave..

– Mi smo tu na desetak kilometara. Premali smo, svaki od nas, da budemo odvojeni. Čak i kad nastupamo zajedno, kad je turizam u pitanju, premali smo i presitni na velikom europskom tržištu. Bez suradnje ne možemo naprijed, samo si kompliciramo život. Pokazali smo da je zajednički put dobar put i kroz projekt Aglomeracije Novi - Crikvenica - Selce. Suradnja je neminovnost i samo suradnjom možemo naprijed.

A Novi je grad velik površinom, rastrkan. Novi su i Povile i Klenovica i Donji Zagon, Ledenice, Bater, Breze, Krmpote i zajedništvo je neophodno. Jedinostveni smo, a to se vidi u svakodnevnom životu. Na primjer i u mesopusnim događanjima, kada se na završnoj svečanosti pojavi svih šest mesopusnih grupa. Rijetko tko to ima. Inače smo ponosni na naš novljanski mesopust koji je proglašen nematerijalnim kulturnim dobrom Republike Hrvatske.

U dva mandata ste bili zamjenik gradonačelnika, sada ste gradonačelnik. Koje projekte rado ističete?

– Ne volim dijeliti projekte na velike i male, manje i više važne jer svaki projekt je na svoj način važan za grad i ljude. No, ako promatramo projekte po razini financijskog ulaganja, izdvojio bi nešto veliko što pripremamo, to je Aglomeracija vrijedna više od 370 milijuna kuna. Rješavanje sustava otpadnih voda je bila neminovnost, time otvaramo prostor čistom moru, a bez čistog mora uzaludna su ulaganja u turizam.

Oživjeti i turistički valorizirati Stari grad

Već nekoliko godina se uređuje Obala Petra Krešimira IV. Postoje još ambiciozniji planovi?

– Krenula je i četvrta faza uređenja plaže pod Sveti Mikulj, nadam se da će nas Ministarstvo turizma nastaviti pratiti do kraja i da ćemo za tri godine kompletno obnoviti plažu. Činjenica je da plažnih prostora Novom nedostaje. Vlasnik hotela Lišan je zainteresiran za koncesiju za glavnu plažu ispod hotela, što je logično razmišljanje jer plaža ispod hotela mora biti na razini hotela četiri zvjezdice. U dogovoru s Primorsko-goranskom županijom spremamo uređenje plaže od male rivice do odmarališta Crvenog križa Grada Zagreba. Sa spomenute tri investicije, zaokružili bi kvalitetnim plažama potez od Novog Resorta do Mitan marine, a Novi bi dobio uređenu obalu kakvu zaslužuje.

Manifestacija Okolotorno je pokazala potencijale

Novi ima 262 kvadratna kilometra i neviđeni potencijal u zaleđu

Starog grada. Bilo bi lijepo da je Okolotorno tek najava oživljavanja i osmišljavanja stare gradske jezgre.

– Stari grad je posebna priča. Za razliku od starih dijelova grada na Krku i Rabu koji žive zimi, a pogotovo ljeti, naš stari grad je postao vikend Stari grad. U njemu tijekom godine živi nekoliko obitelji. Moramo ga oživjeti i turistički valorizirati. Postoje inicijative, recimo ima interesa da se već na ljetu uredi kuća igračaka i crtanih filmova. Moramo u Stari grad dovesti konobu, butik, trgovine... Da bi tako nešto funkcioniralo, trebaju nam kvalitetni gosti i opet se vraćam na činjenicu da nam fali hotelskih kapaciteta. Imamo šest tisuća postelja u privatnom smještaju, 570-600 iznajmljivača, što je jako puno, no dok ne budemo imali dvije-tri tisuće kreveta u hotelima visoke kategorije i autocamp „Ex Zagori“ u funkciji, uzalud je ponuda i pokušaji oživljavanja starog grada. No, ništa ne ide preko noći.

Jedan od potencijala Novog je i Poslovna zona Zapad.

– Danas u zoni posluje 14 poduzeća koji zapošljavaju oko 166 djelatnika, a prevladava djelatnost pratećih servisnih usluga u nautičkom turizmu. PZ Zapad smo upisali u Katalog Agencije za investicije i konkurentnost te u Katalog investicija Primorsko-goranske županije, kojima je svrha privlačenje domaćih i stranih investicija. Projekt izgradnje komunalne infrastrukture smo u 2017. godini kandidirali na natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava, nadam se da ćemo uskoro realizirati projekt izgradnje infrastrukture PZ Zapad.

Pratimo sve natječaje i javljamo se u skladu s našim razvojnim ciljevima i mogućnostima, iako smo često u startu limitirani radi stupnja razvijenosti. Prema novoj indeksaciji kao JLS se nalazimo u 7. kategoriji (106,38), to nas ponekad eliminira i ne možemo se prijaviti, a ponekad ostanemo bez značajnog broja bodova. Ipak, guramo projekte. ■■

Pronaći rješenje za sugrađane Rome

Novi se u posljednje vrijeme spominjao zbog problema s pojedincima iz romske zajednice. – Pokušavamo riješiti problem naših Roma, ljudi žive u uvjetima koji nisu adekvatni i moraju se preseliti na druge lokacije, a mi moramo i pokušavamo pronaći najbolje i najbrže načine u suradnji sa zajednicom Roma PGŽ i saborskim zastupnikom nacionalne manjine Roma gospodinom Veljkom Kajtazijem.

Sotvorenja punionice za električna vozila na autobusnom kolodvoru u Novom

Pametni gradovi

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Pametan grad je npr. onaj koji svojim građanima pruža uslugu pametnih stanica koje će im na aplikaciju dojaviti vrijeme dolaska autobusa

Željko Jurić: Prava snaga pametnih gradova je u suradnji javnog i privatnog sektora

Rijeka i Kastav među vodećim pametnim gradovima u PGŽ i HR

Iako zvuči komplicirano, sustavi pametnih gradova u osnovi se svode na pružanju boljih usluga građanima i jednostavnijeg upravljanja gradom gradskoj upravi. Primorsko-goranska županija pritom je među liderskim sredinama u Hrvatskoj po razvoju pametnih gradova, a brojne lokalne samouprave daleko su odmakle u tom procesu.

Građani sudjeluju u donošenju odluka, planiranju i upravljanju gradom uz pomoć e-referenduma putem mobilne aplikacije, troškovi održavanja parkova i zelenih površina značajno su smanjeni zahvaljujući inteligentnim spremnicima kišnice, šteta od požara prepolovljena ranim

e-bicikala ili električnim autobusima koji bez kašnjenja stižu na pametne autobusne stanice što dojavljuju točno vrijeme dolaska i odlaska autobusa, dok su za one koji su odlučili zadržati svoje „limene ljubimce“ postavljene električne punionice na mjestima nekadašnjih benzinskih crpki koje su velikim dijelom postale nepotrebne jer su građani uz poticaje benzince i dizelaše zamijenili hibridima i električnim vozilima.

I javna rasvjeta postaje sve manji trošak jer se njome racionalno upravlja uz pomoć novih tehnologija koje omogućavaju ambijentalnu i dekorativnu javnu rasvjetu u parkovima i na trgovima, kao i besplatni bežični internet diljem grada, a usto i pomaže prikupljanju podataka o svim aktivnostima u gradu za centralnu platformu s izvještajima u realnom vremenu koja daje podršku upravljačkim i odlučivačkim procesima.

Stvarnost, a ne utopija

Je li ovo gore navedeno digitalna utopija? Ne, radi se o sustavima pametnih gradova koji već postoje kao rješenja implementirana u europskim, ali i u hrvatskim gradovima, objašnjava Vedran Kružić, konzultant s dugogodišnjim iskustvom na području razvoja pametnih gradova i jedan od osnivača Centra kompetencija za pametne gradove – Smart Ri, EU projekta vrijednog 150 milijuna kuna. Prema njegovim riječima, ako ne žele zaostati u globalnoj utakmici i pristati na ograničene razvojne mogućnosti i ubrzan gubitak (mladih) stanovnika, gradovi će morati čim prije postati „pametni“.

– Pametan održivi grad je inovativan grad koji koristi informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) kao i druga sredstva za poboljšanje kvalitete života i standarda svojih građana, učinkovitost rada i usluga gradskih službi, povećanje konkurentnosti gospodarstva, uz osiguranje zadovoljavanja potreba sadašnjih i budućih generacija iz perspektive održivog razvoja gospodarstva, društva i očuvanja okoliša. Zvuči komplicirano, no u osnovi se svodi na pružanje boljih usluga građanima i jednostavnijeg upravljanja gradom gradskoj upravi. Dakle, pametan grad je onaj koji, recimo, svojim građanima pruža uslugu pametnih stanica koje će im na aplikaciju dojaviti vrijeme dolaska autobusa, pa neće morati čekati 10 minuta na kiši. Ili koji će im uz pomoć daljinskog očitavanja

javiti da je pukla cijev na njihovoj vikendici ili će im zahvaljujući senzorima izračunati točan volumen otpada koji su predali i konkretan trošak dojaviti na mobitel u realnom vremenu, ističe Kružić, bivši predsjednik Nacionalnog vijeća za digitalnu ekonomiju i hrvatski predstavnik u Odboru za konkurentnost i inovacije Vijeća Europske Unije.

U Rijeci više od 250 „pametnih“ projekata

Primorsko-goranska županija pritom je među liderskim sredinama u Hrvatskoj po razvoju pametnih gradova, a brojne lokalne samouprave daleko su odmakle u tom procesu. Kao jedan od najznačajnijih primjera u Hrvatskoj spominje se Rijeka, grad koji svojim stanovnicima pruža niz digitalnih usluga.

– Rijeku su i nezavisni konzultanti Europskog parlamenta označili pametnim gradom, prvenstveno zbog mnogobrojnih pojedinačnih projekata koji su provedeni li se provode već dugi niz godina. Nabrojiti ih sve, a više ih je od 250, bilo bi previše, no najveći broj projekata je iz područja pametne ekonomije, pametne uprave i pametnog okoliša. Riječanicima su sigurno najpoznatiji projekti autobusi na plinski pogon, pametne klupe ili pametne autobusne stanice, bežični Internet u pojedinim gradskim zonama, WI-FI u autobusima, ali tu su i portal otvorenih podataka Grada Rijeke, e-usluge za građane, Socijalni kalkulator, Riječka gradska kartica (RCC) za usluge autobusnog prijevoza, gradske knjižnice i parkinga. Rijeka kao Europska prijestolnica kulture 2020. ima veliku priliku povezati dio programskih aktivnosti s projektima pametnog grada te na taj način stvoriti dodatnu vrijednost za građane i posjetitelje. Na tome se upravo radi i uvjeren sam da će biti izuzetno zanimljivo, osobito za generaciju koja živi digitalno doba u svojoj svakodnevnici, ističe Željko Jurić, pročelnik Zavoda za informatičku djelatnost Grada Rijeke.

Drugim riječima, Riječani već sada mogu putem posebnih aplikacija utjecati na proračunsku potrošnju, puniti mobitel na pametnim klupama ili se zabaviti čekajući autobus na pametnim stanicama nedavno postavljenima na Žabici i kod Riječkog nebodera. No, Jurić kaže kako je prava snaga pametnih gradova u suradnji javnog i privatnog sektora koja uz uključivanje građana može proizvoditi inovativna rješenja za društvene, ekološke i ekonomske izazove. Odnosno, biti pametnim gradom ne znači samo koristiti tuđe aplikacije i ideje, već kreirati okruženje u kojem će ih stvarati lokalne tvrtke.

– Cilj nam je potaknuti lokalno gospodarstvo na razvoj specifičnih i inovativnih rješenja sukladno našim potrebama u određenim područjima. Stoga je Grad Rijeka u listopadu 2015. godine osnovao trgovačko društvo Smart Ri d.o.o. kako bi upravljalo Centrom kompetencija za pametne gradove (CEKOM), odnosno inovacijskim klasterom u kojem su povezani gospodarski subjekti i istraživačke institucije na projektima istraživanja i razvoja u pametnim gradovima kako bi se doprinijelo rješavanju izazova kojima se gradovi nose, a vezani su za promet, energetiku i ekologiju. Pritom treba napomenuti da veliki

dio projekata već ima osigurano financiranje iz EU fondova i to najvećim dijelom preko Urbane aglomeracije Rijeka. Svakako treba istaknuti da je Grad Rijeka na natječaju EU Izazovi digitalne transformacije odabran kao jedan od 15 europskih gradova, od 92 prijavljena, koji će dobiti pomoć, financijsku i savjetodavnu za programe korištenja naprednih tehnologija kojima će unaprijediti usluge koje pružaju svojim građanima, poručuje Jurić.

Primjeri Kastva, Krka i Opatije

Strategiju razvoja pametnog grada početkom ove godine, među prvim u Hrvatskoj, usvojio je Grad Kastav, a provedena je i anketa koja je pokazala da bi 83 posto stanovnika iskoristilo mogućnosti mobilne aplikacije preko koje bi im bilo omogućeno sudjelovanje u procesu odlučivanja – poput javnih rasprava, glasanja o inicijativama i davanja prijedloga gradskoj upravi. Također, čak 88,8 posto ispitanika smatra kako bi učinkovito korištenje tehnologije unaprijedilo i poboljšalo kvalitetu i standard života u gradu, što znači da su i građani prepoznali prednosti koje im pružaju projekti pametnog grada.

– U 2018. godini pokrenuli smo niz inicijativa koje idu u smjeru razvoja pametnog grada, a posebno smo zadovoljni uvođenjem specijaliziranog softvera za provođenje postupaka nabave Ensolva koji je proizvod kastavskog poduzeća. Tim softverom omogućit će se transparentnije, brže i učinkovitije provođenje svake nabave, a vjerujemo da ćemo ostvariti i ozbiljne uštede. Osim toga, pripremamo projektну dokumentaciju za rekonstrukciju sustava javne nabave koja bi bila opremljena videokamerama, senzorima, ali i omogućavala slobodni bežični internet, govori gradonačelnik Kastva Matej Mostarac i nabraja projekte koji su u planu – pametne kante za otpad, povećana ulaganja u digitalizaciju, obnovu i revitalizaciju kulturne baštine stare gradske jezgre, informativne digitalne „displeje“, pametne autobusne čekaonice, parkirišta i telefonske govornice...

Neki projekti iz domene pametnih gradova provode se i na razini Primorsko-goranske županije, kao što je veliki projekat e-županija baziran na ulaganju u širokopojasni Internet velikih brzina s ciljem da pokrije područja koja su danas bila bez interneta, ali i kroz pojedinačne inicijative raznih institucija.

– Primjer bez premca u Hrvatskoj je komunalno društvo Ponikve na otoku Krku, koje je definitivno najdalje otišlo u primjeni pametne tehnologije na korist građana. Tako su pokrili sve jedinice lokalne samouprave punionicama za električna vozila, uložili su puno u telemetriju, a u svoja vozila odvoza smeća instalirali su najnoviju tehnologiju s razvijenom senzorikom. Trenutačno razvijaju stanice za električne bicikle kojima bi se premrežile sve krčke lokalne samouprave. Dobar primjer je i osnovna škola u Opatiji čiji ravnatelj prepoznaje važnost digitalizacije i tehnologije te sustavno ulaže u opremanje i podizanje kvalitete nastave. Opatija je jedan od rijetkih gradova u kojima se informatika provodi kao izborni predmet od 1. razreda, zaključuje Kružić. ■■

Vedran Kružić: Ako ne žele zaostati te žele zaustaviti gubitak mladih stanovnika, gradovi će morati čim prije postati „pametni“

Kastav među prvim usvojio strategiju razvoja pametnog grada

Matej Mostarac: U Kastvu su građani plebiscitno podržali povećana ulaganja u digitalizaciju

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

Dio palete
proizvoda OPG
Francisković

OPG Francisković godinama su bili najveći proizvođači mlijeka u Primorsko-goranskoj županiji, ali odnedavno su mljekarstvu odlučili dodati i proizvode nastale preradom mlijeka, a taj se potez pokazao punim pogotkom. Interes je veći od sadašnjih mogućnosti proizvodnje pa zaliha – nemaju.

Mlijeko bez dodira sa zrakom

Zahvaljujući suvremenim tehnologijama proizvodnja mlijeka i prerade u mliječne proizvode bitno je napredovala, govori Bojan Francisković i pojašnjava kako to izgleda u procesu mužnje i prebacivanja mlijeka u mljekarnicu ili siranu: „Riječ je o zatvorenom sustavu mužnje u kojem mlijeko nema dodir sa zrakom. To znači da direktno iz vimena cjevovodom ide u mljekarnicu, pumpa ga se prepumpava i hladi na 4 stupnja Celzija nakon čega slijedi obrada ovisno o tome možemo li od njega raditi prerađevine, ili ga tako rashlađenog i zaštićenog plasirati u mljekomat“, rekao je Francisković.

Garancija kvalitete iz Begova Razdolja

Primjeri kakve nudi Obiteljsko poljoprivredeno gospodarstvo Francisković iz Begovog Razdolja su nažalost, prerijetki u Hrvatskoj, zemlji koja ima idealne uvjete za razvoj poljoprivrede kojom se, opet na žalost, bavi premali broj ljudi, pogotovo mladih. S OPG Francisković je drugačije. Naime, posao kojeg su sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća pokrenuli Zvonko i Marica Francisković, pred osam je godina nastavio njihov sin Bojan sa suprugom Biljanom. Tako danas Marica i Zvonko imaju prave nasljednike u Bojanu i Biljani, a ovoj četvorci treba dodati i dvoje najmlađih – trogodišnju Emu i desetogodišnjeg Davida.

Svi oni žive u rajskom Begovom Razdolju, ali itekako i rade, govori nam Bojan koji na pitanje o motivima zbog kojih je pred osam godina preuzeo upravljanje OPG-om kaže kako je to bilo – logično:

– Ja i brat od djetinjstva smo pomagali roditeljima u njihovom poslu, naučili se naporno raditi pa ja ništa drugo i nisam planirao, a lijepo je da mi se u tome pridružila i supruga Biljana. 2010. godine obrt je prebačen na mene, ali je sve drugo ostalo isto, a to znači da i dalje svi zajedno radimo i nastojimo osigurati prihode za život, govori Bojan.

Proizvodnja sira odmah polučila uspjeh

OPG Francisković godinama su bili najveći proizvođači mlijeka u Primorsko-goranskoj

Bojan Francisković: Prelazak na proizvodnju sira donio nam je nove vrijednosti i žao mi je što nismo krenuli ranije

županiji, ali odnedavno su mljekarstvu odlučili dodati i proizvode nastale preradom mlijeka, a taj se potez, ističe Bojan, pokazao punim pogotkom.

– Dok nam je mljekarstvo bilo temeljni posao i dok smo mlijeko prodavali riječkom PIK-u, mi smo godišnje proizvodili oko 180.000 litara mlijeka. No, nakon što su otkupne cijene počele jako padati, okrenuli smo se preradi pa sada imamo oko 100.000 litara godišnje što ide u bankomat smješten u Ravnoj Gori, za prodaju i preradu. Prelazak na proizvodnju sira donio nam je nove vrijednosti i žao mi je što nismo krenuli ranije. Šest mjeseci nam je trebalo da osposobimo siranu, a ukupno smo uložili oko

Sve ostaje u obitelji – Franciskovići (slijeva: David, Bojan, Zvonko, Biljana, Ema i Marica)

pola milijuna kuna u uređenje prostorije, kotao za sir, razne ateste i dozvole. Uz to, iznimno važno bilo je i znanje pri čemu smo krenuli od maminog znanja jer je ona godinama radila sir pa koristimo njene recepte za škripavac i skutu, a za polutvrde, tvrde i svježere sireve stalno kontaktiramo Samira Kalita, predstojnika ureda na Agronomskom fakultetu i svjetskog ocjenjivača sira. On nekoliko puta godišnje dolazi do nas i zajedno radimo na unaprijeđenju kvalitete.

Od početka smo inzistirali na najvećoj mogućoj kvaliteti i to se pokazalo ispravnim jer sve što proizvedemo, prodamo bez problema. Prodaja ide na sajmovima, kućnom pragu i u nizu domaćih restorana, a da dobro radimo vidi se i po priznanjima pa smo tako prošle godine dobili zlato i srebro za polutvrđi sir na velikom CRO FESTU u Zagrebu. Bio nam je to prvi izlazak na jedno ozbiljnije ocjenjivanje i odmah smo ostvarili odličan rezultat. Interes je veći od sadašnjih mogućnosti proizvodnje pa zaliha –

Tajna zrnatog sira

U sirani

nemamo. No, ići na širenje proizvodnje i recimo prodaju u trgovinama baš i nije isplativo jer su trgovačke marže izuzetno visoke. Do sada smo uglavnom ulagali sami i oni najveći projekti i troškovi realizirani su vlastitim sredstvima i kreditima od kojih su neki, kao onaj iz 1997. godine, bili s čak 12,5 posto kamata. Posljednju godinu-dvije dobili smo neka sredstva iz fondova, a Primorsko-goranska županija iznajmila nam je mljekomat kojeg smo postavili u Ravnu Goru i dobro ide. No, mislim da bi lokalna i regionalna samouprava trebale puno više pažnje posvećivati ovakvim projektima, a to znači prepoznati one koji mogu donijeti razvoj te im ponagati jer će to korist donijeti cijelom kraju. Nažalost, ta svijest još nije kod nas dovoljno razvijena“, smatra Bojan Francisković.

Pioniri poduzetništva

OPG-a Francisković ne bi bilo da nije bilo poduzetničkog duha Zvonka i Marice koji su od 1974. godine u vodama poduzetništva. Najprije je Zvonko u Begovom Razdolju imao autolakirersku radnju, potom je Marica otvorila dućan, a nakon toga Zvonko se bavio i kamionskim prijevozom da bi zatim devedesetih krenuli u mljekarstvo. Nastavak tog posla, ističe Marica Francisković, predstavlja nastavak njihove vizije i ideja: „Zahvaljujući tome polako zaokružujemo sva naša dosadašnja ulaganja koja tim nastavkom postaju smislena. Neprocjenjivo je što su Bojan i Biljana odlučili nastaviti. Kad bi u svakom hrvatskom naselju poput Begova Razdolja bio samo jedan ovakav par, svima bi u Hrvatskoj bilo bolje.

Okretanje preradi mlijeka je bilo jedini način razvoja, a mi se prije tome iz raznih objektivnih razloga nismo mogli okrenuti. Sad šestero ljudi, od toga dvoje djece, živi od toga, a imamo i još jednu zaposlenu osobu u sirani u koju smo dali sav svoj trud i znanje. Školski se držimo receptura i odredbi i držimo kvalitetu na vrlo visokoj razini što se vidi i po priznanjima i po reakcijama naših kupaca“, rekla je Marica Francisković. ■■

Naši proizvodi lako nalaze kupce

Temeljom proizvodu (mlijeko) u OPG Francisković dodali su još sedam prerađevina: počeli su sa škripavcem i skutom te nastavili s tvrdim, potom i polutvrdim sirom te zatim jogurtom, svježim sirom, i sirutkom. „Napokon mlijeko ne prodajemo za svotu od 2,5 kune, već preradom podižemo vrijednost i zarađujemo više, a kupci nisu problem. Odlično surađujemo s poznatim fužinskim restoranom „Bitoraj“ i nekoliko restorana i konoba na Krku i Ravnoj Gori. Uz to puno ljudi dolazi kupiti proizvode kod nas, a prodajemo i u Rijeci te na sajmovima“, rekla je Biljana Francisković.

Goranski uvjeti ispaše

Kad je o problemima riječ Zvonko i Bojan napominju kako je posljednjih nekoliko godina puno poteškoća zbog divljači: „Pogotovo nas muče divlje svinje koje uništavaju pašnjake, čak i kad ih ogradimo i nastojimo zaštititi. Nadoknada za takvu štetu je smiješna“, govori Zvonko, a Bojan dodaje kako povremeno zna biti i poteškoća sa osiguravanjem potrebnih količina sijena: „Godišnje nam treba oko tisuću rolo bala sijena. U normalnoj godini to uspijevamo osigurati, ali kad su godine loše, kao prošla, onda je poprilično teško. Naravno, uz sve to krave su na paši od snijega do snijega“, rekao je Bojan Francisković.

Napisao: Edi JURKOVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Pročelnik Goran Petrc
vodi ured koji čine tri
službe: Služba za odnose
s javnošću i protokol,
Služba za pripremu
sjednica skupštine i
kolegija Župana
te Služba za zaštitu,
spašavanje i civilno
društvo

Građani šalju fotografije, ali i pitanja

Služba za odnose s javnošću i protokol pokrenula je interaktivnu suradnju s građanima koji su pozvani da šalju svoje fotografije s prepoznatljivim motivima Županije. Svi pristigli radovi objavljuju se na županijskoj Facebook stranici, a najbolji radovi se predstavljaju na izložbi uoči Dana županije. Građanima je otvorena i rubrika na web stranicama „Pitajte odgovaramo“ putem koje se njihovi upiti prosljeđuju do djelatnika koji im pružaju potrebne informacije.

*Kada sam dolazio na mjesto
pročelnika, nisam imao predstavu
o tome koliko je to raznolik i
opsežan posao – Goran Petrc*

Ured županije Primorsko-goranske svojim imenom građanima ne otkriva previše. Rijetki znaju da ovaj „nevidljivi ured“ poput dobro podmazanog motora skrivenog ispod haube, odrađuje velik posao neophodan za sigurnu vožnju županijskih tijela.

Riječ je o Uredu koji je, mada pod različitim imenima prisutan od samog početka postojanja Županije 1993. godine i ključna je karika za funkcioniranje izvršne i predstavničke vlasti. Neformalno rečeno, ovaj je Ured sa svojim službama „prozor Županije“ prema van i prema unutra.

Smještan je u sjedištu županije u Adamićevoj 10, a uključuje 22 zaposlenika kojima je na čelu pročelnik Goran Petrc kojeg smo zamolili da u kratkim crtama predstavi Ured županije.

– Prije svega treba znati da se naš Ured sastoji od tri službe, prve koja je zadužena za pripremu sjednice skupštine i kolegija Župana, druge koja brine o odnosima s javnošću i protokolu, te treća koja je zadužena za zaštitu, spašavanje i civilno društvo – objašnjava Petrc.

Javnosti najpoznatija služba pri Uredu županije je ona za odnose s javnošću i protokol. Za nju je poznato da radi na informiranju javnosti o aktivnostima Primorsko goranske županije kroz list koji upravo držite u ruci „Zeleno i plavo“,

Radio Korzu i Totalnom radiju, a tu je i još mnogo posredovanja između županijskih čelnika i javnosti posredstvom novinara i medija. Spomenimo i suradnju s jedinim internetskim portalom iz Gorskog kotara – Gorske novosti.

Ured županije već 17 godina izdaje tematsko-edukativne kalendare i rokovnike kojima se promoviraju projekti koji su obilježili godinu. Od prvog kalendara iz 2002. na kojem su bile povijesne bule, pažnja je posvećena našim olimpijcima, zvončarima, povijesnom blagu, gastronomskoj ponudi, tradicijskim barkama i kao logičan izbor za 2018. – godinu obilježavanja 900 godina Frankopana nametnuo se projekt „Putovima Frankopana“.

– Naša služba za odnose s javnošću od 2011. održava i županijske web stranice, ali i stranice na gotovo svim društvenim mrežama – pohvalio se pročelnik Petrc.

Prema njegovim riječima prošle 2017. godine godine županijske stranice na internetu posjetilo je 112.000 posjetitelja koji su imali 222.000 posjeta. Županijska Facebook stranica, primjerice, zabilježila je 13.725 lajkova na svoje objave.

Prošle godine u prosincu je predstavljen i novi promotivni film koji prikazuje sve posebnosti

Ured koji radi kao urica

kroz redovne televizijske županijske kronike, kroz suradnju s Kanalom Ri kojem je županija i suosnivač, a na kojem se i izravno prenose sjednice Županijske skupštine.

17 godina tematsko-edukativnih kalendara

Rad Županije praćen je kroz poseban mjesečni prilog u Novom listu, emisije na Radio Rijeci,

naše Zeleno-plave županije. Film u trajanju od tri i pol minute sniman je na više od 100 lokacija u sva četiri godišnja doba, a dostupan je na YouTubeu.

Nadalje, služba za odnose s javnošću i protokol dva puta godišnje organizira susret svih gradonačelnika i načelnika Primorsko-goranske županije sa županom i županijskim pročelnicima.

– Na tim se sastancima raspravlja o temama koje su najaktualnije, prilika je to za sugestije načelnika i gradonačelnika županu, a posebna je vrijednost tih susreta u međusobnom upoznavanju samih načelnika i gradonačelnika koji tako direktno izmjenjuju iskustva i razna rješenja – ističe Petrc.

Međunarodne aktivnosti PGŽ

Županijski protokol organizira brojne aktivnosti i manifestacije pa je tako samo u prošloj, 2017. godini strogo statistički gledano organizirao 330 sastanaka na najvišoj županijskoj razini, 22 primanja, sedam svečanih priredbi i još sedam većih manifestacija poput raznih prigodnih akademija.

Na kraju valja napomenuti da ova služba pri Uredu županije vodi brigu i o međunarodnoj suradnji PGŽ. Kroz 25 godina Županije ta se suradnja širila od susjednih talijanskih regija na mađarsku Županiju Pešta, slovačku regiju Žilina, Zapadno-pomorsko vojvodstvo iz Poljske, njemačke okruge i gradove, partnere iz regije Černigiv u Ukrajini, španjolske Valencije do najudaljenije – kineske provincije Liaoning s kojom Županije surađuje od 2002. godine.

Prva međunarodna asocijacija kojoj je Županija pristupila bila je Skupština europskih regija u koju je primljena 1998. godine. Primorsko-goranska županija bila je među poticateljima današnje Jadransko-jonske euroregije u čijem okviru

predsjeda Komisijom za promet i infrastrukturu. Od 2008. Županija je aktivna i u Institutu regija Europe, a posljednja u nizu asocijacija kojima je pristupila je Srednjeeuropski transportni koridor Europske skupštine.

Predstavnici Županije aktivno sudjeluju i u Kongresu lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe u Strasbourgu.

– Kada sam dolazio na mjesto pročelnika, nisam imao predstavu o tome koliko je to raznolik i opsežan posao. Od komunikacije s gradonačelnicima i načelnicima do niza protokola u koje se važno odazvati. Posla u Uredu je toliko da je potreban maksimalni cjelodnevni angažman da bi se odradile sve zadaće postavljene pred nas. Ono što smatram da je važno za uspješan posao jest timski rad. Mi to u Uredu Županije imamo, pa je ovo prilika da pohvalim sve svoje suradnike – rekao nam je pročelnik.

Svi materijali članovima skupštine u digitalnom obliku

Drugi važan odjel pri Uredu županije je Služba za pripremu sjednica skupštine i kolegija Župana. Ona priprema sjednice i kolegije, brine o suradnji sa svim članovima županijske skupštine i vodi računa o pravu na pristup informacijama, što je i zakonska obaveza.

Prema planu za 2018. godinu ova će služba Ureda županije pripremiti 48 sjednica kolegija župana i osam sjednica županijske skupštine ▶

*Spona između Županije i
građana – djelatnici Ureda
županije Primorsko-goranske*

Plodno izdavaštvo

Županijski magazin „Zeleno i plavo“ pokrenut 2005. izlazi tri puta godišnje i do 2018. ukupno je tiskano 45 brojeva. Prvi broj tiskan je na 36 stranica u nakladi od 15.000 primjeraka da bi se uskoro broj stranica ustalo na 52. Od 2008. do danas tiskana su i tri magazina na engleskom jeziku „Green&blue“.

U 25 godina postojanja županije producirane su i dvije fotomonografije (U zagrljaju mora i planina, Primorsko-goranska županija iz zraka), zbornik radova „15 godina zeleno-plave županije“ tiskan 2008. te monografija „Županija primorsko-goranska“ tiskana 1996. Povodom 25. rođendana u pripremi je nova obimna monografija Županije.

U ovaj županijski odjel spada i briga oko civilne zaštite, vatrogastva i priprema požarne sezone. Vatrogasna zajednica PGŽ okuplja šest javnih vatrogasnih postrojbi, 59 DVD-a i 10 lokalnih vatrogasnih jedinica

mada nije isključeno da skupština i češće zasjeda. Za skupštinu se pripremaju svi potrebni materijali prema točkama dnevnog reda, obrađuju se amandmani i po potrebi prosljeđuju odgovori na vijećnička pitanja.

– Važno je naglasiti da smo se u potpunosti digitalizirali – ističe pročelnik Petrc – tako da svi materijali članovima skupštine dolaze u digitalnom obliku.

Drugim riječima, nema više beskonačnog printanja i brda papira na sjednicama skupštine, ali ni na kolegiju župana. Svi vijećnici županijske skupštine zadužili su računala i svi materijali su im dostupni u digitalnom obliku.

Primjerice, u prošloj 2017. godini Ured je primio 40 zahtjeva građana koji su tražili pravo na pristup određenim informacijama

iz županijske nadležnosti i svih 40 zahtjeva je riješeno.

Sektor za zaštitu i spašavanje

Treći odjel Ureda županije zadužen je za zaštitu, spašavanje i civilno društvo.

Prema riječima Gorana Petrca prije svega u to spada briga oko civilne zaštite, vatrogastva i priprema požarne sezone. U sklopu Vatrogasne zajednice PGŽ udruženo je šest javnih vatrogasnih postrojbi, 59 dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi i 10 vatrogasnih zajednica jedinica lokalne samouprave. Za financiranje Vatrogasne zajednice Županije u proteklom četverogodišnjem ciklusu izdvojeno je ukupno 8,97 milijuna kuna.

Županija okuplja i financira velik broj

Tijekom vježbe spašavanja na Jezeru Bajer

specifičnih udruga u tom sektoru, od lokalnih dobrovoljnih vatrogasnih društava, preko Gorske službe spašavanja (GSS) koja djeluje u Rijeci i Delnicama do udruge potražnih pasa. Od 2013. Do 2016. Županija je financirala rad HGSS u ukupnom iznosu od 715 tisuća kuna.

– Treba posebno spomenuti dvije postrojbe civilne zaštite, prvu za spašavanje iz ruševina i drugu – logističku postrojbu. Županijski sustav civilne zaštite surađuje s udrugama po gradovima, a koliko je to značajno za građane vidjelo se na primjeru nedavnih obilnih snježnih padalina u Gorskom kotaru kada je cijeli županijski sustav sustav bio u funkciji pomaganja Goranima – napominje pročelnik Petrc.

Pod ingerencijom Primorsko-goranske županije je i Centar za obuku interventnih snaga civilne zaštite koji je smješten u Šapjanama. Taj je objekt u državnom vlasništvu, ali ugovorom o korištenju o njemu se brine vatrogasna zajednica Primorsko-goranske županije. Za građevinske zahvate na Centru u Šapjanama u proteklih osam godina uloženo je ukupno 3,7 milijuna kuna.

Centar u Šapjanama održava redovne vježbe, a upravo je u pripremi vježba u svibnju 2018. na kojoj će biti predstavljena suradnja operativnih snaga civilne zaštite s dronovima.

Nakon što je 2017. organizirana velika vježba civilne zaštite „Migranti“ ove godine u mjesecu rujnu priprema se nova vježba. Organizirat će se u Vrbovskom, točnije u selu Blaževci gdje će županijska civilna zaštita raditi na obrani od poplava.

Pomoć manjinama, udrugama i građanima

Kada govori o poticanju rada civilnog društva pročelnik u prvom redu misli na brigu o nacionalnim manjinama kroz Vijeće nacionalnih manjina. Ured županije aktivno potiče razne udruge nacionalnih manjina za koje u prosjeku izdvaja godišnje oko pola milijuna

kuna. Županija pomaže i druge udruge koje im se obrate za pomoć. Primjerice županija redovno pomaže brojne udruge umirovljenika kao i udruge proizašle iz 2. svjetskog rata do mnogih udruga proizašlih iz Domovinskog rata. Podržava se i rad drugih neprofitnih udruga od zaštite okoliša do hobističkih djelatnosti.

Zanimljivo je da upravo Ured županije predlaže kako se raspoređuju iznosi za županijska sponzorstva. Pitamo stoga pročelnika koliko je prošle godine bilo zahtjeva za sponzorstva, odnosno koliko ih je odobreno i po kojem kriteriju.

– Prošle godine dobili smo zahtjeve 465 udruga za čak 592 sponzorstva – odgovara Petrc.

Velik je to i obiman posao jer Ured mora pažljivo razmotriti pa prosuditi sve zahtjeve, objašnjava nam pročelnik i dodaje da je cilj da se pomogne onima koji ne mogu sami doći do sredstava za realizaciju svojih programa. Kriteriji po kojima se određuje koliko će tko dobiti su prije svega ispunjava li udruga koja traži sponzorstvo sve zakonske uvjete, je li program u zakonskim okvirima i na kraju slijedi provjera jesu li programi održani. U prošloj 2017. godini po tim kriterijima odobrena su 534 sponzorstva za 439 udruga/ prijavitelja. Za te programe odobreno je prošle godine ukupno 4,3 milijuna kuna.

– Nekima je i sponzorstvo od 3.000 kuna spas, primjerice nekoj umirovljeničkoj udruzi – nastavlja Petrc.

Pored svega navedenog, treba spomenuti da Ured županije prima i rješava pritužbe i predstavke županu. Prošle godine na adresu župana stiglo je 14 pritužbi i predstavki i sve su riješene.

Na naš upit zbog čega se građani najčešće tuže županu, Petrc odgovara da se u pravilu građani žale na postupanje ili točnije nepostupanje lokalne samouprave ili nekog komunalnog društva.

– Tipičan primjer je kada se građanin žali da mu oborinska voda s ceste otječe u vrt i uništava ga, a da općina nije ništa poduzela, ne djeluje pa se stoga tuži županu. Takvu pritužbu rješavamo mi, provjeravamo u čijoj je nadležnosti cesta, kontaktiramo općinu i tražimo rješenje – otkriva nam pročelnik.

Na kraju, kada smo pomislili da smo pretresli sve aktivnosti Ureda županije doznajemo da ima još jedna u nizu „nevidljivih“ obaveza. Naime, upravo se ovaj Ured brine o sustavu kvalitete u Primorsko-goranskoj županiji koja ima certifikat ISO 9001:2015. koji se dodjeljuje za kvalitetno provođenje svih procesa u radu PGŽ.

Nema što, Ured županije radi kao – urica. ■■

Finale foto natječaja – izložba najuspješnijih radova pristiglih na foto natječaj „Primorsko-goranska županija kroz vaš objektiv“ u Galeriji Principij

S nedavnog susreta s američkim veleposlanikom u RH Robertom Kohorstom

Međunarodna suradnja

Primorsko-goranska županija može se pohvaliti iznimno dobrom suradnjom s veleposlanstvima i konzulatima od Genralnog konzulata Republike Italije u Rijeci koje tradicionalno podržava županijske inicijative do Veleposlanstva Republike Indije u Zagrebu s kojim se surađuje od 2017. Na poticaj Češke besede u suradnji s Vladom Republike Češke izgrađen je kultuni centar Češki dom u Rijeci, a zaslugom slovačke i mađarske manjine uspostavljena je suradnja s Regijom Žilina, odnosno Županijom Pešta. Suradnjom s Norveškom potpisan je sporazum o liječenju reumatoloških bolesnika iz te zemlje u opatijskoj Thalassoterapiji

Uz ostalo, Ured županije prima i rješava pritužbe i predstavke županu. Prošle godine na adresu župana stiglo je 14 pritužbi i predstavki i sve su riješene.

Na naš upit zbog čega se građani najčešće tuže županu, pročelnik Petrc odgovara da se u pravilu građani žale na postupanje ili točnije nepostupanje lokalne samouprave ili nekog komunalnog društva.

Na usluzi novinarima

Služba za odnose s javnošću pomaže svim županijskim ustanovama i institucijama. Bitno je istaknuti da je Županija nakon što su nacionalne medijske kuće zatvorile dopisništva u Rijeci, novinarima za rad uredila prostoriju na prvom katu zgrade u Adamićevoj, a za održavanje konferencija za novinare uređena je i posebna dvorana, takozvani „press room“.

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Zašto je Kostrena Kostrena?

Porijeklo imena Kostrena do današnjih dana ostalo je – nepoznanica. Postoji nekoliko mogućih teorija, ali ni jedna nije do kraja prihvaćena budući da ne djeluju dovoljno uvjerljivo.

Kostrenjan Jakov Randić, svećenik i učitelj poznat u čitavom Hrvatskom primorju kao jedan od najznačajnijih ljudi u doba narodnog preporoda, u svom epu „Sladka uspomena“, tiskanom 1842. godine, piše da su Kostrenu najvećim dijelom naselili bjeuncu pred Turcima u prvom polovici 16. stoljeća, a za ime navodi: Ovo mesto Kostrenu nazvaše, Koj' je uzrok, nitko nekazaše: Ako ne bi prilika od kosti, Što kazati za sad nek' je dosti.

Jutarnja tjelovježba u Žurkovu

Hedonisti će na kostrenskoj obali svakako uživati, pronaći će mjesto za sebe na brojnim plažama od Žurkova do Stare vode ili na stijenama što ih oplakuje „lipo pod Kostrenun more“. Blizina Rijeke čini Kostrenu ljeti poželjnom destinacijom za kupaće iz grada i okolice, ali i u ostalim dijelovima godine pohode ju rekreativci trkači, biciklisti ili jednostavno šetači po obalnom putu ili šumovitim krajolicima kostrenskog zaleđa. No, Kostrena nije samo atraktivna rekreativna zona, ona je mjesto u kojemu će mnogi poželjeti živjeti, posebno s obzirom na to da je razvoj u posljednja dva i pol desetljeća čini izuzetno ugodnom njezinim mještanima.

Smjestila se na desetak kilometara dugom potezu od uvale Martinšćica na zapadu do rta Sršćica na ulazu u Bakarski zaljev. Najveći dio područja Općine Kostrena nalazi se na jugu orijentiranim padinama blagog nagiba, koje se postepeno spuštaju od grebena Kostrenskog poluotoka prema morskoj obali, a kojemu su najviši vrhovi Solin s 242 metra nad morem i Humčine s 280 metara nadmorske visine. Karakteristično krško područje s mediteranskim biljem i poznatim kostrenskim gromačama te blaga klima koja ponekad popusti pred jakim naletima bure, obilježja su ovog kraja.

Kostrena je odličan spoj

Barbarani i Lucijani

Sastavni dio jedinstvenog naselja Kostrena čini dvadesetak manjih naselja, zaselaka, koji su velikim dijelom dobivali nazive prema prezimenima najstarijih obitelji koje su tamo stanovale. Tako se kao starosjedioci spominju Glavani, Šodići, Rožići, Doričići, Plešići, Rožmanići, Dujmići, Maračići, Perovići, Randići, Šoići, dok ostale dijelove Kostrene čine Martinšćica, Vrh Martinšćice, Žurkovo, Žuknica, Kostrena Sveta Lucija, Paveki, Kostrena Sveta Barbara i Urinj. Sveukupno tu živi, prema popisu iz 2011. godine, 4.180 stanovnika.

Župna crkva svete Barbare

Kostrenjani su u prošlosti u dobroj mjeri bili podijeljeni, na Barbarane i Lucijane, ovisno kojem dijelu Kostrene su pripadali. Nije to bila neka drastična podjela, više je bila izražena kroz određeni rivalitet između stanovnika Svete Barbare i Svete Lucije. Vjerojatno je najveća razlika nastajala zbog različitih pomoračkih zanimanja među njima. Tako je među Barbaranima bio velik broj kapetana, a i sami su često bili brodovlasnici, dok je to kod Lucijana bio slučaj u manjem broju. Lucijani su se zapošljavali i na kopnu, u riječkoj industriji, a na brodovima su više plovili kao „makiništi“. Zato je Sveta Barbara u prošlosti nazivana i „finom“ Kostrenom, a Sveta Lucija „grezom“. No, s

Razvoj Kostrene u 19. stoljeću izravno je vezan uz jedrenjake, što se danas očituje i u općinskom grbu

vremenom su te podjele nestajale, već odavno su svi zajedno jednostavno – Kostrenjani. Danas se nažalost, zbog širenja industrije u Svetoj Barbari broj stanovnika drastično smanjio pa je dobar dio tamošnjih žitelja odlučio prihvatiti ponuđeno preseljenje – u Svetu Luciju.

Naselje već u mlađem kamenom dobu

Da su na mjestu današnje Kostrene postojale naseobine još u rimsko doba, svjedoče iskopine nadomak Sršćice, ali još više one na brdu Solin koje se uzdiže iznad Martinšćice i Draške doline, gdje se najnovija arheološka istraživanja odvijaju već desetak godina. Arheolozi su ustvrdili da je taj lokalitet bio naseljen već u mlađem kamenom dobu, dakle u četvrtom stoljeću prije Krista. Tu je otkopano 130 metara obrambenog zida, a postojale

zelenog i plavog

Pomorstvo je kroz stoljeća bilo glavno zanimanje Kostrenjana. Nema kuće u Kostreni iz koje nije potekao barem jedan pomorac, a vrlo često su sinovi odlazili očevim stopama – na more. Kostrena je širom svijeta poznata po svojim pomorcima, a 19. stoljeće, kad se plovilo na jedrenjacima, bilo je njihovo zlatno doba.

su i četiri obrambene kule i kolni ulaz. Solinska utvrda bila je povremeno u funkciji i u nju su dolazili vojnici iz Tarsatice, dakle iz današnjeg središta Rijeke, ali je također bila u funkciji nadzora glavne prometnice koja je spajala Tarsaticu sa Senjom, a prolazila je Draškom dolinom, te kao nadzor luke u Martinšćici gdje se nalazilo važno izvorište pitke vode. Prema nalazima, utvrda je korištena do kraja šestog stoljeća i više se nije koristila kad su prve slavenske skupine počele naseljavati taj kraj.

Najstariji spis u kojemu se Kostrena spominje kao Kostrena datira iz 1445. godine, a postoji i isprava iz 1492. godine u kojoj se spominje Sv. Lucija u Kostreni. U tim glagoljskim ispravama navodi se da područje Kostrene i Bakra još od početka 13. stoljeća pripada Frankopanskoj vinodolskoj knežiji. Kostrena se još spominje u ispravama bakarske gospoštije Zrinjskog u 16. i 17. stoljeću, a u njima se navode koje će olakšice uživati Kostrena Sv. Lucija. Godine 1874. Kostrena je prvi put, barem na kraći period, postala samostalna općina, odvojena od Bakarskog municipija. Sjedište općine bilo je u Kostreni Svetoj Luciji.

Pismenost, kultura i napredne ideje u prošlosti Kostrene vezani su uz obje crkve. Za onu svete Lucije ne zna se pouzdano koje je godine sagrađena,

ali je poznato da je posvećena 1714. godine, a prvi zapis o crkvi svete Barbare potječe iz 1789. godine. Prvu školu u Svetoj Barbari osnovao je svojim novcem svećenik Jakov Randić 1839. godine. Usku vezu sa školstvom i opismenjavanje imale su Narodna čitaonica u Svetoj Barbari koja potječe iz 1871. godine, a pet godina kasnije osnovana je i ona

Najveći dio područja Općine Kostrena nalazi se na jugu orijentiranim padinama blagog nagiba koje se spuštaju prema morskoj obali

u Svetoj Luciji. Osnovali su ih pomorci i na početku je to bilo sastajalište uglavnom školovanih ljudi iako su pravila Čitaonice dopuštala pristup svakom mještaninu „pristojnog ponašanja i neporočnom“.

Ploviti se mora

Pomorstvo je kroz stoljeća bilo glavno zanimanje Kostrenjana. Nema kuće u Kostreni iz koje nije potekao barem jedan pomorac, a vrlo često su sinovi odlazili očevim stopama – na more. Kostrena je širom svijeta poznata po svojim pomorcima, a

Dražen Vranić, načelnik Općine Kostrena

doba Kostrena brojila samo oko 1.800 stanovnika, što znači da su svi koji su mogli ploviti – bili na moru. Dobar dio Kostrenjana bio je zaposlen i u škverovima, sredinom 19. stoljeća u Rijeci je postojalo čak deset brodogradilišta.

Ploviti se moralo, ploviti se nastavilo i nakon završetka slavnog doba jedrenjaka, Kostrenjani su se ukrcavali na parobrode, nisu prekidali pomoračku tradiciju. Početkom 20. stoljeća dosta Kostrenjana je odlazilo i u kopnene krajeve, plovili su i na brodovima riječne plovidbe. Pomoračko zvanje ostalo je do današnjih dana ukorijenjeno u Kostreni, kruh sa sedam kora danas je ipak nešto mekši. Na svim morima svijeta nije rijetkost susresti nekoga iz Kostrene, bilo kapetana, oficira, mornara ili strojara. A da je more surovo i da često ne oprašta onima koji su se usudili krenuti krotiti ga, svjedoči i tragičan podatak da je tijekom 19. i 20. stoljeća čak 595 Kostrenjana život ostavilo u velikom plavetnilu, bilo nakon brodskih havarija, nestanaka ili uslijed bolesti. Općina Kostrena namjerava posebno istaknuti ulogu svojih pomoraca iz prošlosti i sadašnjosti osnivanjem Muzeja pomoraca koji će, kad uskoro zaživi, novim generacijama objašnjavati sve lijepe, ali i teške strane ovog tradicionalnog kostrenskog zvanja.

Od zapuštene mjesne zajednice do bogate općine

Kostrena je sve do početka devedesetih godina prošlog stoljeća postojala samo kao mjesna zajednica unutar Općine Rijeka. I nije se moglo reći da je po svojoj razvijenosti odmakla dalje od običnog riječkog predgrađa, riječi svojevrzne kostrenske himne „Kostreno, draga Kostreno“, što ju je napisao Tiho Vrh, bile su u velikoj mjeri istinite.

Saki se z nečeren fali

Za te Kostreno baš niki ne mari (...)

Kostreno, draga Kostreno!

Gondule nimaš kod Venecija

Ni balustrade kod Valencia

Ni Marjana kako Split

Ma propijo nimaš niš.

Postojala je velika želja da Kostrena dobije samostalnost jer kako su mnogi Kostrenjani isticali, nije imala ništa, osim ambulante koja je napravljena sredstvima samodoprinosa i dviju područnih škola iz kojih su se učenici nakon četvrtog razreda morali

Kostrena može biti atraktivna destinacija tijekom čitave godine – Sandra Svetić

seliti na Pećine. Crkve, groblja i čitaonice bile su zbog lošeg održavanja u prilično zapuštenom stanju. Od 1993. godine Kostrena je samostalna općina, a da je osamostaljenje bilo pravi potez, svjedoči današnja situacija, 25 godina kasnije: Kostrena je među najrazvijenijim i najbogatijim općinama u Hrvatskoj. Kada bi danas prošetao Kostrenom netko tko je u njoj zadnji put bio početkom devedesetih godina, vjerojatno je ne bi prepoznao koliko se razvila i promijenila.

Odmah nakon što je postala samostalna općina, Kostrena je dobila planove za izgradnju kapitalnih objekata. Tako je 1999. godine otvorena nova zgrada vrtića Zlatna ribica, odmah je postavljen kamen temeljac za novu školsku zgradu koja je otvorena 2001. godine. U blizini novih vrtića i

škole počela je nicati sportska dvorana koja je 2005. godine ugledala svjetlo dana i danas je jedna od najmodernijih u Županiji. Zahvaljujući izgradnji dvorane, kostrenski je sport proširio lepezu svog djelovanja na čitav niz novih grana. Svoj prostor za treninge i natjecanja dobili su košarkaši, odbojkašice, rukometaši, karatisti. Među njima se posebno ističu odbojkašice Kostrene koje su svojim rezultatima zaslužile natjecanje u Prvoj ligi.

Pomorac i Galeb sportske perjanice

Međutim, status perjanice sporta u Kostreni nitko ne može oduzeti Pomorcima koji je ne samo uspješan nogometni klub nego oduvijek i središte društvenog života u Kostreni. Gotovo stogodišnjak, osnovan pod imenom Jadran 1921. godine, Pomorac je svoje najsvjetlije razdoblje imao upravo u periodu uzdizanja općine. Igralište u Žuknici pretvoreno je 2000. godine u moderni stadion, u čijoj su blizini niknuli tereni i za Bočarski klub Kostrena. Pomorac

Kostrena ima tri velika industrijska postrojenja, Ininu rafineriju nafte u Urinju, termoelektranu i brodogradilište „Viktor Lenac“ u Martinšćici. Zahvaljujući industriji, općinski prihodi su značajni, Kostrenjani su dobili puno toga, ali s druge strane trpe zagađenje. No, bez obzira na to, Kostrena se sve više razvija kao privlačna turistička destinacija.

Moderna sportska dvorana otvorena je 2005. godine i danas je dom brojnim sportašima i klubovima

Detalj iz kostrenske knjižnice

19. stoljeće, kad se plovilo na jedrenjacima, bilo je njihovo zlatno doba. Razvoj Kostrene u to doba izravno je vezan uz jedrenjake, na više od 150 jedrenjaka Kostrenjani se pojavljuju kao vlasnici ili suvlasnici te ujedno i kapetani na brodu. Kostrenski kapetani zapovijedali su na još stotinjak jedrenjaka drugih vlasnika. U drugoj polovici 19. stoljeća osposobljen je čak 291 kapetan duge plovidbe iz Kostrene, i to 170 iz Svete Barbare i 121 iz Svete Lucije, a još je velik broj Kostrenjana plovio u posadama brodova. Ne treba zaboraviti da je u to

Vrtić Zlatna ribica, i do njega nova školska zgrada otvorena 2001.

Troje svetaca zaštitnika

Kostrenu čuvaju njezine dvije zaštitnice, sveta Lucija i sveta Barbara, svakoj od njih posvećena je i župna crkva u dvama dijelovima Kostrene. Obje se slave u prvoj polovici prosinca, blagdan svete Barbare ili Barbarina u kalendaru je zabilježen 4. prosinca, a devet dana kasnije, 13. prosinca, blagdan je svete Lucije ili po kostrenski Lucina. No, da ne bi sve bilo ženskog roda, pobrinuo se sveti Nikola, treći svetac zaštitnik Kostrene, ali i zaštitnik pomoraca, čiji se blagdan slavi 6. prosinca, u Kostreni poznat kao Mikulna, a to je ujedno i središnji Dan Općine. Tako su se svi kostrenski sveci poredali u kratkom razdoblju, a tada je u Kostreni najsvečanije – u prosincu.

Brodogradilište „Viktor Lenac“ u Martinšćici

se tih godina uspinjao na ljestvici nacionalnih liga pa je tako nekadašnji regionalni ligaš 2001. godine promoviran u najviši rang hrvatskog nogometa. U Prvoj ligi zadržao se dvije godine, a zahvaljujući igranju u eliti bio je najbolji ambasador Kostrene. Općina je kroz nogomet imala izvrsnu propagandu, svakodnevna prisutnost Pomorca u tiskanim medijima i stalno spominjanje na nacionalnoj televiziji uveli su Kostrenu u domove stanovnika širom Hrvatske. Nažalost, nedavni problemi s pokušajem privatizacije kluba ugasili su na tri sezone seniorski pogon, ali njegovo ponovno pokretanje i izvrstan rad u mlađim kategorijama pokazuju da se Pomorac vraća na stare staze uspjeha.

Osim preko Pomorca, Kostrena je u sportskom smislu nadaleko čuvena i po Jedriličarskom klubu Galeb koji je u svom domu u Žurkovu desetljećima predstavljao pravi rasadnik istaknutih jedriličara na nacionalnoj i svjetskoj sceni. Galeb, koji ove godine slavi 85. godišnjicu uspješnog djelovanja, dao je više svjetskih i europskih prvaka, a čak šest njegovih posada sudjelovalo je na Olimpijskim igrama. Među klubovima s jakom tradicijom ističe se i Športsko ribolovno društvo Kostrena, osnovano 1953. godine, kao treći najstariji klub u Kostreni. Također sa sjedištem u Žurkovu, kostrenski ribolovci imaju u svojim bogatim vitrinama pehare državnih prvaka, ali i medalje sa svjetskih i europskih prvenstava.

Značajan broj kulturnih udruga

Općina Kostrena puno ulaže u razvoj kulture pa tako postoji značajan broj kulturnih udruga čija je djelatnost i te kako vidljiva, a brojne su i kulturne manifestacije koje posjećuju ne samo Kostrenjani nego i stanovnici Rijeke i riječkog prstena. U Kostreni djeluje nekoliko kreativnih udruga, među kojima se ističu Likovna udruga Veli pinel i Udruga za kreativno stvaralaštvo Vali.

Narodna čitaonica u Sv. Luciji aktivna je u organiziranju već etablirane manifestacije Jesen u Kostreni koja od 2002. godine privlači pažnju široke publike vrlo kvalitetnim predstavama za koje se redovito traži karta više. Za djecu se organizira

Jedriličarski klub Galeb, koji ove godine slavi 85. godišnjicu uspješnog djelovanja, dao je više svjetskih i europskih prvaka

manifestacija Proljeće u Kostreni, a često su na sceni Čitaonice predstave što ih priprema Katedra Čakavskog sabora Kostrena, odnosno njezina Dramska kumpanija. Glumci amateri, većinom članovi Katedre, čuvaju svoju baštinu uprizorenjem djela koja evociraju uspomenu na život Kostrene u prošlosti, ali prikazuju i današnjicu Kostrene, što uvijek nailazi na topao odaziv brojne publike. Članice Katedre su prije dvije godine osnovale žensku vokalnu skupinu Luštrin koja često nastupa na kostrenskim manifestacijama, izvođeci melodije primorskog kraja i obrade domaćih i stranih evergrina.

Katedra je prošle godine obilježila dva desetljeća uspješnog djelovanja, što podrazumijeva ponajprije proučavanje i njegovanje čakavštine, svih oblika kulture, glazbenog, likovnog i scenskog izričaja, istraživanje i proučavanje prošlosti Kostrene i poticanje izdavačke djelatnosti. U izdanju Katedre dosad je izdano dvadesetak naslova, što u prozi, što zbirki poezije, pretežno kostrenskih autora i članova Katedre. Poseban Katedrin projekt je izdavanje zbornika „Život, kultura i povijest Kostrene“ kojima prethodi znanstveno-stručni skup, a ove godine bit će promoviran već sedmi po redu Zbornik. U tijeku je i rad na Rječniku kostrenskog govora, projektu kakvim se malo mjesta može pohvaliti.

U najtoplijim danima svakodnevno oko 3.000 kupaca

Kostrena je već desetljećima poznata i kao mjesto održavanja maškaranih plesova, a u posljednje vrijeme u organizaciji zabava pod maskama aktivna je udruga Špažičari koja svojim atraktivnim izvedbama redovito predstavlja Kostrenu na velikoj karnevalskoj povorci u Rijeci. Tradicionalne zabave u Narodnoj čitaonici u Svetoj Luciji uvijek su izvrsno posjećene, a dobra atmosfera privlači ljude i iz Rijeke i okolice.

Kostrena ima tri velika industrijska postrojenja, Ininu rafineriju nafte u Urinju, termoelektranu i brodogradilište „Viktor Lenac“ u Martinšćici. Zahvaljujući industriji, općinski prihodi su značajni, Kostrenjani su dobili puno toga, ali s druge strane trpe zagađenje. No, bez obzira na to, Kostrena se sve više razvija kao privlačna turistička destinacija, i to ne samo kao mjesto kojeg će posjećivati turisti u prolazu i prespavati ovdje samo jednu noć. Prosjek noćenja u prošloj godini iznosio je 5,06 noći po gostu, a broj noćenja u srpnju i u kolovozu povećao se više od 50 posto u odnosu na 2015. godinu.

– Prošlogodišnji rezultati govore u prilog tome da Kostrena može biti atraktivna destinacija tijekom čitave godine, ali i obavezuju da moramo biti kvalitetna potpora ulaganjima naših mještana u smještajne kapacitete koji su iz godine u godinu sve brojniji, sve kvalitetniji i sve bolje popunjeni. U odluci gostiju da se negdje zadrže dulje od planiranog veliku ulogu imaju upravo dodatni sadržaji i uređenost mjesta. Zato smo odlučili najviše poraditi upravo na tim segmentima – govori Sandra Svetić, direktorica Turističke zajednice Općine Kostrena.

Procjenjuje se da na kostrenskim plažama u najtoplijim danima dnevno uživa oko 3.000 kupaca. Ponuda na šetnici i na plažama je svake godine sve bogatija. Otvaraju se novi ili renoviraju već postojeći ugostiteljski objekti s vrlo raznolikom i kvalitetnom gastro ponudom. Nude se i razni dodatni sadržaji kao što su ležaljke na plaži ili novootvoreni adrenalinski vodeni sportovi. Od prije nekoliko godina Kostrena ima u Mikulovoj kavi, bivšoj vojnoj plaži, plažu za pse koja je u potpunosti opremljena i to je naišlo na vrlo pozitivne reakcije i pohvale.

Poraditi na smještajnim kapacitetima

Broj privatnih iznajmljivača u stalnom je porastu i trenutno su registrirana čak 92 privatna iznajmljivača, s ukupno 627 kreveta, i oni iz godine u godinu podižu kvalitetu smještaja. Turisti u Kostreni odsjedaju i u prenočištu Lucija, hostelu Esperanto te u Diving centru Kostrena koji privlači ciljanu skupinu ronioca koji dolaze uživati u ljepotama i posebnosti kostrenskog podmorja.

– Svjesni smo da su za razvoj turističke destinacije potrebna atraktivna i originalna događanja koja moraju biti prepoznatljiva. Tako tijekom godine organiziramo tri veće manifestacije, ovisno o godišnjem dobu. Ljeto je rezervirano za tradicionalnu Kostrensku noć, a u prosincu

smo dosad održali tri izdanja Mikulne, glazbenog i gastronomskog doživljaja u čast sv. Mikuli. U proljetnom terminu ove godine smo pokrenuli manifestaciju Uskrs u Kostreni koja je ponudila bogatu ponudu domaće hrane, kreativne radionice i zabavne igre, na kojoj su se podjednako veselili i mali i veliki posjetitelji – upoznaje direktorica TZ-a.

Kako ističe načelnik Općine Kostrena Dražen Vranić, Kostrena ima turistički potencijal i u vidu sportskog turizma, što bi se u budućnosti trebalo još više istaknuti i razvijati.

– Imamo trim stazu koju bi trebalo revitalizirati kao jedan od simbola Kostrene, a također i ozbiljne sportske objekte, poput dvorane i igrališta u Žuknici. Međutim, tu imamo jedan nedostatak, nemamo dovoljno smještajnog kapaciteta i na tome bi trebalo više poraditi – kaže Vranić.

Kostrenu je kao mjesto ugodnog življenja prepoznalo puno ljudi, ne samo starosjedioca Kostrenjana, nego su stanovnicima Kostrene postali i mnogi dojučerašnji žitelji Rijeke i okolnih mjesta.

– Ljudi su tu napravili kuće, s obzirom da je Kostrena zaista dobro mjesto za život – relativno smo blizu velikog grada, a opet imamo miran prirodni ambijent, i u dijelovima uz more i u onima na brdu, prema trim stazi i Šubatima. Mislim da Kostrena ima odličan spoj zelenog i plavog, što ima rijetko koja jedinica lokalne samouprave u našoj županiji. Kostrena je privlačno mjesto za život i zato jer imamo dosta visok standard, pa čak bih rekao i nadstandarde, od infrastrukture, do školskih, predškolskih i socijalnih programa. Želja nas koji smo na vlasti je da naš proračun koji je velik još više približimo ljudima, da novac koji dobivamo od suživota s industrijom pretočimo prema običnim ljudima – zaključuje kostrenski načelnik. ■■

Lučica Stara voda

Popularno šetaliste uz more proteže se cijelom širinom Kostrene

Kostrena je privlačno mjesto za život i zato jer imamo dosta visok standard, pa čak bih rekao i nadstandarde, od infrastrukture, do školskih, predškolskih i socijalnih programa, kaže načelnik Vranić. – Želja nas koji smo na vlasti je da naš proračun koji je velik još više približimo ljudima, da novac koji dobivamo od suživota s industrijom pretočimo prema običnim ljudima.

Kostrena je omiljeno šetaliste, a nekima i bočalište

Rudare zamijenili poduzetnici i turisti

Napisao: Edi JURKOVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Grad 400 godina poznat po rudarstvu nakon zatvaranja posljednjeg rudnika okrenuo se poduzetništvu i proizvodnji, ali u sve većoj mjeri i turizmu te kulturi. Danas je Labin urbani centar koji ima jednu od najnižih stopa nezaposlenosti, između 2 i 4 posto.

Suradnik Martina Luthera – Labinjan

Jedan od prvih suradnika Martina Luthera, Matija Vlačić Ilirik (1520.-1575.) rođen je u Labinu. Rodna kuća ovog protestantskog pisca koji je radio kao profesor teologije i hebrejskog jezika u Jeni, Regensburgu i Antwerpenu nalazi se u srcu Starog grada.

Nekoliko puta sam se kao novinar spuštao u jame tadašnjih Istarskih ugljenokopa sa sjedištem u Labinu. Dovoljno da shvatim da je kopanje ugljena u mračnim i uskim podzemnim tunelima, u paklu vlage i nesnosne buke koju su stvarale crpke za ispumpavanje vode i ventilatori, najteži zamisliv i po život opasan fizički rad.

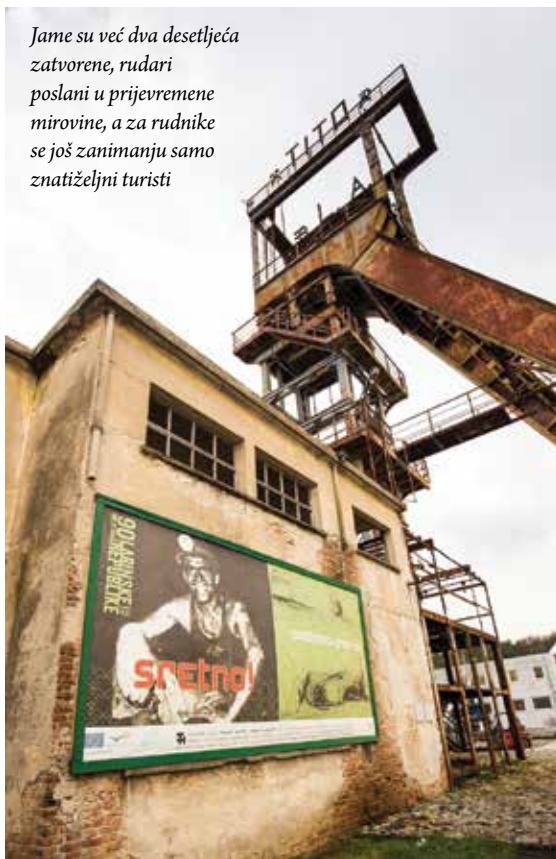
Jame su već dva desetljeća zatvorene, rudari poslani u prijevremene mirovine, a za rudnike se još zanimanju samo znatiželjni turisti.

U upravnoj zgradi Istarskih ugljenokopa više ne stoluje bivši direktor Veljko Karabajić, već je prostor prenamijenjen u modernu gradsku knjižnicu koja je dobitnik godišnje nagrade „Bernardo Bernardi“ Udruženja hrvatskih arhitekata za 2013. godinu kao najuspješnije ostvarenje na području oblikovanja i unutrašnjeg uređenja.

Ukratko, Labin je u posljednjih dvadeset godina doživio nevjerojatnu transformaciju, od žarišta vječnih socijalnih nemira nezadovoljnih rudara do modernog grada s jednom od najmanjih stopa nezaposlenosti u zemlji koja je 2017. pala na svega 2,6 posto.

Labin graniči s Primorsko-goranskom županijom isključivo morem za koje gradonačelnik Valter Glavičić voli reći kako istovremeno „i spaja i

Jame su već dva desetljeća zatvorene, rudari poslani u prijevremene mirovine, a za rudnike se još zanimanju samo znatiželjni turisti

Upravna zgrada Istarskih ugljenokopa prenamijenjena je u modernu gradsku knjižnicu, nagrađeno ostvarenje na području oblikovanja i unutrašnjeg uređenja

razdvaja“. Ljeti svakodnevno brodovi puni turista plove od Rapca prema Cresu i obrnuto, dok zimi za loših vremenskih uvjeta veza s Cresom nikako nije moguća. Grad Labin osim Cresa s morske strane okružuju Raša, Sv. Nedjelja i Kršan.

Uspješna transformacija grada

Labin je središte istočne Istre, regije omeđene rijekom Rašom, južnim padinama Učke i morem. Nekada najznačajniji hrvatski rudarski grad, u kojem je znalo raditi i više od 10.000 rudara, od zatvaranja posljednjeg rudnika potkraj prošlog stoljeća okrenuo se umjetnosti i posebno turizmu. Stari grad Labin smjestio se nedaleko mora na brdu s kojeg se pruža pogled na cijelu Istru. Bogata povijest seže od antičke Albone do današnjeg Labina koji je nastao spajanjem grada na brijegu i Podlabina, naselja u podbrežju.

Pogled u povijest, posebno 400-godišnju povijest rudarstva nudi Narodni muzej (ulaz 10-15 HRK) gdje se možete upoznati i s „Labinskom republikom“ iz ožujka 1921., koja se smatra prvim antifašističkim pokretom u Europi. Danas je Labin poznatiji po „Labin Art Republici“, umjetničkom programu u ljetnim mjesecima kada Stari grad prodiše punim plućima, a iza brojnih vrata s naljepnicama LAR kriju se ateljei i umjetnici.

O Labinu danas i smjeru kojim korača u budućnost porazgovarali smo s Valterom Glavičićem, novoizabranim (od 2017.) gradonačelnikom Grada Labina.

„Labin je danas živ grad koji je prebrodio prošle faze razvoja koje su karakterizirali najprije rudnik,

a po njegovom konačnom gašenju - zamjenske tvornice koje su također prestale s radom. Danas Labin otvara nova poglavlja i potiče prije svega proizvodnju, ponajprije u našoj Poduzetničkoj zoni u Vinežu. Upravo se ovih dana, 14. travnja otvaraju dvije nove tvornice, Bibetech i Euronewpack za obradu plastičnih masa, odnosno izradu kartonske ambalaže koje će zaposliti novih 100 radnika.

Ukupno je samo na području Poduzetničke zone u Vinežu zaposleno oko tisuću ljudi među ostalim u tvornici kotlova na pelete MCZ i tvornici Carel, što znači da smo se u Gradu Labinu približili gotovo punoj zaposlenosti. Primjerice, dok smo još 2006. imali čak 2000 nezaposlenih, prošle 2017. godine u kolovozu imali smo samo 176 nezaposlenih što je stopa od 2,6 posto. Čak i sada, u siječnju 2018. kada smo izvan sezone ▶

Grad se brzo i snažno razvija, moramo ulagati u infrastrukturu - labinski gradonačelnik Valter Glavičić

Veličanstveni Stari grad

Porta Sanfior - glavna gradska vrata Sv. Flora iz 1589. Godine iznad kojih je labinski grb te mletački lav predstavljaju ulaz u Stari grad. Vrijedna pažnje je i barokna palača obitelji Battiala-Lazzarini koja je danas preuređena u Narodni muzej, gradska loža iz 1550. ispod koje se u prošlosti grada odvijao javni život, objavljivale novosti te sudske presude, a seljaci su svake nedjelje i u sajmenim danima plesali. Trobrodna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije podignuta je 1336. godine na temeljima crkvice iz 11. stoljeća. Potkraj 17. stoljeća, 1688. godine na pročelje je postavljen barokni kip senatora Antonia Bollanija, ratnika protiv Turaka. To je poprje jedan od najljepših primjera svjetovnog kiparstva Istre u 17. stoljeću.

Trobrodna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije iz 14. stoljeća

Turistički Rabac i središte Labina
bit će povezani i 1.600 metara
dugom žičarom

Grad Labin

Rabac – od ribarskog mjesta do turističkog centra

Rabac, nekadašnje malo ribarsko mjesto, nastalo oko crkve Svetog Andrije iz 15. stoljeća danas je poznato turističko odredište s modernim hotelima, s niskom prekrasno uređenih plaža, brojnim restoranima koji uz šetnicu i u centru mjesta nude najraznovrsnije enogastronomске specijalitete. Rabac gostima nudi bazene, akvagan, tenis, stolni tenis, mini golf, odbojku na pijesku, podvodno ronjenje, sportove na vodi, igre za djecu, a želite li se pak malo udaljiti od obale, naći mir i tišinu u čari nedimute prirode, na raspolaganju su vam pješačka staza, labinski planinarski put i mountain-bike staze.

stopa nezaposlenosti je samo 4,3 posto, što znači da ćemo za daljnji razvoj trebati dodatnu radnu snagu. Naprosto, zbog ubrzanog razvoja falit će nam ljudi“ – pohvalio se s razlogom gradonačelnik Glavičić.

Otvaranje novih hotela

Doista, tko je mogao i zamisliti prije dvadeset godina da će grad urušen u socijalnom potresu zbog zatvaranja rudnika danas biti poželjno odredište za mnoge u potrazi za zaposlenjem. Štoviše, sami poduzetnici sve češće traže i dovode radnu snagu u Labin iz sve udaljenijih krajeva Lijepe naše i ne samo iz Lijepe naše.

Velike su i potrebe za sezonskom radnom snagom otkako je Rabac, labinsko okno na moru, niti kilometar i pol zračne linije od Starog grada doživio turistički procvat.

„Prošle godine upravo je u Labinu, odnosno Rapcu dovršena najveća investicija na Jadranu. Novi hotelski kompleks na Girandeli zaposlio je čak 400 radnika“, ističe gradonačelnik Glavičić i dodaje – „investicije u turizmu se nastavljaju i ove godine pa je tako za 27. travnja najavljeno otvaranje obiteljskog hotela Maro Kids, prvog hotela na području Grada Labina u rangu pet zvjezdica u kojem će prema najavama noćenje stajati i po 800 eura. Novi luksuzni hotel upravo traži oko 150 radnika neophodnih za poslovanje“, objašnjava nam prvi čovjek Labina.

No nije turistički bum zahvatio samo Rabac. I u samom Starom gradu naglo se razvija specifični urbani turizam.

„Nastavit ćemo razvijati Labin kao urbani centar orijentiran na poduzetništvo i proizvodnju, ali i na turizam i kulturu. Primjerice, na tragu revitalizacije Starog grada ove godine će se otvoriti tri nova hotela, a već se možemo pohvaliti hotelom Peteani koji je dobio priznanje „Simply the best“, ne krije zadovoljstvo gradonačelnik.

Kad Labin odluči izgraditi žičaru...

Najveći i svakako najatraktivniji projekt u bliskoj budućnosti svakako je žičara. Za sada je još samo u planovima, ali kada shvatite kako Labin brzim koracima grabi naprijed postaje jasno da je realizacija samo pitanje vremena.

„Kako je Labin jedan od rijetkih velikih istarskih gradova koji nije neposredno na morskoj obali, planiramo ga uskoro povezati s Rapcem. Konkretno, namjera nam je izgraditi žičaru od Rapca do Starog grada dugu 1600 metara. Ovaj složeni projekt još je u fazi dogovora, a vjerojatno će se realizirati javno-privatnim partnerstvom“, potvrđuje gradonačelnik.

Važno je primijetiti da se u samom Labinu profilira jedan, za Istru, netipičan vid turizma, svojevrsni urbani industrijski kulturni turizam. Povijest rudarstva obrađena je u muzeju, godinama je na kulturnoj sceni aktivna LAR (Labin Art Republica), a novi programi na tragu su toga.

Labin i Rabac su mamac ne samo stanovnicima susjednih krajeva koji su u potrazi za poslom, nego i gostima kojima nudi spoj bogate kulturno-povijesne baštine, umjetnosti, rekreacije, wellnessa i zabave. U samom Labinu profilira jedan, za Istru, netipičan vid turizma, svojevrsni urbani industrijski kulturni turizam.

„Spomenuli ste i kulturu koja se u Labinu oslanja na rudarsku tradiciju pa želim naglasiti da ćemo za skorstu godišnjicu Labinske republike organizirati spuštanje dizalom u staro rudarsko okno. Bit će to kulturni Mine Tour koji će uključivati i bivšu Lamparnu koja je već pretvorena u klub te „Šoht“, stari željezni toranj koji se nadvija nad okolinom“, otkriva nam planove Valter Glavičić i ističe da je u bivšoj upravnoj zgradi Ugljenokopa već otvorena moderna gradska knjižnica, dobitnik godišnje nagrade „Bernardo Bernardi“ Udruženja hrvatskih arhitekata za 2013. godinu za najuspješnije ostvarenje na području oblikovanja i unutrašnjeg uređenja.

Veze s Rijekom mogu biti i bolje

Šetnja Labinom u svakom smislu ugodan je doživljaj. Dok razgledavate nadzemlje bivše rudarske metropole ulicama veselo trče djeca, učenici, srednjoškolci. Nedaleko rudarskog „šohta“ nije samo nova moderna knjižnica, već i škole te sportska dvorana. Kako promet, bar u zimskim mjesecima nije pregust, grad se doima kao vrlo ugodno mjesto za život.

„Intenzivno radimo na uvođenju koncepta „pametnog grada“. Nakon što smo povukli optičku infrastrukturu, ostvareni su tehnički preduvjeti za uvođenje e-dnevnika u osnovne i srednju školu, kao i e-upisa u dječji vrtić“, naglašava gradonačelnik i dodaje kako posebno pažnju posvećuje demografskoj obnovi.

„Želim naglasiti da Labin intenzivno radi i na demografskim mjerama pa se tako modernizacija škola nastavlja i nabavkom pametnih ploča, kao i podjelom micro-bit računala šestašima, a od iduće godine, nadamo se, i petašima. Rekonstrukcija Dječjeg vrtića „Gloria“ još je jedan važan projekt Grada Labina čijom realizacijom sva djeca sa područja Grada dobivaju sigurno mjesto u vrtiću.“

Uz brigu o najmlađima, posebnu brigu Grad Labin vodi i o najstarijima sugrađanima, koji su i izgradili ovaj grad. U ovoj godini Grad Labin osigurat će zemljište na kojemu želi izgraditi Dom za starije.

„Pored toga, najviše ćemo ulagati u infrastrukturu. Grad se brzo i snažno razvija, moramo stalno razvijati taj dio kako kvaliteta života ne bi patila. Osim toga, u sezoni je sve više turista i radi njih moramo imati dobru infrastrukturu. I to je stalan posao. Ovo su neki od najvažnijih projekata ove godine, bazirani na realnim potrebama naših građana koji su ih sami predlagali prilikom našeg obilaska svakog mjesnog odbora“, zaključuje ambiciozni Glavičić.

Na kraju, zanimalo nas je kako i koliko Grad Labin surađuje s Primorsko-goranskom županijom ili nekom njenom jedinicom lokalne samouprave?

„Iskreno, veze Labina prema Rijeci kao središtu Primorsko-goranske županije mogle bi biti bolje, ali upravo smo se uključili u pripremu programa u sklopu predstavljanja Rijeke kao Europske prijestolnice kulture 2020. U dogovoru sa Slavenom Toljem, umjetničkom direktorom projekta Rijeka EPK 2020, u Labinu ćemo prirediti bienalle industrijske umjetnosti“, pohvalio se gradonačelnik.

Dodajmo još da Grad Labin njeguje dobre odnose sa susjednim Gradom Cresom, ne samo na razini gradonačelnika već i kroz turizam.

„More koje nas razdvaja ljeti nas i spaja pa svakog dana iz Rapca polaze tri-četiri broda puna turista prema Cresu što sigurno doprinosi vanpansionskih potrošnji na otoku“, zaključio je labinski gradonačelnik. ■■

Labina je u posljednjih dvadeset godina doživio nevjerojatnu transformaciju, od žarišta socijalnih nemira nezadovoljnih rudara do modernog grada s vrlo malo nezaposlenih – u drugom planu industrijska zona Vinež

Grad mladih – Srednja škola „Mate Blažine“

Napisao: Anto RAVLIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Povijest bibrirske obrazovne ustanove započinje 1787. godine, kada je po ukazu cara Josipa II. o ustrojavanju pučkih škola, potpisan ugovor o osnivanju prve škole u Bribiru. Pri pokretanju škole potpisan je ugovor između države i 417 bibrirskih obitelji o osnivanju škole.

Na nastavu u osam razreda dolazi osamdesetak učenika o kojima brine 28 zaposlenih

Sam spomen Bribira asocira na povijest i tradiciju. Bribir je neraskidivo vezan uz Frankopane koji su puna četiri stoljeća gospodarili Bribirom. Ostavština Frankopana danas je kapital na kojem Bribir gradi budućnost kroz kulturni turizam, a dio ostavštine je i tradicija obrazovanja koja ima duboke korijene u Bribiru. Tome svjedoči i visoka obljetnica bibrirske škole koja danas nosi ime po botaničaru dr. Josipu Pančića koji je djetinjstvo proveo u svom Bribiru. Škola je proslavila 230. rođendan.

Povijest bibrirske obrazovne ustanove započinje 1787. godine, kada je po ukazu cara Josipa II. o ustrojavanju pučkih škola, potpisan

Obilježili 230 godina osnutka: Cijela škola slikala se za Zeleno i plavo

ugovor o osnivanju prve škole u Bribiru. Siromašna općina obvezala se davati težake za izgradnju i popravak škole, a učitelju drva za ogrjev i vina. U školi učenici imaju nekoliko predmeta. Zanimljivo je da je pri pokretanju škole potpisan ugovor između države i 417

Bribirska škola pisala je povijest Vinodola

bibrirskih obitelji o osnivanju škole. Pisanje, računanje te osnovne upute o moralu (čudoređu) i gospodarstvu. Bribirska škola dobiva knjižnicu već 1877. godine.

Uoči Prvog svjetskog rata u Bribiru 570 učenika

Nastava se odvijala u privatnoj kući do 1825. godine, potom nastava seli u frankopanski kaštel, a 1878. godine otvara se nova škola koju su bibrirski učenici pohađali sve do 1991. godine, kada je izgrađena današnja škola. U relativno novoj školskoj zgradi danas svakodnevno na nastavu u osam razreda dolazi osamdesetak učenika o kojima brine 28 zaposlenih. Ove školske godine upisano je desetak prvašića. Čini se malo za Vinodolsku općinu koja broji tri i pol tisuće stanovnika, no treba znati da Općina ima još jednu osnovnu školu, u Triblju. Inače, školstvo ima duboke korijene u Vinodolu. Prva škola u Driveniku osnovana je 1856. godine, u Grižanama 1857., u Triblju 1859. godine te u Blaškovićima 1885. godine. U priči o povijesti bibrirskog školstva bitno je podsjetiti da još od 1671. godine u Bribiru djeluje župna škola za svećenike.

Prateći povijest škole s lakoćom se prati povijest Bribira, usponi i padovi kraja, odnosi u društvu. Sredinom 19. stoljeća škola se s dvorazredne penje na trirazrednu. Pohađa je tek stotinjak učenika. Djevojčica gotovo da nema. Nakon Mažuranićeva zakona o ustroju pučkih škola, 1874. godine, školstvo je procvjetalo. Nastavu pohađa 500 učenika, a djevojčice i dječaci su već ravnomjerno zastupljeni. Nova znanja prenosi im četvero učitelja. Usprkos porastu broja učenika, Bribir i škola imaju ozbiljnih problema. Šire se zarazne bolesti učenika. I sa smrtnim posljedicama. Godine 1883. u Bribiru se osniva Narodna knjižnica i čitaonica koja sigurno ne bi ugledala svjetlo dana da ne postoji tradicija školovanja u mjestu. U povijesti škole ostat će zapisano da je učenike i učitelje 1888. posjetio ban Khuen Hedervary.

Početak 20. stoljeća zdravstvena slika se popravlja. Samo prvi razred pohađa 132 učenika. Uoči Prvog svjetskog rata škola broji 570 učenika.

Ime po Pančiću od 1930. godine

Gotovo po pravilu, nakon uspona, slijedi pad. Poslijeratna neimaština reflektira se na izostanak s nastave, nedostatak knjiga i pribora. Puno djece s roditeljima seli u SAD trbuhom za kruhom. Zanimljiva je povezanost školovanja s migracijama. Interes i motiv za školovanjem bio je, između ostalog, velik i jer su u Ameriku, Australiju, zapadnu Europu i Afriku mogli emigrirati tek pismeni. Sadašnje ime škola dobiva 1930. godine. Bribirska škola jedna je od rijetkih škola koja se može pohvaliti da je zadržala ime uprkos povijesnim promjenama. Gotovo je nevjerovatno da je škola zadržala ime kroz četiri države, kroz više sistema i režima.

U Drugom svjetskom ratu Nijemci do temelja pale školu. Od početka 1944. do oslobođenja nema nastave. Prvih poslijeratnih godina škola broji 157 učenika. Prvi put škola dobiva osam razreda u školskoj godini 1955/56. Bure koje i danas stvaraju probleme, svoj su bijes iskalile na školi, krajem 1962. orkanska bura diže krov i na desetak dana zatvara školu. Pet godina kasnije, u zgradi škole otvara se vrtić. Prvi učenički list pod nazivom Bibrirski đak izlazi 1971. godine. Kasnije se list preimenuje u Gardelac. Za Domovinskog rata škola je puna učenika. Bribircima se pridružuju mali prognanici, tristotinjak učenika iz Otočca i Brinja pohađa 1992. nastavu u Bribiru. Dvije godine kasnije 250 prognanika iz Banja Luke privremeno utočište nalazi u zgradi stare škole. Prije 19 godina bibrirski učenici dobivaju školsku sportsku dvoranu. Teška, ratna, gladna vremena su daleko iza škole, no danas su pred Bribirom i školom novi izazovi. Cilj broj jedan je ispuniti školu sa što više djece.

Mali Bribirci županijski prvaci u krosu

Bribirska osnovna škole ponosna je na svoju učeničku zadrugu, Omoriku, jednu od najstarijih učeničkih zadruga u Hrvatskoj. Osnovana je još 1880. godine. Redovni je sudionik županijskih

i državnih smotri. Najveći uspjeh postignut je prije sedam godina, kada je zadruga Omorika na državnoj smotri u Opatiji za »Primorsku poneštricu« dobila plaketu za Najproizvod. Ravnatelj Goran Matić podsjeća da učenici žive s prirodom koja okružuje školu.

– Aktivni smo i vrijedni, zasadili smo nove nasade maslina, smokava, a u planu je i podizanje novog voćnjaka, ističe Matić.

U školi djeluje Školski sportski klub Frankopan. Posebno je atletika uhvatila korijena. Bribirci su županijski prvaci u krosu. Rad generira i rezultate, na županijskim natjecanjima osvojeno je jedno prvo i dva treća mjesta. Veliki uspjeh za malu školu.

Poseban ponos škole je zavičajna zbirka.

– Sadrži više od stotinu različitih predmeta, slika i zapisa. Podijeljena je u tri zbirke: etnografska, povijesna i zbirka učeničkih zapisa. Zbirka je nastajala u dvadesetak godina u sklopu djelovanja Povijesne grupe. Svi predmeti iz zbirke su pokloni učenika, njihovih roditelja baka i djedova. Posebno smo ponosni na njegovanje narodnih običaja, u suradnji s KUD-om Bribir.

U školise trude potaknuti što više izvannastavnih aktivnosti. OŠ Dr. Josipa Pančića uključena je u međunarodni matematički projekt Klokani bez granica i međunarodno natjecanje iz informatike i računalnog razmišljanja Dabar. Škola sudjeluje u eTwinning projektu koji služi nastavnicima i njihovim učenicima za upoznavanje i suradnju s kolegama iz europskih škola. U školi se organiziraju Večeri matematike, a u suradnji sa novljanskom školom Ivana Mažuranića Večeri njemačkog jezika. U razvojnom planu škole četiri su prioritetna područja: odnos učenika prema drugim učenicima, promicanje nenasilja i tolerancije, projekt Trening životnih vještina i Zdrav za 5.

– Ciljevi su nam poticati učenike na čuvanje školske imovine i okoliša te razvijati kod učenika pozitivan stav prema školi, ističe ravnatelj Matić.

Školska svakodnevica nosi svoje probleme. Jedan od problema je premali broj učitelja koji kompletnu satnicu odrade u bibrirskoj školi. Od 19 učitelja tek sedmero učitelja ostvari punu satnicu u Bribiru. Ostali punu satnicu skupljaju u dvije, tri, čak četiri škole. S druge strane, manji broj učenika u razredima, omogućava učiteljima da se više posvete djeci. ■■

Ove školske godine upisano je desetak prvašića

Učenici žive s prirodom koja okružuje školu – ravnatelj Goran Matić

Od Ugrina do Kopaonika

Josip Pančić rodio se u zaseoku Ugrini 1814. godine. Školovao se u Bribiru, osnovnu školu završio je u Gospiću, gimnaziju u Rijeci, a u Zagrebu je studirao filozofiju. U Pešti završava medicinski fakultet i s 32 godine seli u Srbiju. Ostat će zapisano da je bio prvi predsjednik Srpske kraljevske akademije. Otkrio je brojne biljne i životinjske vrste, kao i novu vrstu crnogorice koja je po njemu nazvana Pančićeva omorika. Umro je 1888. godine u Beogradu, u 74. godini. Pokopan je, po njegovoj želji, na vrhu Kopaonika. Posmrtni ostaci Josipa Pančića i njegove supruge Ljudmile prenijeti su 1951. godine u izgrađeni mauzolej i od tada vrh Kopaonika nosi naziv Pančićev vrh.

Od neplivača do prvaka Hrvatske

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

Natjecanja

Među najbitnija ovogodišnja natjecanja svakako treba svrstati 2. kolo Svjetskog kupa kojemu je domaćin talijanski grad Lignano. Na to veliko svjetsko natjecanje koje će okupiti 400 ponajboljih svjetskih perajaša putuju Anika Kauzlarić, Ines Despotović, Patrik Liker, Borna Majnarić i Petra Tomac. Nakon tog natjecanja goranske „perajaše“ očekuju još državno prvenstvo za kadete i mlađe kadete u Koprivnici, potom u svibnju seniorsko prvenstvo u Rijeci, a u Fužinama će tijekom ljeta biti organiziran kamp te prvenstvo Hrvatske u orijentacijskom plivanju za djecu, seniore i juniore.

Rad s djecom donosi rezultate

Športsko-rekreacijsko društvo „Viševica“ iz Fužina u samom su vrhu plivanja s perajama u Hrvatskoj. A sve je počelo prije devet godina kad su osnivačice kluba došle do zaključka kako velik broj djece u Fužinama uopće ne zna plivati... Danas je iza njih niz naslova prvaka Hrvatske u plivanju perajama.

Bilo koji vođeni sport baš i nije među prvim asocijacijama kad se spomene Gorski kotar. No, to ne znači da vodenih sportova u Gorskom kotaru nema te da, što je za svaku pohvalu, Gorani u njima ostvaruju uspjehe na državnoj razini. Najbolji primjer za to je Športsko-rekreacijsko društvo „Viševica“ iz Fužina, klub koji postoji devet godina tijekom kojih je osvojen niz naslova prvaka Hrvatske u plivanju perajama, kako u pojedinačnoj, tako i u ekipnoj konkurenciji. Štoviše, po pažnje vrijednim rezultatima goranski su „perajaši“ trenutčno u samom vrhu ove vrste

plivanja u Hrvatskoj. Kako je sve počelo i gdje je „Viševica“ danas rekla nam je Saša Miloš, predsjednica i pomoćna trenerica:

„Na ideju osnivanja ŠRD „Viševica“ 2009. godine došli smo ja i kolegica Biljana Trajkovski, a motiviralo nas je to što smo uočile kako priličan broj djece u Fužinama ne zna plivati. Prvi nam je korak bio škola plivanja na koju se odazvalo petnaestak djece i koju smo proveli vrlo uspješno, a budući da su djeca željela nastaviti raditi odlučili smo ići korak dalje pri čemu je izbor pao na plivanje s perajama jer sam se i sama bavila tim sportom. Nepunih devet godina kasnije klub je s početnih petnaestak članova narastao na četrdesetak aktivnih sportaša i još dvadesetak onih koji rade, ali ne nastupaju na natjecanjima. Uz taj rast broja članova posebno smo ponosni na to što okupljamo djecu z cijelog Gorskog kotara. Do sada je kroz klub prošlo više od 300 djece, a uz Fužine imali smo i imamo plivače iz Ravne Gore, Vrbovskog, Kupjaka, Čabra, Delnica, Lokava, Liča i Vrata, a jedne smo godine imali i djecu iz susjednog Zlobina koji je dio Grada Bakra“, kaže

Zimsko-plivačka bajka u delničkom bazenu – škola plivanja

Saša Miloš i s ponosom ističe pažnje vrijedne sportske rezultate:

„Već prve godine postali smo kadetski prvaci Hrvatske što mi je i danas najdraži sportski trtenutak vezan uz „Viševicu“. Bio nam je to uopće prvi nastup na prvenstvu Hrvatske i u pripremama smo samo željeli da djeca otplivaju tako da nitko ne odustane. Samo dođite do cilja, samo dođite do cilja stalno sam im govorila, a kad su nas na kraju proglasili pobjednicima bilo je kao u snu pa se i danas naježim kad se sjetim tih trenutaka. Nakon toga osvojili smo još niz naslova u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji, a djeca iz te generacija sad su u uzrastu mlađih juniora te i dalje ostvaruje odlične rezultate. Njih čak pet vrlo su nadareni i ukoliko se nastave ozbiljno baviti ovim sportom, vjerujem da će ostvariti značajne rezultate. Primjerice, Borna Majnarić (Fužine) bliži se normama za reprezentaciju. Odlična je Iris Despotović (Ravna Gora) koja je krenula u srednju školu u Rijeci i radi s KPA „Nevera“. Anika Kauzlarić (Ravna Gora) je ove je godine procvala i ostvarila niz izuzetno dobrih rezultata. Odličan je Patrick Liker (Ravna Gora) čija upornost donosi sjajne rezultate, a najnadarenija je najmlađa, Delničanka Petra Tomac koja je tek kadetkinja ali ima veliki potencijal i već niz osvojenih naslova“, govori Saša Miloš koja na upit o osiguravanju sredstava za rad i uvjetima za treniranje kaže:

„Klupski proračun puni se zahvaljujući ponajprije roditeljima koji osiguravaju 70 posto, 20 posto sredstva su iz proračuna Općine Fužine, ostalo sponzori te Općina Ravna Gora koja pomaže svoje plivače. Glavna nam je trenerica Lea Ikić Čupev koja vikendom dolazi iz Medulina i radi s djecom. Pomoćni treneri smo ja, Davorin Tomac i Petra Rački, a mi s djecom radimo tjekom tjedna pri čemu moram zahvaliti Goranskom sportskom centru na razumijevanju

Perajaška oprema

i odličnim uvjetima rada u delničkom bazenu. Također treba reći da smo odnedavno uveli i suhe trenige sa udrugom Crossport Delnice čiji nam čelni čovjek Darko Pirc jako puno pomaže“, rekla je Saša Miloš. ■■

Ljetni kamp na goranskim jezerima

Plivanje perajama i orijentacijsko plivanje su sportovi koji se, ističe Saša Miloš, mogu i moraju vezati uz turizam i ljubav prema prirodi, pogotovo jer je sjedište kluba u Fužinama. „Upravo stoga osmislili smo Ljetni kamp tijekom kojeg, u suradnji s RSK „Medulin“, nastojimo popularizirati ove sportove i privući što više natjecatelja na jezera Bajer i Lepenica“, rekla je Miloš. seniore i juniore.

Petra Tomac, jedna od najtalentiranijih perajašica

Četiri perajaška kluba u PGŽ

Sezona ovih sportova traje, što je možda i čudno, do srpnja, a nastavlja se krajem rujna. Dakle, ljeto je slobodno! U Hrvatskoj trenutčno postoji petnaestak „perajaških“ klubova te oko tri stotine registriranih natjecatelja, od kadetskog do seniorskog uzrasta. U Primorsko-goranskoj županiji aktivna su četiri kluba. Uz „Viševicu“ tu su riječki „3. maj“, KPA „Kostrena“ te najmlađi KPA „Nevera“ iz Rijeke.

Osvojili niz naslova u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji - ŠRD „Viševica“

Naravno da treba more i ocean respektirati, nisu to naši uvjeti kao u Mediteranu. Ocean je težak, tamo shvatiš koliko si mali, kako na ništa ne možeš utjecati i na kraju se boriš sam sa sobom, to je zapravo najteža borba u cijeloj toj priči. Čovjek je puno veća životinja nego što misli...

Hrvati od sredine studenog imaju dvojicu jedrilicara koji su prejedrili Atlantik kao sudionici ekstremne regate Mini Transat. Nakon Šime Stipaničeva 2007. godine lani je taj podvig uspio Riječaninu Slobodanu Dadi Velikiću koji je već i samim ulaskom među 81 izabranog jedrilicara, koliko ih je sudjelovalo na ovoj regati samaca, ispunio svoj san. A još kad je nakon više od 30 dana boravka na oceanu u jedrilici dužine samo 6,5 metara uspio proći ciljem na Martiniqueu, mogao je reći da se isplatio sav dugogodišnji trud, sva sredstva i svo vrijeme uloženo u avanturu života.

Prva etapa jedrila se od francuskog La Rochellea do Las Palmasa na Kanarima u dužini od 1.350 nautičkih milja, druga, dugačka 2.800 milja, startala je na Kanarima i završila na drugoj strani Atlantika.

– Bilo je puno teže od očekivanog, čak i u fizičkom smislu iako sam bio jako dobro pripremljen i cijeli život sam u nekom treningu. No, čak mi se desilo da me u drugoj etapi, nakon deset dana jedrenja, ulovila upala mišića, a to je kao da te usred sezone recimo u rukometu počne nešto boljeti iako si prošao kompletne pripreme. Ocean je zahtjevan, tamo nema laganog jedrenja, ima puno promjena jedara, očito je da se čovjek preforsira. Dvaput mi je pukao baštun, prodrila je voda u brod, a sve to se vjerojatno ne bi desilo da sam jedrio konzervativno. Ali ja sam dosta stiskao, htio sam biti što brži i platio tu cijenu. Na jednoj

takvoj regati treba biti svjestan da se ne možeš nikome obratiti za pomoć, ovisiš sam o sebi.

Cijena uspjeha – prava sitnica

Velikiću se ideja za sudjelovanje u ovom projektu javila kad je Stipaničev pobijedio Atlantik prije deset godina. Ali ističe da tada još nije bio na potrebnoj razini jedrenja ni svih popratnih stvari neophodnih za upuštanje u takvu avanturu. Jer, za ovakvu regatu nije dovoljno samo znati jedriti, treba se razumjeti u popravke na brodu, treba biti i meteorolog, i nutricionist... Na koncu nije bilo lako ni dospjeti na listu sudionika, u kvalifikacijama je otpalo još dvjestotinjak jedrilicara koji su to pokušali.

– Trebalo je imati određen broj milja u regatama, od toga određeni broj milja mora biti solo, a više od tisuću milja treba odjedriti non stop sam da bi uopće simulirao kako će biti na Transatu. To je zapravo napravljeno za jedrilicare da na vrijeme shvate je li Transat za njih ili nije. Ja sam u dvije godine skupio dovoljno milja, a solo sam odjedrio od Genove do Kraljevice. Naravno da zdravstveno stanje jedrilicara mora biti besprijekorno, treba sve to moći pokriti financijski i onda si zadovoljio uvjete za nastup na regati.

Cijeli projekt sudjelovanja na Transatu Velikića je koštao 85 tisuća eura. No, to je bilo samo za bazične uvjete, uz spavanje u kombiju, spavanje na brodu, prehranu u supermarketima.

– Jeftinije od toga nisam mogao. Sponzori su nešto

Na cilju...

Prejedrio Atlantik u avanturi dugačkoj više od četiri tisuće milja

Ocean je zahtjevan, nema laganog jedrenja, ima puno promjena jedara...

pokrili, ali većinom sam se financirao sam. Imao sam nešto ušteđevine, sav novac koji sam dobivao od skiperaže je išao za to. Najveća frustracija bila mi je kako skupiti novac jer sam radio cijeli projekt s nedostatkom novca. Da sam imao tripot više novca onda bi sve bilo izvedeno na profesionalnoj razini, a ovako sam većinu stvari morao raditi sam. A nema šanse da ja zavarim nešto jednako dobro kao profesionalac jer ne znam zavarivati i onda taj dio pukne u nekoj ključnoj situaciji. Izašla mi je u susret Primorsko-goranska županija, dvije godine zaredom su izdvajali određeni iznos, prepoznali su ovaj projekt, isto kao i Grad Rijeka i Turistička zajednica Grada Rijeke. Najviše mi je pomogao HEP, pa riječke firme AITAC i Narval, zatim Musto, North Sails i više manjih sponzora.

Sam usred oceana

Velikiću rezultat nije bio u prvom planu, najvažnije je bilo doći do cilja, tim više što je imao brod starije generacije, nije si mogao priuštiti novi koji bi ga koštao kao kompletan njegov proračun, a ovako je polovnu jedrilicu, koja je već dvaput sudjelovala na Transatu, platio 30 tisuća eura.

– Osnovni cilj mi je bio završiti regatu jer sam sudjelovao prvi put i nisam znao što me čeka. Sekundarni cilj mi je bio ući među prva tri serijska broda starije generacije, a to bi značilo rezultat unutar 20 ili 25 u ukupnom poretku. Na kraju sam završio četvrti među starim brodovima, bio sam blizu ostvarenju cilja, a i konkurenti su mi na kraju čestitali. Rekli su mi da je njihova sreća što mi je pukao baštun jer bi ih pobijedio. To mi je bilo drago čuti, shvatio sam da nisam bio samo prolaznik na toj regati. Ipak je za bolji rezultat potrebno više novaca, više treninga, više znanja, a ja sam sve radio od nule, većinu stvari sam. Ako budem išao ponovo, znat ću što mi je bitnije, a što manje bitno.

Riječki jedrilicar priznaje da mu nije bilo svejedno biti sam tolike dane usred Atlantskog oceana, ali da nije razmišljao o strahu jer je znao da je dobro pripremljen na razne uvjete koji su ga čekali.

– Pokušavao sam ne razmišljati gdje sam, nego sam zamišljao kao da plovim do Cresa, a ova ruta koju sam prošao je kao da idem 400 puta od Rijeke do Cresa. To je more, to su uvjeti u kakvima sam trenirao, vjerovao sam da me ništa ne može posebno iznenaditi. Pripremio sam se

mentalno da nemam u blizini kopna na koje bih mogao doći ako nešto krene naopako. Barka je mala, ali je apsolutno po mjeri čovjeka, poznajem ju dobro, jedrio sam na njoj od 2011. godine. Više me bilo strah da padne jarbol ili nešto slično. Naravno da treba more i ocean respektirati, nisu to naši uvjeti kao u Mediteranu. Ocean je težak, tamo shvatiš koliko si mali, kako na ništa ne možeš utjecati i na kraju se boriš sam sa sobom, to je zapravo najteža borba u cijeloj toj priči. Čovjek je puno veća životinja nego što misli da je, puno toga sam naučio na ovoj regati.

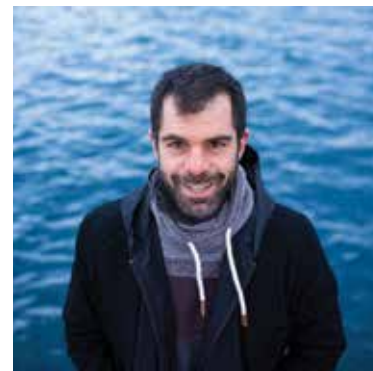
Kabalinu pao jarbol nasred Atlantika

Spavanje je bilo poseban problem jer se čovjek ne može potpuno opustiti tijekom regate, s obzirom na to da je sam na brodu.

– Možeš odspavati samo u ratama, u jednom danu skupiš četiri do pet sati sna. Na moru ti treba manje sna, takvo je moje iskustvo. Sve je stvar navike, ne spavaš duboko, ali ja i inače kad sam na brodu ne mogu spavati dulje od sat vremena. A s druge strane, u regati si i ne želiš spavati dugo jer se mijenjaju uvjeti pa moraš reagirati na njih ako želiš postići nekakav rezultat. Teško je i zaspati, sve se osjeti na maloj barci od 6,5 metara, svaki šum mora, svaki val, pomak jedara.

Uz Velikića je na Transatu jedrio još jedan Riječanin, Vedran Kabalin, ali on nije uspio završiti regatu.

– Nažalost, pao mu je jarbol nasred Atlantika, točno na pola puta između otočja Capo Verde i Kariba. Imao je dvije opcije, pokušati improvizirati nešto na brodu od ostatka jarbola da dođe na drugu stranu ili pustiti brod i pozvati pomoć. Odlučio se za ovo drugo, žao mi je što mu se dogodila takva nesreća jer je prošao iste pripreme kao i ja, puno je truda uložio u sve ovo. Imali smo uz nas pet pratećih brodova, ali bili smo dosta raštrkani, od najsjevernijeg do najjužnijeg broda je bilo više od tisuću milja udaljenosti, tako da je teško to pokriti. Kabalin je nakon poziva za pomoć čekao tri dana da netko dođe po njega, ali nije želio da ga pokupi neki trgovački brod koji je mogao ploviti za Urugvaj nego je čekao da ga dođe spasiti prateći brod iz regate. ■■

Na jednoj takvoj regati treba biti svjestan da se ne možeš nikome obratiti za pomoć, ovisiš samo o sebi

Bliski susret s kitom

Avantura dugačka više od četiri tisuće milja donosi sa sobom mnoge neočekivane situacije, a ona koju će Velikić vjerojatno najviše pamtiiti je – bliski susret s kitom.

– Bila je to zaista suluda situacija. Vidio sam dosad dvaput kitove sa sigurne udaljenosti, onako lijepo romantično je bilo, kad razmišljaš kako su to lijepe velike životinje. Ali ovo je bilo nešto drugo. Bio je dan i izlazili smo iz Biskajja, nije jako puhalo, 11-12 čvorova, ja sam išao samo nekih 7-8, što je dobro jer sam imao vremena reagirati. Bio sam umoran i išao sam malo odspavati, navio sam budilicu za 45 minuta. Ali bio sam nemiran, nisam mogao nikako spavati, kao da sam osjetio da nešto ne valja. Digao sam se, sjeo za timun i vidim na 30 metara od mene kita, nisam mogao vjerovati. I skužim da bih ga pogodio ako nastavim tako, brzo sam zaorcao i uspio ga izbjeći. Bila me ulovila panika jer da sam ga pogodio, on je duplo veći od mene i sigurno bi mi napravio rupu u brodu.

Velikić je na atlantskoj regati imao brod starije generacije, nije si mogao priuštiti novi koji bi ga koštao kao kompletan njegov proračun

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

Delnička kuglačka priča

Rezultati su potvrda našeg rada koji je zaista sveobuhvatan jer godišnje imamo oko sto treninga i nastupa. Mi smo u četiri godine uspjeli osvojiti osamnaest medalja na državnim natjecanjima i stvoriti mladog juniorskog reprezentativca, osvajača bronce na Svjetskom prvenstvu. Ove smo jeseni dobili i treću generaciju i trenutačno imamo 22 mlada igrača što rijetko koji klub iz ovako male sredine u Hrvatskoj ima, kaže trener Matković

Kuglanje sve zanimljivije

Naši mladi igrači na turnirima za prvenstvo Hrvatske već su obišli Osijek (tri puta), dva puta Slavonski Brod, Koprivnica, Varaždin, Zagreb, Zabok... dakle, veliki dio Hrvatske, stekli puno prijatelja i poznanstava, a vrlo je važno da imaju itekakvu perspektivu jer u kuglanju je sve veći broj mladih pa dok su nekad prvoligaške ekipe bile sastavljene od četrdesetogodišnjaka, sada su ponajbolji igrači dvadesetpetogodišnjaci i mladih je sve više. Također, kuglanje je nizom promjena u sustavu natjecanja sve zanimljivije i neizvjesno je do kraja utakmice, govori Matković.

Uspjesi koje posljednje dvije-tri godine ostvaruju mladi uzrasti delničkog Kuglačkog kluba „Goranin“ potvrda su ne samo one tvrdnje po kojoj se rad isplati, već i pobjeda nad stereotipom po kojem je kuglanje sport za srednju i stariju generaciju muškaraca sklonih gemištu i pivi. Naime, od 2014. godine pa do ove jeseni delnički su mladi kuglači osvojili na državnim prvenstvima osamnaest medalja, a kruna tog rada s mladima nedvojbeno je poziv Martinu Latinoviću u U18 hrvatsku reprezentaciju koja je prošlog proljeća na Svjetskom prvenstvu u Njemačkoj osvojila brončanu medalju!

Do ovih pomalo bajkovitih rezultata došlo se ponajprije zahvaljujući pred četiri godine donijetoj odluci Upravnog odbora KK „Goranin“ o okretanju radu s mladima, a među najzaslužnije za ove sjajne rezultate svakako spada Damir

Damir Matković: Ova mlada generacija mogla bi jednog dana „Goranin“ uvesti u prvu kuglačku ligu Hrvatske

Matković, bivši kvalitetni nogometaš “Risnjaka“, „Orijeanta“ i „Goranina“, svjedobno član juniorske županijske nogometne selekcije koja je sedamdesetih godina imala dva zapažena nastupa na Kvarnerskoj rijivieri. Matković se početkom osamdesetih počinje baviti i kuglanjem koje mu nakon prestanka nogometne karijere postaje glavni sport i to kao igraču delničkog KK „Goranin“.

Kako je kuglanje uhvatilo korijenje

„Odluka o tome da ja budem taj koji će raditi s mladima vezana je svakako i uz činjenicu da sam već kao nogometaš vodio juniore „Risnjaka“ pa sam imao i iskustva i volje za takav rad. Kad smo 2013. godine odlučili pojačati rad s mladima prvi nam je korak bio da u suradnji s nastavnicima tjelesnog odgoja iz delničke osnovne i srednje škole kroz jedan sat tjelesnog na našoj kuglani prezentiramo kuglanje kao sport. Ta naša prva prezentacija dovela je petnaestak zainteresiranih osnovaca s kojima smo počeli raditi ja i Elio Peršić. Na samom početku bilo nam je jasno da te mlade nećemo zadržati ako rad svedemo na treninge i nastupe na pojedinim turnirima pa

U četiri godine uspjeli osvojiti osamnaest medalja na državnim natjecanjima

sam osmislio tečaj kuglanja u okviru kojeg smo taj sport obradili sa svih strana (rad automata, pravila igre, fizička priprema, suđenje...), potom smo uz pomoć tajnika Dražena Tomića osmisli i niz različitih međusobnih natjecanja i turnira te, što je bilo najteže, tražili sparing partnere istih godišta u drugim klubovima.

Takav pristup u kojem je bilo puno učenja, treninga, ali i međusobnih i utakmica sa vršnjacima iz drugih sredina, doveo je do toga da su gotovo svi iz te prve generacije ostali, a druge smo godine dobili još desetak novih mladih kuglača i polako krenuli u natjecanja na državnoj razini što je za svakog od njih bilo iznimno atraktivno. Sve skupa postalo je još bolje kad su se počele osvajati medalje pa je tako u U9 uzrastu Karlo Petranović postao državni prvak što je podiglo motivaciju kod svih, a istodobno i „Goranin“ učinilo prepoznatljivim pa danas predstavljamo u hrvatskim okvirima jedan od ponajboljih hrvatskih kuglačkih centara za rad s mladima.

Medalja sa svjetskog prvenstva

Naravno, taj kvalitetan rad doveo je do novih uspjeha i novih medalja te rasta kvalitete pojedinih igrača pri čemu je vrhunac svakako prošlosezonski poziv Martinu Latinoviću za sastav U18 reprezentacije. Pri tome moramo naglasiti da je taj poziv Martin dobio kao šesnaestogodišnjak i svi ostali u reprezentaciji su od njega stariji dvije godine! No, to nije smetalo selektora koji je cijenio njegov rad i odlične rezultate pa je Martin kao peti igrač ušao u sastav reprezentacije i nastupio na Svjetskom prvenstvu u Njemačkoj gdje je naša reprezentacija osvojila odlično treće mjesto, a Martin postao prvi delnički kuglač s osvojenom medaljom sa svjetskog prvenstva, čime nakon Snježane Kramar i njenog naslova svjetske prvakinje pokazujemo kao uz kuglačice Delnice imaju i odlične kuglače.

Ti su rezultati potvrda našeg rada koji je zaista sveobuhvatan jer godišnje imamo oko sto treninga i nastupa. Mi smo u četiri godine uspjeli osvojiti osamnaest medalja na državnim natjecanjima i stvoriti mladog juniorskog reprezentativca koji je dio ekipe koja je osvojila broncu na Svjetskom prvenstvu. Ove smo jeseni dobili i treću generaciju i trenutačno imamo 22 mlada igrača što rijetko koji klub iz ovako male

Mladi uzrasti delničkog Kuglačkog kluba „Goranin“ s tajnikom kluba Tomićem i trenerom Matkovićem

sredine u Hrvatskoj ima. Naravno, to je i iznimno velika obveza, pogotovo za nas koji radimo s mladima. Meni je, primjerice, samo ponedjeljak slobodan, a svi ostali dani puni su posla u vlastitoj firmi V.T.S, odnosno treninzima, putovanjima i utakmicama. Tijekom tjedna od utorka do petka treniramo od 18 do 21 sat, u subotu i nedjelju su ligaške utakmice ili državna prvenstva. Sve radim volonterski jer jednostavno nema novaca kojim se to može platiti, a uz to sve to mi je još uvijek iznimno zadovoljstvo, pogotovo kad vidiš ovakve rezultate rada.

Pomoć sredine uvijek može biti bolja. Da nema nas u klubu i roditelja koji zaista puno pomažu te tajnika Dražena Tomića koji logistički drži cijelu tu konstrukciju, ne znam kako bismo sve to skupa

iskombinirali. Mi smo ove godine sa seniorima ušli u 1B ligu što je jedan od najvećih uspjeha u povijesti kluba i imamo sjajnu mladu generaciju koja je osvojila niz medalja na državnim natjecanjima. U nekim drugim sredinama taj bi uspjeh bio daleko jače valoriziran, ako ne fincijski, bar pohvalama. Primjerice, da Martin živi i školuje se u Rijeci on bi kao prvak države i U18 reprezentativac imao stipendiju. Kod nas je to, na žalost, nemoguće pa su time i uspjesi koje mi, pogotovo ti dečki, ostvaruju, značajniji“, zaključio je Matković, a Dražen Tomić, tajnik „Goranina“ i najzaslužniji za ideju pokretanja radu s mladima, naglašava kako je vrlo zadovoljan činjenicom da je ta njihova opredijeljenost i rad prepoznat i od strane Hrvatskog kuglačkog saveza pa je KK „Goranin“ od travnja 2015. godine do danas bio organizator i domaćin osam prvenstava Hrvatske u raznim kategorijama. ■■

Trenira se od utorka do petka po tri sata, a u subotu i nedjelju su ligaške utakmice ili državna prvenstva

Cilj - prva kuglačka liga

KK „Goranin“ za sada ima igrače u kategorijama U9, U10, U12, U14 i U18. Skupinu mladih igrača koji su osvajali medalje na državnim prvenstvima čine Martin Latinović, Karlo Petranović, Dominik Jakovac, Igor Žauhar, Ivan Janeš, Marko Petranović, Matej Frlan, Zvonimir Mrle, Matej Mrle i Niko Mihel. Stariji od njih se već bore za ulazak u prvu ekipu, a Matković kaže kako su medalje posljedica napornog rada, ozbiljnosti i iskustva na što većem broju natjecanja. „Bit će medalja još, a meni osobno najveća bi satisfakcija bila kad bi ove sad mlade generacije jednog dana „Goranin“ uvele u prvu kuglačku ligu Hrvatske“, rekao je Matković.

Soba trofeja
KK „Goranin“

Željeli smo stvoriti restoran koji će ponuditi drugačiji koncept od onog koji postoji drugdje, zbog kojeg ljudima neće biti teško sjesti u automobil i proći stotinjak kilometara da dođu do nas. To se i ostvarilo.

Restoran JIST
Široli 27, 51216 Viškovo
Radno vrijeme (utorak-nedjelja)
13:00-23:00 h
Tel. +385 (0)51 374 597
e-mail: booking@jist.hr
web: www.jist.hr

JIST je pozornost stekao ne samo posebnosti svoje kuhinje, već i snažnom marketinškom kampanjom kojom je u kratko vrijeme izgradio dobru reputaciju

Isključivo lokalne namirnice, maksimalna posvećenost detaljima i ponuda koja se gotovo u potpunosti oslanja na vlastitu pripremu svih proizvoda temeljne su odrednice novog gastronomskog koncepta nazvanog „hrvatski fine dining“ koji prakticira restoran JIST otvoren u Viškovu, odnosno Širolima, početkom protekle godine.

– Filozofija restorana je da koristimo isključivo hrvatske namirnice i lokalne te vlastite proizvode i to smo nazvali „hrvatski fine dining“. Ne radimo s gotovim proizvodima, nego sami pripremamo praktički sva jela osim sireva – od kruha i tjestenina preko pašteta, salama i kobasica do slastica. Željeli smo stvoriti restoran koji će ponuditi drugačiji koncept od onog koji postoji drugdje, zbog

Hrvatski fine dining u Širolima

kojeg ljudima neće biti teško sjesti u automobil i proći stotinjak kilometara da dođu do nas. To se i ostvarilo, jer imamo posjetitelje iz Zagreba, Ljubljane, Trsta ili Dubrovnika koji ciljano dolaze u restoran, kazao je glavni kuhar Darjan Urdih.

Mladi kuhar porijeklom iz Banja Luke dosad je iskustva stjecao radeći s poznatim gastronomskim imenima kao što su Deniz Zembo ili Andrej Barbieri, a za JIST je kreirao inventivan meni temeljen isključivo na mesnim jelima, na kojem se za naklonost gostiju bore standardne perjanice „grilla“ i tradicionalna jela ovog kraja interpretirana na suvremen način. Tako se na jelovniku mogu naći delicije kao što su teleći file „Sashimi“ s tostiranim lješnjakom i mariniranom jabukom, bikovi obrazi „Bourgignon“ sa sezonskim povrćem i njokima od

Glavni kuhar Darjan Urdih

oraha i krumpira, raviol alla carbonara s krčkim pršutom, skutom i soubiseom od limete i kadulje, ali i žgvacet od guske s lećom, „odležani“ biftek i „rib-eye steak“ te dimljene pileće butkice.

– Jelovnik mijenjamo sezonski, dosad smo ga promijenili tri puta. Naravno, imamo nekoliko jela iz standardne ponude koja su stalna, no uvijek uz njih pokušavamo osmisliti i neke zanimljive specijalitete pripremljene na naš način. Inzistiramo na sezonskim proizvodima iz domaćeg i ekološkog uzgoja, a kod mesa nemamo neke skupocjene

Njihova je posebnost hladnjak za suho zrenje mesa – dry ager – u kojem meso odleži najmanje četiri tjedna, što je ujedno i tajna njegovog savršenog okusa

Hrvatska vina i craft piva

Osim na jelovniku, hrvatski proizvodi zastupljeni su među ponudom rakija, žestokih pića, ali i na vinskoj karti, koja nudi dvadesetak etiketa hrvatskih vinarija, a za ljubitelje piva dostupna je bogata lista proizvoda domaćih craft pivovara.

sorte, nego ono što možemo dobiti kod ovdašnjih mesara. Sam radim nabavu, idem po tržnicama, mesarama, klaonicama i biram one namirnice i komade mesa koji se mogu kvalitetno uklopiti u našu ponudu, a onda im pripremom dajemo taj poseban „štih“. Naša posebnost je hladnjak za suho zrenje mesa – dry ager – u kojem meso odležavamo najmanje četiri tjedna, što je ujedno i tajna njegovog savršenog okusa. Tijekom suhog zrenja meso izgubi određeni postotak vlage, a oslobađaju se i enzimi koji mu daju punoću okusa, istaknuo je Urdih.

JIST je pozornost javnosti na sebe stekao ne samo posebnosti svoje kuhinje, već i snažnom marketinškom kampanjom pa je u nešto više od godinu dana postojanja izgradio dobru reputaciju ne samo na lokalnoj razini, već i među ljubiteljima kvalitetne gastronomije diljem Hrvatske, ali i izvan nje.

– Vjerujemo u svoju kvalitetu i ovaj koncept, zato nismo bili zabrinuti da nas gosti neće prepoznati ili da nećemo uspjeti. Znamo da je to što radimo kvalitetno i da smo predstavili ljudima jednu novu ponudu, a vjetar u leđa daje nam i činjenica da je to prepoznato od naših gostiju. Komentari i kritike koje smo imali su gotovo u 90 posto slučajeva izvrsni i to nas ohrabruje da nastavimo ovim putem, iako naravno ima i manji broj onih koji nisu prepoznali ovu ponudu i kojima se nije svidjela, zaključio je mladi chef. ■■

Inventivan meni temeljen je isključivo na mesnim jelima

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Vedran Ružić tek je „prevalio“ tridesetu, a već je etabliran u dvije različite karijere – slikarstvu i glazbi, za koje je osvojio pregršt nagrada: Status, Porin i dvije nagrade Općine Matulji. Ipak, mladi matuljski jazz glazbenik i slikar reći će da te dvije odvojene umjetnosti kod njega djeluju kao skladna cjelina, jer dok slika čuje glazbu, a dok svira – vidi boje...

1 Razjasnimo prvo jednu situaciju. Jesi li ti glazbenik koji slika ili slikar koji svira?

– Uf, to je teško pitanje. Obično kad me pitaju bih li se radije opredijelio za slikarstvo ili glazbu odgovorim da je to kao da me pitaju bih li radije bio bez uha ili oka. Prva ljubav bila mi je umjetnost, nakon toga ozbiljnije sam se počeo baviti glazbom, a sada negujem obje strasti. Najсреtniji sam kada pola dana slikam, a pola dana sviram. Kako je došlo do tog miješanja glazbe i slikarstva? Kako sam tad već bio „zaražen“ umjetnošću, kad je došlo vrijeme upisivanja srednje škole, ja sam odabrao srednju likovnu, ali roditelji su me savjetovali da trebam izabrati neko ozbiljno zanimanje. Tako sam upisao elektrotehniku, a tijekom škole sam se krenuo baviti glazbom. Kod upisa na fakultet, s obzirom da sam bio samouk, htio sam na konzervatorij u Klagenfurt gdje ne gledaju formalne uvjete i „papire“, nego nastupaš pred komisijom. No, opet sam u dogovoru s roditeljima popustio i upisao Hotelijerski faks u Iki, da imam „sigurno zanimanje“. Stigao sam do diplome prvostupnika, nakon čega sam ipak otišao u Klagenfurt gdje sam završio prvu godinu. Paraleno sam se ponovo počeo baviti slikarstvom, počeo raditi kao muzejski tehničar u Hrvatskom muzeju turizma i uzeo pauzu na konzervatoriju kojem se nikad nisam vratio. Odlučio sam tada da ne želim zapostaviti niti jednu od svojih životnih opsesija, pa sam upisao Akademiju primijenjenih umjetnosti u Rijeci i sada sam pri kraju studija. Ostao mi je samo diplomski rad, a tema je, naravno – povezivanje glazbe i slikarstva.

2 U glazbi si se odlučio za jazz i kontrabas, koji nije neki konvencionalni instrument, pogotovo za samouke početnike. Kako je do toga došlo? S druge strane, kod slikarstva si imao puno duži razvojni put – od „komercijalnijih“ radova na tragu Vlahe Bukovca i popularnog Mačka z Voloskega, preko nekoliko slikovnica do sada vrlo apstraktnih kreacija. Kako je taj proces izgledao?

– U toj fazi samoučenja instrumenata često sam išao u Liganj, Tuliševicu, gdje sam poslije i živio neko vrijeme, kod mog dragog prijatelja Darka Mihelića Bočota. On mi je rekao: „Mali, ti moraš sost jazz“. Dok sam bio tamo, on je radio neki zid i rekao mi da sviram kako bi me mogao čuti i podučiti. Kako je on udarao batom, tako sam ja „lomio“ kontrabas. Tako je krenulo, a nakon što sam svirao dvije godine, dobio sam 2012. nagradu Status za najboljeg hrvatskog kontrabasistu. To mi je bio veliki „šut“ naprijed.

Što se tiče slikarstva, tu mi je ključan bio jedan profesor na Akademiji koji me upitao: „Kolega, zašto ste upisali Akademiju ako stalno radite iste radove“. Imao je pravo, iako tada nije znao da radim i druge stvari, ali definitivno mi je dao poticaj da se odmaknem od komercijalnih prema apstraktnijim radovima. Ali, zapravo, taj razvojni put je sličan kao i onaj u glazbi: svi glazbenici kreću sviranjem nekih obrada, pa više proučavaju

glazbu i dublje ulaze u jazz. Isto tako, ja sam u slikarstvu krenuo raditi svojevrzne „covere“, učiti o tome, tražiti svoj izričaj i s vremenom sam došao do situacije u kojoj sam sebi rekao da sam spreman za rad na onome što me zanima, bez kompromisa. Negdje između te dvije krajnosti smjestile su se i te četiri slikovnice koje su mi jako drage, sve četiri u izdanju Adamića, nastale na poticaj i inzistiranje Elizabet Jovanović. Ona je rekla da joj dam sve slike koje imam da prema njima napravi tekst, a tako je nastao „Mačak z Voloskega“. Nakon toga, ona je napravila tekst, koji sam ja ilustrirao za „Vincenta iz Kastva“ i „Vid z Reki“. Konačno, na kraju je stigao i „Morčić“, reizdanje slikovnice po tekstu Drage Gervaisa iz 1978. godine objavljeno prije dvije godine. Sada sam posvećen apstraktnom radu, povezivanju slikarstva i glazbe, što nazivam „koncertualna umjetnost“.

3 Kakva je veza između glazbe i slike?

– Moj projekt „Spiritual market“ inspiriran je Kandinskim, njegovim radom o duhovnoj umjetnosti. On je u svom radu nastojao oslikavati improvizacije, fuge i bazirao se na povratku osjetilnog u umjetnosti, što je smatrao važnijim faktorom od estetskog. Već je on počeo opisivati kako je, recimo, zvuk kontrabasa ili čela plave boje. U razgovoru s jazzerima i drugim glazbencima, s kojima se konstantno družim, provjerio sam ove teorije i pitao ih kako vide određene tonove i svi

bi ih vidjeli kroz boju, a na dodatna pitanja mogli bi odrediti i točnu nijansu. To je bilo fascinantno, svatko nosi u duši svoj spektar boja, a najviše me fascinira kad s nekim osjetim isto – s jednim kontrabasistom doživio sam da četiri tona o kojima sam ga pitao doživljavamo kao iste nijanse boja. Koje je boje A mol? Meni tamno crvene... E mol mi je tamno plava, a većina ga doživljava u tamnijim bojama, osobito oni koji sviraju bas ili kontrabas, odnosno imaju te duboke lage.

4 U nekim projektima uspješno spajaš te dvije ljubavi u isto vrijeme. Tako si lani objavio uspješan spomenuti album „Spiritual market“ koji predstavlja zapravo multimedijalni uradak u kojem su povezani glazba, slika i – film. Kako je nastao taj projekt, inspiriran putovanjem Marka Pola?

– Cilj mi je povezivati jazz glazbu s ostalim umjetnostima. Razmišljao sam kako stvoriti taj jedan zaokruženi projekt, nisam htio da se priča svede na to da slikam na pozornici. Tako sam pred dvije godine počeo komponirati u ateljeu, a paralelno sam razvijao skice za art-film koji su radili John Kardum i Ira Tomić. Tako smo napravili film koji je nastao na temelju slika inspiriranih glazbom, a taj isti film nama dirigira kako moramo svirati – kad se mijenjaju scene, mi mijenjamo ritam i ulazimo iz kompozicije u kompoziciju. Taj koncept je dobro primljen, imali smo u godinu dana dvadeset promocija na vrlo lijepim mjestima,

od opatijskog Gervaisa preko Art kina Rijeka sve do Dubrovnika, Zagreba, Beča i Bad Ischla.

5 Prošlu godinu obilježila ti je glazba, a vrhunac je bio Porin za novi album i godišnja nagrada Općine Matulji. Znači li to da će ovu godinu obilježiti slikarstvo?

– Nadam se, volio bih da mi se dogodi jedan slikarski pomak. Trenutno paralelno radim na kompozicijama koje mi opisuju slikarski rad, uzmem jedan jazz akord i pokušavam ga oslikati, a ova velika slika u ateljeu je moja nova kompozicija. Imam jedan ambiciozan plan, ideju koja još uvijek nije do kraja „pečena“, ali se svakim danom sve više formira u stvarnosti, a ta ideja spojila bi glazbu, pisanje, slikarstvo i performans. Centralna figura bio bi izmišljeni lik, koji je pisao svoj dnevnik, komponirao glazbu i zakopavao umjetničke radove na raznim lokacijama. Sve to događalo bi se u poslijeratnom razdoblju, a, naravno, zakopao bih radove koje bih stvorio u okviru projekta. Prve skice sam napravio, završavam drugu kompoziciju za projekt, a u sklopu toga ću napraviti i svoje prve statue – sve to treba izgledati staro i autentično, a istovremeno se mora „kužiti“ da je izmišljen lik i da su radovi moji. Nastavljam i s radom na drugim projektima, ali 2018. godinu definitivno vidim kao godinu posvećenu vizualnoj umjetnosti. ■■

Najsretniji sam kada pola dana slikam, a pola dana sviram – Vedran Ružić u ateljeu u Voloskom

Dok slikam
čujem
glazbu,
a dok
sviram
**vidim
boje**

Ne želim zapostaviti niti jednu od svojih životnih opsesija, i sada sam pri kraju studija na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci. Ostao mi je samo diplomski rad, a tema je, naravno – povezivanje glazbe i slikarstva.

Vitomir Maričić,
jedna nevjerojatna
priča o sportašu

Razgovarao: Hrvoje HODAK
Foto: Arhiva ZIP

Svestranost je Maričićeva
vrlina i mana, a promjena
jedina konstanta. Popis
sportova kojima se bavi
bogatiji je za nekoliko
ekstremnih. Danas se
fokusira na ronjenje na dah
te edukaciju i istraživanja
vezana uz ronjenje, ali je
aktivan i kao osobni trener,
snimatelj i fotograf.

Kvarner i okolica imaju fantastične
lokacije za sportsko penjanje

Bazen Kantrida nudi najbolje
uvjete na svijetu za trening
sportaša i rekreativaca, tvrdi
Vitomir Maričić

S doktorima Reinićem i Barkovićem, koji provode
seriju istraživanja o pripremi sportaša i pozitivnim
učincima barokomore na organizam

Ovom kvarnerskom sportašu imali smo prilike
čitati pred 6-7 godina na našim stranicama,
kada je nagrađen od strane Crvenog križa i Hrvatske
turističke zajednice za doprinos spasilačkoj službi, u
čijoj je tada reprezentaciji i trenirao. Naslov je tada
glasio „Čovjek sa 1000 zanimanja“, a danas bi bilo
bliže brojci od 2000 zanimanja. U međuvremenu je
proputovao cijeli niz zemalja, penjao se po raznim
vrhovima na svim kontinentima, organizirao
nekoliko velikih ekspedicijskih projekata, opremao
penjališta, otvarao škole, pozavršavao fakultete,
pisao, izlagao fotografije, snimao filmove, osvajao
trofeje od triatlona do dizanja utega kao sportaš,
ali imao i uspjeha kao trener. Svestranost je njegova
vrlina i mana, a promjena jedina konstanta. Danas se
fokusira na ronjenje na dah te edukaciju i istraživanja
vezana uz ronjenje, ali je aktivan i kao osobni trener,
snimatelj i fotograf. U repertoar sportova kojima
se bavi zadnjih godina, ako izuzmemo olimpijsko
dizanje utega, u Maričićevu slučaju sve je više
ekstremnih sportova. Nije li to rezervirano za mlade
i lude?, pitamo.

– Ma kakvi, ekstremni sport zapravo i nije toliko
ekstreman. Manje je kompetitivan, više je na
otvorenom i često je zapravo sigurniji nego neki
„standardni“ sportovi. Što luđe sport izgledao, to
se više brine o sigurnosti onih koji ga prakticiraju.
Ozljede se događaju nažalost svugdje. Meni je
ekstremni sport postao puno draži jer ima jako
izraženu mentalnu komponentu i daje mi ispriku da
boravim na nekim fantastičnim lokacijama.

Ozljeda u Aucklandu

Kad smo kod ozljeda, na nedavnom putovanju
oko svijeta, opet si imao veću ozljedu zbog koje je
bilo upitno hoćeš li nastaviti sa sportskim načinom
života. To je treća velika ozljeda nakon koje se opet
vraćaš sportu.

– Pa možda bi se dalo zaključiti iz mog medicinskog
kartona da imam neki problem s gravitacijom da,
ali nije tako. Kao što rekoh, ozljede se događaju,
pogotovo na jednoj višoj razini napora. Ali isto
tako, naše tijelo ima nevjerojatnu sposobnost
rehabilitacije. Život ima uspone i padove, tako je
sa svime. Ozljedio sam se u cirkusu u Aucklandu,
prilikom treninga na strapsima, cirkuskoj spravi
jako sličnoj karikama. Išćupao sam tetivu bicepsa i
hitno sam operiran. Kvaliteta mišića i okolnog tkiva
je omogućila da sve prođe dobro i da ne izgubim
gotovo ništa amplitude pokreta ruke, što je odlično.
Skrb u bolnici je u Novom Zelandu bila vrhunska, a
srećom ili nesrećom, imam iskustva s rehabilitacijom
i sebe i drugih pa je eto puno brže nego očekivano.

**Umjesto da prestaneš, otišao si korak dalje, roniti
rekorde ispod leda, na Himalaji, po dubinama...
Kako je ronjenje došlo u priču i koliko si zadovoljan
rezultatima na europskom prvenstvu prošle godine,
gdje si debitirao i kao ronilac i reprezentativac u još
jednom sportu?**

– Pa ronjenje je zapravo odlično za mene, jer ću u
vodi puno teže nešto slomiti... Ronjenje se zapravo
vratilo u priču, ja sam uživao u ronjenju na dah
još kao klinac. Moje prvo natjecanje je ustvari bilo
Prvenstvo Hrvatske, gdje sam bio drugi u dinamici
i treći u statici, a onda su uslijedila EP u bazenima i
dubini, s oboje sam jako zadovoljan. U bazenu mi
je medalja za dlaku pobjegla, malo sam promašio
protokol na izronu, zbog čega sam pošteno
diskvalificiran. U dubini sam završio 4. u svojoj
glavnoj disciplini. Sve ćemo to popraviti u novoj
sezoni gdje me čekaju svjetska prvenstva.

Kantrida ima najkvalitetniji bazen na svijetu

**Koliko je drugačije pripremati se za bazen odnosno
dubinu? Hrvatska ima vrhunsku reprezentaciju, je li
to do uvjeta, pripreme, predispozicija?**

– To su dva prilično različita sporta. Sve je
drugačije. Za bazen se spremam uglavnom na
Kantridi, gdje imam savršene uvjete. Što se bazena
tiče, ne znam ima li tko na svijetu kvalitetniji bazen.
I ljudi na bazenu mi uvijek izađu u susret i omoguće
sve što treba. Riječani vjerojatno nisu svjesni koliko
je naš bazen dobar. Od 95 posto bazena na kojima
sam trenirao po cijelom svijetu, Kantrida je dvije
klase iznad po svim kriterijima. Za dubinu je druga
priča, tu sam uglavnom trenirao na Rabu i okolici,
dobar dio s kraja, dio s ekipom ronioca iz Zagreba, a
dio s prijateljeve barke. Kako se povećavaju dubine
na kojima treniram tako mi je sve teže pronaći
dovoljno duboke, izolirane i stabilne pozicije. Mi
ne možemo konkurirati toplim morima u tom
pogledu. Jadran je odličan za početne tečajeve i
istraživanje po moru. Ali unatoč tome, da, imamo
odličnu reprezentaciju. Ne mislim da je to do uvjeta
ili velikog broja ronioca, jednostavno se radi o
izvršnim pojedincima i kvalitetnom treningu koji je
rezultat godina rada i istraživanja.

Trenutno se i u Rijeci radi na istraživanjima
vezanim uz ronjenje i općenito uz medicinski aspekt
tog sporta. Kakav je osjećaj sudjelovati u nečemu
potpuno novom, potencijalno korisnom za sport ili
liječenje?

– Pa da, to je trenutno u početku, ali potencijal

Krepat ma ne molat

je zbilja ogroman. Rijeka sad ima barokomoru i to
otvara cijeli niz mogućnosti, ali što je još važnije,
doktori s kojima surađujem i koji će voditi istraživanje
su i sami ronioci pa su stručni s medicinskog
aspekta, ali imaju i stručnost i iskustvo kao sportaši,
što nije nešto što se često posloži. To otvara jedan
drugačiji način razmišljanja i zadovoljstvo je biti dio
tog procesa.

**Prije nego ste otišli na Novi Zeland, tvoja
partnerica Kristina i ti, osim što ste se zavukli
gdje god ste po svijetu stigli, pokrenuli ste trend
penjanja za djecu na Rabu. Penjanje je postalo super
popularno među klicima.**

– Svoj djeci se sviđa penjanje, a na Rabu u Udruzi
Kocka smo napravili malen, ali vrhunski boulder
prilagođen djeci i odraslima. Financiran je od
nekoliko projekata, od Grada, Države, Županije,
privatnog sektora, svi su prepoznali kvalitetu cilja,
tako da je zbilja dobro opremljen kako što se tiče
grifova i smjerova, tako i sigurnosti. Takav boulder
bi svakoga motivirao. Opremljeno je i vanjsko
penjalište, gdje su djeca napravila prve prave korake
u vertikalni. Ne mislim da će svi oni biti neki zagriženi
penjači, promijeniti će još mnoge interese, ali se
svakako nadam da će im ostati neke vrijednosti koje
sport i trening usade od malih nogu.

Highline u kanjonu Rječine

**Nedavno je objavljen kratki video u kojem prelaziš
Rječinu, tj. kanjon hodajući po špagi? Je li penjanje
postalo premalo adrenalinsko ili je to vještina koju
si doveo iz cirkusa ili kako uopće tako nešto padne
ljudima na pamet?**

– Pa zapravo radi se o izvedenici sportskog pokreta

koji postaje sve popularniji u svijetu. Slackline je
zapravo tanka gurtina na kojoj se balansira, a ako
to podignemo visoko onda to postaje highline,
disciplina za sebe. Tako da nije to tako iz vedra neba
palo, ali mi se ideja jako svidjela i naravno, svi koji
probaju brzo se navuku na taj zabavni način treninga
na gurtini. Ovako na visini je nešto zahtjevnije što
mentalno, što tehnički, ali je za nagradu i osjećaj
puno ljudi. To je poteklo dijelom iz cirkusa, dijelom
iz penjanja, ali sad je disciplina za sebe. Rječina
se nametnula kao logičan izbor s obzirom da je
najpoznatiji kanjon u gradu, a gdje će biti idući, tko
zna. Ovisi dosta o opremi, vremenu i ljudima, tako
nešto ne mogu sam postavljati, tu mi uvijek uskače
Vladimir Šoić, koji je kao najbolji riječki penjač
navikao na takve ideje. Ne možeš biti najbolji ako
ponekad ne izlaziš iz okvira. Ukoliko uspijemo u
centru Active na Mlaci napraviti indoor uvjete za
trening highlinea, onda svakako treba očekivati još
ovako atraktivnih postava.

**Svakako sport zauzima važno mjesto u tvom
svijetu, no što radiš pored toga? Uspije li se od
takvog sporta živjeti, putovati i slično?**

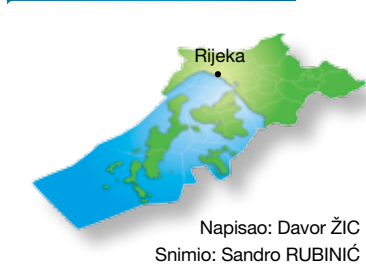
– Pa to bi bilo divno, ali nije tako, bar ne još. Sport
je i dio mog posla, kao osobni trener, konzultant,
kroz tečajeve ronjenja, radionice raznih sportova,
edukacije ili predavanja nešto uspijem vratiti natrag,
tu i tamo uskoče sponzori. Angažiran sam i kroz
poslove vezane uz fotografiju i videografiju, tu i
tamo me još zatrebaju i kao modela, pronađe se
zanimacija i taman dovoljan budžet za dohvatiti
sutra. Super mi je kroz takve neke sadržaje prenijeti
neko dobro iskustvo i alate ljudima koji će se onda
nastaviti time baviti. ■■

Vitomir Maričić, sportaš od glave do
pete, ponekad i model

Prelazak Rječine highlineom

Quan Wang
i Zhao Chen

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Kineski zid nadimak je koji su novi igrači Rukometnog kluba Zamet Quan Wang i Zhao Chen dobili odmah po dolasku u Rijeku. Razlog je vrlo jasan – radi se o visokim, iskusnim igračima iz pokrajine Jiangsu koji su unijeli novu energiju i snagu u Zametovu igru, ali i zainteresirali brojne medije. Ne samo domaće, jer je o njihovom transferu izvijestio i najpopularniji medij u Kini China Daily, čije internetske stranice posjećuje više od 30 milijuna čitatelja svakog dana.

– Što nas je motiviralo za dolazak? Velik sportski motiv i želja za dokazivanjem u Europi. Znali smo za vašu zemlju jer često pratimo nastupe vaše rukometne reprezentacije na raznim natjecanjima, govori 205 centimetara visoki vratar Wang, dok Chen kaže kako su ciljano birali klub u kojem će „prezimiti“ u Europi. RK Zamet im se pokazao kao kvalitetan izbor, a vjeruju da u njemu mogu ostvariti značajne rezultate.

– Trener Valter Matošević proveo mjesec dana kao trener golmana u našem klubu u Kini i upoznao nas s RK Zamet. Naš trener u Kini je Nenad Zvonarek i preko njega smo dobili sve informacije, kaže Chen, koji igra na poziciji lijevog vanjskog i dva je centimetra niži od svog sunarodnjaka i klupskog

Zhao Chen igra na poziciji lijevog vanjskog

život u Rijeci, a sviđa im se naša hrana, pogotovo riba.

Usprkos svim ugodama koje pruža naša regija, Chen i Wang – koji s domaćim medijima komuniciraju uz pomoć prevoditelja – fokusirani su prevenstveno na sport, a jezičnu barijeru nisu morali svladavati jer, kako kažu, sa suigračima komuniciraju „univerzalnim sportskim jezikom“.

– Ugodno smo iznenađeni načinom na koji smo prihvaćeni u klubu, imamo veliko povjerenje u direktora Vedrana Babića i Borisa Konjuha koji su nam stalno na raspolaganju. Zadovoljni smo igrom, a pogotovo atmosferom u klubu. Jako smo zahvalni igračima u našem klubu, lijepo su nas prihvatili. To su odlični rukometaši s kojima smo se dosta povezali. Dobro smo se uklopili u igru, od našeg dolaska pobijedili smo 5 puta i samo jednom izgubili, govori dvojac iz Zametova „Kineskog zida“.

Kao što igrači imaju samo riječi hvale za klub i kolege, tako su i u klubu izrazito zadovoljni neočekivanim pojačanjima koja su im donijela ne samo uspjehe na sportskom terenu, nego i u medijima.

– U klubu smo izrazito zadovoljni brzinom adaptacije novih igrača, oni su kineski reprezentativci i vrlo brzo su se pokazali kao pojačanja. Zadovoljni smo postignutim efektom, jer je klub koji je lani proslavio 60 godina od osnivanja ponovo napravio jedan novi iskorak i pokazao da u svijetu sporta zaista ne postoje granice, govori direktor RK Zamet Vedran Babić, no ističe kako klub ne planira nova inozemna pojačanja. Kako kaže, Wang i Chen dovedeni su „kako bi popunili deficitarne pozicije u ekipi koja je sastavljena isključivo od domaćih igrača na što smo izrazito ponosni“.

Možda je klub i očekivao taj „PR efekt“ s dolaskom zvučnih pojačanja, no Wang i Chen čine se ugodno iznenađeni velikim interesom za njihov dolazak u Rijeku. Oni su među prvim kineskim igračima koji su se odlučili na nastavak karijere u Europi i zato ih se s posebnom pažnjom promatra ne samo u Hrvatskoj, već i u domovini gdje ljudi nisu toliko „zaluđeni“ rukometom kao Hrvati.

– U Kini su jako popularni nogomet i košarka, rukomet je nešto mlađi sport koji je još u razvoju, ali njime se bavi sve više sportaša i postaje sve popularniji, govori Wang, dok Chen dodaje kako je možda najveća razlika u odnosu na Hrvatsku ta što ovdje jako mlada djeca počinju trenirati rukomet, dok se u Kini kreće puno kasnije. ■■

AUTOR: ANTRAKS	GLAVNA DJELATNOST KOSTRE- NJANA	PRILOG: NEPROMI- SLJENO, BRZOPLETO	BLAGDAN ZASTITNIK POMORACA	GRAD U JUŽNOJ ITALIJI, SI OD NAPULJA	FRANCUSKI REDATELJ, ARMAND ("OGRADA")	AUSTRIJA	CENTAR KIČEVA		BOJA U MAĐARSKIM KARTAMA, BUNDEVA	RAONIK, LEMEŠ	FILM FRANKA CAPRE S JAMESOM STEWARTOM	IGOR TUDOR	PTICA IZ POR- GNIJURACA KARAKTERI- STIČNA PO KUKMI	DESNI PRITOK DUNAVA U BAVARSKOJ
ONAJ KOJI DOPRINOSI UČINKU DRUGOGA								NASELJE U KOSTRENI						
MASLINA, ULIKA						UMIROVLJENI PROFESOR RIJEKA U ISTOČNOJ FRANCUSKOJ								
VJERAN MODEL U SMANJENOM MJERILU						POHLEPAN, PROZDRJLJIV (REG.) SLAVKO GOLUŽA						BARIJ		
EZOTERIK										GLUMAC RISTOVSKI		ZEIDOVA IMENJAKINJA		
SLAVNA ROCK- GRUPA MICKA JAGGERA										TRICIJ				"PUT OKO SVIJETA U ... DANA"
SUMPOR		NIKAL										ZAJEDNIČKI NAZIV ZA SVE ŽITARICE		
ULJE DOBIVENO IZ MASNOG TKIVA MOR. ŽIVOTINJA		GLAZBENIK SHANKAR										ARHITEKT TURATO		
"VOLT- AMPER"				"OPSEG"								INSTRUMENT ZA MJERENJE TEŽINE		
POKAZNA ZAMJENICA				ASTRONOM- SKA SPRAVA ZA MJERENJE KUTOVA								KISIK	SLOVA IZA I ISPRED "N" NAŠ KNJIZEV- NIK, ANTUN MATIJA	
	ROKER TURNER											NAPOR ŠTO GA TRAJI FIZIČKI ILI UMNI RAD		
"TONA"	ČOVJEK KOJI VOLI SVE ŠTO JE TURSKO											HERCEGOVCI KOSTRENSKI NOGOMETNI KLUB		
KONOPAR		FILM ZRINKA OGRESTE POPULARNI DIO KOSTRENE										ZVUK PRI PADU ČEGA MEKOG		
OVČJA VUNA					JEDRILIČAR- SKI KLUB IZ KOSTRENE	EUGEN KUMIČIĆ	"RADIJUS"	DOVRŠITI OTJEČANJE	ORGAN NJUHA	MALO OKO DOJAM KOJI ČOVJEK POKU- ŠAVA OSTA- VITI (ENGL.)				
PODZEMNA ŽIVOTINJA				LEGENDARNI POGLAVICA APASA									TAJLAND MIT. KRALJ SIKULACA, EPONIM ITALIJE	
U REDU (ENGL.)			CRVENI POLJSKI CVIJET UMAK, TOČ				SVESCI							DRUGI, OSTALI
OKAMINA							REZATI MEŠO, TRANŠIRATI VIKTOR ORBAN							
RIJEČKA PJEVAČICA I GLUMICA, NIKITA										GOLUB KOJEMU SU NOGE OBRAS- LE PERJEM DUŠIK				
SJEVERNI JELEN, SOB				NOVOZAGRE- BAČKO NASELJE								LITUJ		

Kineski zid na Zametu

Obojica
dvometraši,
ukupno su visoki
408 centimetara

Visoki, iskusni igračim iz kineske pokrajine Jiangsu unijeli su novu energiju i snagu u Zametovu igru, ali i zainteresirali brojne medije.

Quan Wang osim za Zamet brani i za kinesku reprezentaciju

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije
Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351-612 • F ++385 51 351 613
E ured.zupanije@pgz.hr, skupstina@pgz.hr
Pročelnik: Goran Petrc, prof.

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu
Slogin kula 2/IV, Rijeka
T ++385 51 351-672 • F ++385 51 351-673
E proracun@pgz.hr, financije@pgz.hr
Pročelnik: Krešimir Parat, dipl.oec.

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351-202 • F ++385 51 351-203
E graditeljstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Koraljka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za zdravstvo
Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-923
E zdravstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Đulijka Malatestinić

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje
Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-883
E obrazovanje@pgz.hr
Pročelnica: mr. sc. Edita Stilin

Upravni odjel za gospodarenjem imovinom i opće poslove
Slogin kula 2/V, Rijeka
T ++385 51 351-822 • F ++385 51 351-803
E imovina@pgz.hr
Pročelnica: Branka Ivandić, dipl.iur.

Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze
Slogin kula 2/VI, Rijeka
T ++385 51 351-952 • F ++385 51 351-953
E pomorstvo@pgz.hr
Pročelnica: Nada Milošević, dipl.iur.

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj
Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260 • F ++385 51 351-263
E gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnica: Melita Raukar, dipl.oec.

Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima
Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351-900 • F ++385 51 351-909
E razvoj@pgz.hr
Pročelnik: doc.dr.sc. Ljudevit Krpan

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade
Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-920 • F ++385 51 351-935
E socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnica: Dragica Marač, mag.psych.

Upravni odjel za za kulturu, sport i tehničku kulturu
Ciotlina 17b/1, Rijeka
T ++385 51 351-881 • F ++385 51 351-802
E kultura@pgz.hr, sport@pgz.hr
Pročelnik: Valerij Jurešić, prof.

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja
Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
vd ravnateljica:
dr.sc. Tea Perinčić
T ++385 51 553 667, 553 666
F ++385 51 213 578
E pomorski-povijesni-muzej@ri.t-com.hr
W www.ppmhp.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka
Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Čargonja
T ++385 51 257-340
F ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda
Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ
Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T 00385-51-352-400
F 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije
Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
Adam Butigan
T ++385 51 351 772
F ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 45. BROJA ZIP-A

(pristiglo 420 koverti, dopisnica i razglednica)

3 ručka/večere za dvije osobe u Konobi Volta, Fužine

Radenko Kršul
Rubeši 17
51215 Kastav
Tadej Vodeb
Rozmanova 21
6000 Koper, Slovenija
Lana Načinović
Ivana Žorža 3
51000 Rijeka

3 poklon paketa trgovine slastice Vilma

Marijan Tomac
Augusta Šenoa 1
51300 Delnice
Božica Duvnjak
Zaheji 2
51415 Lovran
Tonka Zoretić
Škrljevo 128
51223 Škrljevo

3 poklon paketa PGŽ

Bojana Marin
Giuseppa Carabina
11/IX
(stan Trlin) 51000 Rijeka
Nives Bratina
Trinajstići 13
51215 Kastav
Ozren Gallat
Franje Čandeka 36
51000 Rijeka

5 knjiga „Halubajski zvončari“

Ankica Crnić
Poljice 34
51315 Mrkopalj
Milan Babić
Mali dol 83
51241 Križišće
Koraljka Brlas
Čandkeova 23A
51000 Rijeka
Vesna Mataija
Danićeva 12
51370 Senj
Edin Slomić
Čičarijska 41
51000 Rijeka

5 knjiga „Rapski križi“

Mihaela Grbčić
Perhata Ivica Ricića 6
51264 Jadranovo
Tamara Kosanović
F. Račkoga 13
51326 Vrbovsko
Enza Vaccaro
Sv. Jurja 4,
51000 Rijeka

Realdo Perušić
Carovo 12
51262 Kraljevica

Marko Crepulja
Mihanovića 1
51000 Rijeka

5 knjiga Mile Bogovića: „Vinodol i njegova crkva“

Marija Stanojević
Vožiće 18
51216 Viškovo
Ivana Šepić
Rukavac 64
51211 Matulji
Anja Marković
Dragi 3A
51211 Matulji
Ema Žeželić
Ričinska 11
51218 Dražice
Milan Špoljarić
Zametska 40
51000 Rijeka

5 knjiga Josipa Luzera: „Onput kad smo se igrali“

Vesna Barać
Karasova 7
51000 Rijeka
Tomislav Paškvan
Dr J. Grabovška 2
51000 Rijeka
Lena i Vito Kohuč
D. Cesarica 10
51000 Rijeka
Jurica Čabrijan
Hreljin 115
51226 Hreljin

Klea Florijan
Kastavska cesta 20
51211 Matulji

5 majica s logom PGŽ

Jelena Gombač
Drage Šćitara 2
51000 Rijeka

Ruža Kovačević
Marčelji 14
51216 Viškovo

Ida Zoričić
Antuna Barca 3c
51000 RIJEKA

Ksenija Jakovčić-Puch
Turkovića 18
51262 Kraljevica

Oto Mirth
D. Gervaisa 22
51000 Rijeka

10 audio CD

Marija Pavačić
Žminjska 9
51000 Rijeka

Marta Hlača
Ratulje 27A
51218 Dražice

Višnja Pečanić
Crnčićeva 9/123
51000 Rijeka

Lea i Mia Šumanovac
Strossmayerova 107 D
32275 Bošnjaci

Bruno Filipović
Vrh Martinšćice 40
51221 Kostrena

Gabrijel Mišić
Škrljevo 120
51223 Škrljevo

Sead Mahmutović
M. Barača 20
51000 Rijeka

Anton Zorko
Tuška 1
51311 Skrad

Ivanka Križ
Antuna Muhvića 16
51303 Plešće

Denis Ružić
Hreljin 55
51226 Hreljin

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 27. lipnja 2018. g. na adresu:

Primorsko-goranska županija, Magazin „Zeleno i plavo“ (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka

Izvlačenje dobitnika bit će 28. lipnja 2018. na Kanalu RI u emisiji „Od mora do gorja – Županijske teme“, a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:

NAZIV ZA STANOVNIKE JADRANOVA – JAKOVARI; TRADICIONALNO ZANIMANJE JAKOVARA – RIBARSTVO; UVALA S LJEKOVITIM BLATOM – LOKVIŠĆE; BOČARSKI PRVAK PORIJEKLOM IZ JADRANOVA – LEO BRNIĆ; TURIST. NASELJE U DRAMLJU – KAČJAK; MJERA ZA TEŽINU (GRČ.) – DRAM

Nagrade za točne odgovore iz križaljke 46. broja ZIP-a:

3 ručka/večere za dvije osobe u Restoranu JIST, Viškovo

3 poklon paketa trgovine slastica „Vilma“

3 poklon paketa PGŽ

10 knjiga Rijeka – Južni pol srednje Europe

5 knjiga Rapski križi

5 knjiga: Fra Serafin Trsatski

5 knjiga Josipa Luzera: Onput kad smo se igrali

5 jastučića od vune od Ruralna otočna grupa Muzej ovčarstva

10 audio CD-a

Priče iz primorsko-goranskog kraja
Tekst pripremio: Dragan Ogurić
Ilustracija: Vjekoslav Vojo Radočić

štorije

Kako je nastalo Vransko jezero

Stara legenda kaže da na otoku Cresu, gdje je danas Vransko jezero, nekad nije bilo vode, nego veliko polje. Ondje na polju, podno današnjeg sela Zbišine, živjele su dvije sestre Gavanke.

Jedna je sestra bila vrlo bogata, a druga, kako to u pričama biva, vrlo siromašna. Bogata je imala svega i živjela je u pravome dvorcu, a siromašica nije imala ničega. Bogata sestra nije imala samilosti za siromašne i nije htjela pomoći ubogoga, već bi takvoga potjerala s vrata kad bi došao prositi. Ako bi im kadgod i dala kruha, gurnula bi im ga nogom s vratiju.

Ni svoju sestru siromašicu nije htjela pomoći i nikad joj nije ništa davala. Bogatašica je sestru primala u dvorac samo onda kad je za bogataški stol trebalo umijesiti kruh. Sirotica je mijesila kruh u pregači od ovčje kože, tako da su se mrvice tijesta hvatale za runo. Kasnije ih je kod kuće skidala s runa, miješala s balemom i od toga svojoj djeci mijesila hljepčice.

Jednog je dana došao proseći jedan stari siromah s bijelom bradicom. On joj govori:

– Daj mi nešto za milostinju.

Ona mu odgovori da ni ona nema, jer je i ona siromašica. A siromah joj reče:

– Imaš, imaš bijeli kruh koji pečeš.

Ona mu odgovori da ne peče nikakav kruh jer nema od čega. A prosjak joj reče neka ode vidjeti. Podigla je ona peku i imala što vidjeti. Ispod peke bijeljela se prava pšenična pogača. To ona donese na stol, a stari ubogi joj govori:

– Vidiš, govoriš da nemaš, a imaš! Sada odi u konobu i donesi čašu vina.

A ona mu opet reče da nema ni kapi vina, jer su joj sve bačve prazne.

– Ne govori da nemaš kada ja znam da imaš! Hodi u konobu i donesi, vidjet ćeš da ćeš naći.

Sišla je u konobu i na svoje zaprepaštenje našla punu bačvu najboljeg crnog vina. Tad donese na stol strancu punu čašu.

– Vidiš kako govoriš da nemaš, a ja znam da imaš.

A ona mu govori:

– Ja znam da sigurno nisam imala. To će bit da je milost Božja.

Kad se najeo kruha i napio vina, taj joj stari kaže:

– Dobro. Kad ja odem, čut ćeš veliku buku. Kad to čuješ, a ti bježi odavde jer će stradati tvoja zločesta sestra Gavanke. I ne osvrći se dok ne odeš s njezine zemlje. A kada počne grmjati i strijele počnu padati, potrči još brže, nemoj se osvrutati i nikako nemoj reći “brižna moja sestra”, jer ćeš i ti stradati.

Ali kad je siromašna sestra čula tu veliku buku, kad je počelo grmjati i strijele s neba padati, ona se svejedno sestrinski osvrnula i zavapila:

– Brižna moja sestra!

U taj se čas otvorila jedna velika jama i dvije su sestre Gavanke u zemlju propale. Uskoro je velika voda poplavila polje i tako je nastalo jezero Vrana. U nabujaloj vodi nestao je i dvorac bezdušne bogatašice.

Dok je na jezeru još bilo dozvoljeno ribariti, često su ribari pričali da im mreže zapinju za krovove nekadašnjeg raskošnog dvorca... ■■

Šuma jele i smreke u Samarskim stijenama

Bjelogorične i crnogorične šume Gorskog kotara

Tekst i foto: mr. sc. Marko Randić
Javna ustanova Priroda

U krajolicima Gorskog kotara u kojima dominira prirodna šumska vegetacija najviše se kontrastima izdvajaju bjelogorične i crnogorične šume. One su opet sasvim drugačijeg ozračja, izgleda i botaničkog sastava na različitim geološkim podlogama. Šume bukve kao i miješane šume bukve i jele, koje u ovim krajevima imaju najveće prostorno i gospodarsko značenje, obrastaju područja na karbonatnoj geološkoj podlozi, na vapnencima i dolomitima.

U „karbonatnim“ tipovima šuma, osim bujnog i raznolikog šumskog svijeta biljaka, životinja i gljiva možemo upoznati svu raznolikost krškog reljefa. Stara stabla, najčešće jela, javora i bukvi obrastaju i korijenjem prodiru u razjedene i škrapovite vapnenačke i dolomitne stijene te duboke ponikve. Bujna šumska vegetacija krije i ulaze u krško podzemlje: jame, špilje i ledenice. Najljepši primjeri takvih šuma u zaštićenim područjima poput park šume Golubinjak kod Lokava, rezervata Debla lipa-Velika Rebar, strogog rezervata Bijele i Samarske stijene i drugih.

Crnogorične šume zauzimaju u Gorskom kotaru nešto manje površine i pretežno su vezane uz kiselo tlo i silikatnu geološku podlogu. Tako je jedna od najljepših prirodnih crnogoričnih šuma Gorskog kotara šuma jele i paprati rebrače. Nalazimo je od Moravica preko Skrada do Fužina i s druge strane od Mrzle Vodice, Zelina, Crnog Luga i Krašćevica. Jele u ovom tipu šume dosežu impozantne dimenzije, tlo je nerijetko obraslo brojnim vrstama mahovina, paprati, grmicama borovnica i, što je ljubiteljima prirode važno, iznimno bogatim svijetom gljiva.

Tragovi
ksilofagnih
kukaca na
odumrlom
deblu smreke
na Obruču

